

cijena 1,5 EUR

petak, 28. decembar 2012 - 4. januar 2013.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDELNIK

BR. 1158 - 1159 godina XXIV

bajka bez kraja

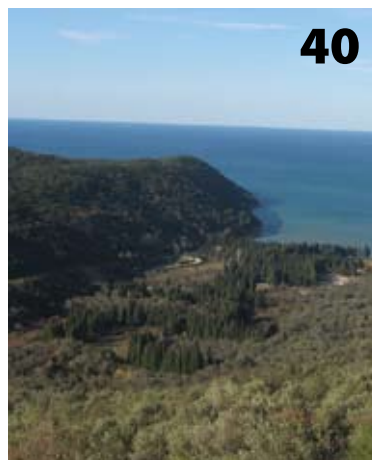
**SREĆNE NOVE
ČETIRI GODINE**

FOKUS	Godina 2012. NADA I STRAH (Miloš Bakić)	7
DANAS, SJUTRA	OSVETA I UCJENA (Esad Kočan)	11
MONITORING	Đukanović pokrenuo ofanzivu na neistomišljenike – afera CKB: SJETVA STRAHA (Zoran Radulović)	12
ALTERVIZIJA	OTVORENO PISMO (Milan Popović)	15
	Đukanovićeви poslovi sa SOCAR-om na štetu Crne Gore: AMERICI NAMIGUJE, SA DIKTATOROM POSLUJE (Milena Perović-Korać)	16
	Kako žive „mladi, lijepi i pametni“: KAKO SE KALIO KAPITAL (Marko Milačić)	18
ZNACI	SVI PREMIJEROVI SAVJETNICI (Zoran Radulović)	21
DRUŠTVO	Keljmedni, Šarić, Kalić: TRI ORTAKA MNOGO JAKA (Tufik Softić)	22
	Neispričane ratne sudbine: U UNIFORME DRUGE BOJE (Vladimir Jovanović)	25
	Novogodišnji spektakl u Budvi: NEMA SE, MOŽE SE (Branka Plamenac)	28
OKO NAS	Kako se troše pare od školarine na UCG: DEBELI BONUSI (Predrag Nikolić)	30
	Crna Gora u začaranom krugu nasilja: UBIJ BLIŽNJEG SVOGA (Veseljko Koprivica)	36

SADRŽAJ

OKO NAS	Kamp Konik pred praznike: VRIJEME ZA SNOVE (Elvis Beriša)	38
	Maslinarstvo u Crnoj Gori: DALEKO JE RENESANSA (Mustafa Canka)	40
INTERVJU	Srđa Popović, advokat: SVIJET OPET ČITA MARKSA (Nastasja Radović)	42
DUHANKESA	SLOBODNI JAHAČI (Ferid Muhić)	45
SVIJET	Svijet u 2012. godini: ZLATNO DOBA? (Milan Bošković)	46
KULTURA	Kulturni događaj i promašaj u 2012. godini: FESTIVALI I BACANJE PARA (Dragan Lučić)	49
	Intervju - Darko Drljević, karikaturista: MARADONA NA KLUPI ZA REZERVE (Dragan Lučić)	52
SPORT	Podsjetnik: OD ORLOVOG KRŠA DO ARENE (Željko Milović)	54

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Ul. Vuka Karadžića br.11.
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog
nedjeljnika "Monitor" izašao je u
Titogradu, 19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav-Cano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

Izvršna direktorica:
Milka Tadić-Mijović

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

**Zamjenik glavnog i odgovornog
urednika:**
Veseljko Koprivica

Redakcija:

Zoran Radulović (ekonomija),
Marijana Bojanić, Mustafa Canka, Marija
Čolpa, Tamara Kaliterna, Petar Komnenić,
Dragan Lučić (dizajn i web), Milka
Tadić-Mijović, Predrag Nikolić, Milena
Perović-Korać, Branka Plamenac, Nastasja
Radović, Radmila Stojanović,
Miodrag Vukmanović

Pomoćnik direktora:
mr Miodrag Rašović

Grafički urednik:
Saša Matović

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić i Hazbija I. Skenderović

Telefon/Fax:
020/231-944, 231-955

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata
za informisanje Crne Gore
pod brojem 64.

Pretplata za Crnu Goru:
šest mjeseci 39 €, godina 78 €.
Sva obavještenja o pretplati
možete dobiti na telefone
231-944, 231-955.

Pretplata na račun broj:
510-2839-59 kod CKB Podgorica u korist
nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD USD 138
AUSTRALIJA AUD 230
EVROPA EUR 95
ŠVAJCARSKA SHF 161

Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
"S PRESS!"-Podgorica

Erste gotovinski krediti

Mali krediti za velike stvari.

A koja je Vaša banka?

ERSTE **BANK**
Jer ste Vi na prvom mjestu.

- Maksimalan iznos kredita 25.000 €!
- Rok otplate do 120 mjeseci!

IGOR LUKŠIĆ, donedavno premijer, nagrađen je mjestom ministra vanjskih poslova za uredno vršenje dužnosti lutke na čelu vlade. To je mnogo lagodnija pozicija od one na čelu Ministarstva finansija sa koje je postao premijer; više neće morati da šteta milione kako bi *Prva banka* vratila dugove državi.

Mnogi su se, kad je Lukšić ustoličen, ponadali novim vjetrovima. „Evropski premijer“. Uzalud je **Milo Đukanović**, vođa, objašnjavao kako „izvjesni diskontinuitet“ između njegove i Lukšićeve vlade postoji, ali da je on „potreban i projektovan“. Lukšić je otišao, kao što je i došao, po strogim partijskim pravilima, u skladu sa partijskim potrebama. Svaka čast za šminku evropejstva, ali pokazalo se da bez direktnog šefovog biča po leđima nema apsolutne vlasti.

Iako na početku mandata hvaljen zbog bolje saradnje sa nevladinim organizacijama, Lukšić je prvi put kad mu se nije dopalo šta to tamo oni rade, pokazao standardni depe-

sovski odnos prema neistomišljenicima. Ne samo da su njihovi, isti su i neprijatelji Crne Gore. „Nesistemske odnose i vaninstitucionalno ponašanje u suštini jeste vrsta nestabilnosti i postoji ozbiljan rizik da se Crna Gora uspori na putu evropskih integracija“, ocijenio je Lukšić nakon jednog od građanskih protesta.

Daleko su prelazili granice neukusa Lukšićevi stalni pozivi da ljudi koji su bili na čelu građanskih protesta osnuju partiju. „Izvinite, biti sa strane i utakmicu posmatrati sa tribina, stalno iznositi prijedloge i kritikovati i tako dalje, a istovremeno ne imati odgovornost mislim da je problematično“, upozoravao je Lukšić. Ne mora čovjek znati da vodi vladu da bi stekao pravo da viče što vlada krade, zna svako ko se ne pravi glup.

Zapravo, kad se pogleda politički put Igora Lukšića, najupečatljivije je – ništa. I kao portparol, i kao ministar finansija, i kao potpredsjednik i predsjednik vlade, kao svaka tečnost, poprimao je oblik posude u kojoj je bivao. Nijedne originalne misli, odlučnog postupka.

Poneko je očekivao da će pri najnovijem povratku Milo Đukanović „počistiti“ Lukšića i njegove ministre. Možda i bi kad bi oko sebe imao boljih i poslušnijih.

Pamtite me po pjesmama mojim, kaže stari hit. Možda bi bivši premijer – pjesnik baš to volio. Upućeni su, međutim, kazali da se Lukšić po pjesmama ne može pamtit, jer su loše. Ostaje mu da se pamti po onom milionu koji je, šetajući od *Prve banke* od Vlade, narastao na 11 miliona.

MONTENEGRO AIRLINES

MISLI NA BUDUĆE
LJETO
REZERVIŠI RANIJE
I UŠTEDI

EARLY BOOKING

Prodaja: do 20. februara 2013.
Putovanja: od 31. marta 2013. do 26. oktobra 2013.
Broj karata ograničen.

www.montenegroairlines.com

PLUS

RUKOMETAŠICE Crne Gore ove su godine osvojile srebrnu medalju na Olimpijskim igrama u Londonu i postale šampionke Evrope.

Crnogorske rukometašice obezbijedile su prvu Olimpijsku medalju u istoriji crnogorskog sporta. Nakon osvajanja srebra na Olimpijadi trener **Dragan Adžić** je objasnio da je medalju donio pobjednički karakter rukometašica.

Srebro zlatnog sjaja sa Olimpijade, zamijenilo je pravo zlato na Evropskom prvenstvu.

Godinama su, objasnili su stručnjaci, najvažnije titule u svjetskom rukometu osvajale samo dvije zemlje - Norveška je četiri puta bila evropski, dva puta olimpijski i jednom svjetski prvak, a Rusija u tri navrata šampion planete i osvajač zlata na Olimpijskim igrama u Atini. Nakon devet godina reprezentativke Crne Gore su na Evropskom prvenstvu u Srbiji pobijedile Norveženke i osvojile zlato.

„Vjerovali smo u čudo i napravili smo ga, jer smo pobijedili olimpijskog, svjetskog i evropskog prvaka. Savladati Norvešku je teško, a kamoli uraditi to na produžetke. Zaslužili smo ovaj scenario. Mislim da ne postoji samo jedan najkorisniji igrač prvenstva, to

je čitav tim koji predvodim“, kazao je trener Adžić.

Katarina Bulatović proglašena je za najboljeg strijelca, kao i desnog beka evropskog šampionata. „Drago mi je, jer smo uspjeli da pobijedimo Norvežanke i na neki način osvetimo im se za poraz u finalu OI“, rekla je Bulatović, koja je Norvežankama dala osam golova.

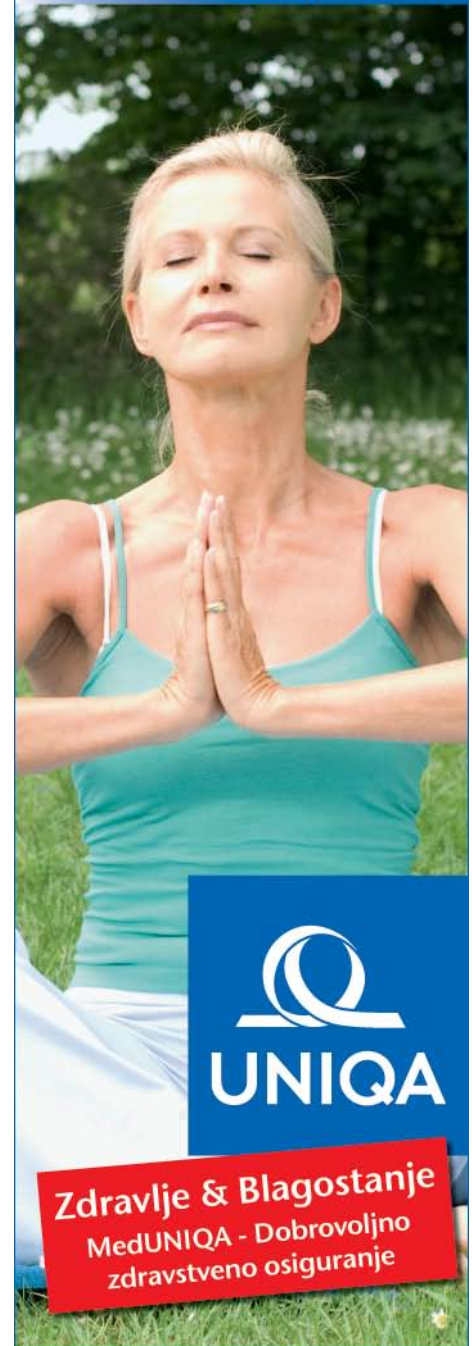
Nakon osvajanja zlata hiljade ljudi su u Sportskom centru *Morača* dočekale **Jelenu Despotović, Sandru Nikčević, Saru Vukčević, Andreu Klikovac, Jasnu Tošković, Biljanu Pavićević, Suzanu Lazović, Radmilu Miljanić, Anu Đokić, Anđelu Bulatović, Marinu Vukčević, Mariju Jovanović, Sonju Barjaktarović, Jovanku Radičević, Milenu Knežević, Katarinu Bulatović** i povrijeđenu **Majdu Mehmedović**, koju je donijela **Dragana Cvijić**.

Tokom Evropskog prvenstva, na pitanje: zbog čega je Crna Gora tako jaka, golmanka Sonja Barjaktarović je odgovorila: „Na prvom mjestu je naša briljantna odbrana, drugo, svu energiju crpimo iz timskog duha i atmosfere u timu. Tako jednostavno“.

„Pozlatili smo ovu godinu“, kazala je Ana Đokić.

Biramo zdravlje.

www.uniqa.me

UNIQA

Zdravlje & Blagostanje
MedUNIQA - Dobrovoljno
zdravstveno osiguranje

Program vlasti iznad Ustava

Policija je brutalno, uz upotrebu sile, izbacila poslanike opozicije iz makedonskog parlamenta da bi vladajuća koalicija usvojila budžet za narednu godinu. Prekršeni su Ustav i zakoni, ali to ne brine vlast za koju je budžet važniji i od stabilnosti zemlje i od njenog međunarodnog ugleda. Makedonija je ušla u ozbiljnu političku krizu. Opozicija je na ulici, počela je kontinuirane proteste i najavila blokade,

javljaju makedonski mediji.

Vladajuća VMRO DPMNE i njen lider **Nikola Gruevski** ljutito su kritikovali Ustavni sud kada bi ukidao „njihove“ zakone ili pojedine odredbe. Ubrzo je smijenjen predsjednik Ustavnog suda. Ustav nije poštovan u više navrata. Javno je zahtijevano da se rad Ustavnog suda, a to znači i Ustav, uskladi sa programom vladajuće partije. Objašnjenje - program

partije dobio je povjerenje građana na izborima i zato treba da bude iznad Ustava!

Kada je policija u ponedjeljak izbacila poslanike opozicije iz skupštinske dvorane dvije poslanice opozicije završile su u bolnici.

Poslanici opozicije, njih četrdesetak, tijelima su blokirali govornicu, da bi spriječili održavanje sjednice na kojoj je, mimo zakona i skupštinske procedure, trebalo da bude usvojen budžet za narednu godinu. Oni su proveli cijelu noć u zgradi skupštine, riješeni da ne dopuste da vladajuća koalicija donese budžet na koji su uložili više od hiljadu amandmana.

Među poslanike opozicije uletjela je grupa policajaca u civilu koji su brutalno rastjerali poslanike. Policajci su izbacili i novinare sa skupštinske galerije.

Prema najavama, opozicija će na pola sata blokirati najprometnije ulice u svim gradovima Makedonije, a u subotu organizovati protest ispred sjedišta vladajućeg VMRO-DPMNE.

Za prevazilaženje krize u opciji je više rješenja, od formiranja tehničke vlade do eventualnog dogovora dviju najvećih partija u zemlji VMRO-DPMNE i SDSM.

OZBILJNA POLITIČKA KRIZA: Demonstranti ispred makedonskog parlamenta

VLADA CRNE GORE

Po džepu penzionera

Vlada Crne Gore zatražila je od poslanika da ozakone predlog po kojem se penzije neće usklađivati naredne godine, tako da bi se penzionerima uskratilo pravo uvećanja penzija za 3,3 odsto na mjesečnom nivou.

Na taj način, kako su izračunali u SNP-u, Vlada ima namjeru da uštedi oko 12 miliona eura na godišnjem nivou, a na štetu zakonom utvrđenih prava penzionera.

Prosječna novembarska penzija, koja je korisnicima tog prava isplaćena u decembru, iznosila je 277,84 eura, a za isplatu je bilo potrebno 32,45 miliona eura.

Ukupan broj penzionera kojih je u Crnoj Gori prema podacima Fonda PIO u oktobru bilo 105.854 hiljada, za čiju isplatu Fond od naplate doprinosa obezbjeđuje 60 odsto, dok se 40 odsto dotira iz budžeta.

Predlog novog zakona, koji podrazumijeva da se penzije neće povećavati, produkt je nedavno najavljenog stezanja kaiša od strane premijera Mila Đukanovića.

Srećni novogodišnji praznici

Od Monitora su bolji samo njegovi čitaoci

Sljedeći broj Monitora izlazi 11. januara 2013. godine

GODINA 2012.

NAJAVA PROLJEĆA: Građanski protesti u Podgorici

Nada i strah

Godina je počela *Telekomom*. Američke finansijske vlasti utvrdile su da je *Mađar Telekom*, pri kupovini *Telekoma Crne Gore*, podmitio više crnogorskih zvaničnika sa ukupno 7,35 miliona eura, „uključujući i advokaticu, sestru tada najvišeg vladinog funkcionera”.

Nema Crna Gora sto sestara, jedan je najviši vladin funkcioner.

Izgedalo je, na trenutke, da tako veliku zloupotrebu ne može zataškati ni ovdašnji sistem uvezan po mjeri najvišeg vladinog funkcionera. Pokazalo se da može. Zamolnicu američkim službama da joj dostave dokumenta koja se u slučaju *Telekom* odnose na Crnu Goru Vrhovna državna tužiteljka **Ranka Čarapić** pisala je i prevodila mjesecima. I kad je napisala, fajde nije bilo. S druge strane, vrlo je ažurno pratila rad skupštinskog Anketnog odbora za prikupljanje činjenica i informacija o korupciji u privatizaciji *Telekoma* i u jednom času zaprijetila da će im podatke davati selektivno jer ne čuvaju tajne. Pred Anketnim odborom,

Građanski protesti u Crnoj Gori 2012. i rezultati izbora ličili su na tek upaljeni plamen. Dašak je dovoljan da ga rasplamsa, dašak da ga ugasi. Održavanje te vatre stvar je opstanka onih koji ne pristaju na diktaturu laži

svjedočili su razni funkcioneri, uglavnom po istom receptu: dođu, „jer poštuju instituciju parlamenta”, nešto slažu i odu. Uoči izbora, isprsi se sam predsjednik DPS-a **Milo Đukanović**. Na pitanje je li oko *Telekoma* bilo korupcije, rekao je odlučno: „Ne”.

Pošto se takvo „ne” ne poriče, uslijedile su mjere odmazde. **Ana**

Kolarević, sestra, tužila je *Vijesti*, *Dan* i *Monitor* i tražila obeštećenje od po 100.000 eura zato što su novine o tužilji „stvarale negativnu sliku kod javnog mnjenja”. Godina 2012. može se smatrati godinom sestre - podmićene ili uvrijeđene, po volji.

U januaru je struja poskupila 6,8 odsto, cijena benzina porasla je devet centi ili oko sedam odsto. Unija slobodnih sindikata, uz podršku MANS-a i dijela studentskih organizacija, organizovala je protest 21. januara. Prema procjenama organizatora došlo je oko 10.000 ljudi. „Naši zahtjevi su realni i ostvarivi, a na Vladi je da se opredijeli da li će iznaći mehanizme za njihovo ispunjenje i tako pokazati građanima da žele da budu vlada građana, a ne domaćih i stranih tajkuna”, kazao je generalni sekretar Unije slobodnih sindikata **Srđa Keković**.

Dilema – građani i tajkuni – u vladi nije postojala. Tajkuni, naravno.

Iako je, kao odgovor na proteste tvrdio da „cijene nijesu rezultat bahatosti i

FOKUS

osionosti Vlade, već sticaj okolnosti”, Lukšić nije mogao da valjano objasni koji ga je sticaj okolnosti odveo da Novu godinu dočeka sa dvojicom najboljih drugova, ministrima finansija i ekonomije, sa komplet familijama, u Maroku, na račun *Aman rizortsa*. Onog koji godinama drži zatvoren Sveti Stefan. „U svim pravno uređenim državama ovakvo ponašanje ukazivalo bi na sumnju da u vrhu izvršne vlasti postoji korupcija. Samo se nadam da premijer Lukšić neće reći da je na tužilaštvu Maroka da ispita ovaj slučaj, po istoj logici po kojoj je rekao da sumnje u korupciju prilikom privatizacije *Telekoma* treba da ispita mađarsko tužilaštvo”, rekao je za *Monitor* advokat **Veselin Radulović**.

Nakon neuspješnog sastanka sa Lukšićem MANS, Unija slobodnih sindikata i Studentska unija zakazali su novi protest. Tu je vlast već morala da potegne težu artiljeriju. Nastavak protesta, razjasnili su, usporiće evropske integracije, **Vanja Čalović**, direktorica MANS-a, pisala je „novina od riječi” strani je agent koji rastjeruje investitore.

„Ima li Crna Gora policiju, istražne organe, tužilaštvo, sudstvo? Zar je toliko teško dokazati neprijateljsko djelovanje ove zločinačke organizacije”.

Onda je pao snijeg i država se raspala. Gotovo nijedan put nije bio prohodan. Između Pljevalja i Mojkovca 11 putnika bili su zarobljeni u snijegu dvadeset sati. Zavijano je 80 ljudi kod Plužina.

Voz sa 50 putnika blokirao je lavinom. Struje je falilo na sve strane. Kolašinac Brano Kljajić preminuo je od posljedica smrzavanja u mjestu Mioska, na magistralnom putu Podgorica - Kolašin, kada se na njega srušila sniježna lavina, nakon što je izašao iz automobila. Vanredno stanje proglašeno je, tvrdili su naročito ljudi sa sjevera, tek kad je

Ako ne pronađe način da se dogovara i da se na pravi način pobuni protiv DPS-ovih rutinskih krađa, opozicija nema šta da traži. Osim da prima plate za posao dekoracije

RIJETKE SU OVAKVE POBJEDE: Nakon tri godine borbe protiv samovlašća gradonačelnika dr Miomira Mugoše slabovida Marijana Mugoša krajem februara je sa psom vodičem ušla u zgradu SO Podgorice, do svog radnog mjesta

snijeg okovao i Podgoricu.

Pomoćnik ministra unutrašnjih poslova za vanredne situacije **Zoran Begović** takođe je bio zavijan u Bakovića klisuri. Bila je to najbolja ilustracija sposobnosti vlasti da se izbori sa nevremenom.

Uprkos problemima koje je vraćanje

KAP-ovih dugova pravilo državnom budžetu, vladinim zvaničnicima glavni su posao bili pokušaji da diskvalifikuju organizatore protesta i pozivaju ih da, kad se već bore za vlast, osnuju političku partiju. Premijer Lukšić najavio je da će špijati donatorima kako se MANS bavi politikom.

Nakon tri godine borbe protiv samovlašća gradonačelnika **dr Miomira Mugoše** slabovida **Marijana Mugoša** krajem februara je sa psom vodičem ušla u zgradu SO Podgorice, do svog radnog mjesta. Rijetke su ovdje takve pobjede.

Početkom marta pretučena je ispred svog stana u centru Podgorice novinarka **Vijesti Olivera Lakić**. Napadnuta

je s leđa, dok je otvarala vrata ulaza. Pisala je o proizvodnji cigareta u Mojkovcu, prijetili su joj više puta. U julu je Osnovni sud u Podgorici osudio **Ivana Buškovića** na devet mjeseci zatvora zbog napada na novinarku. Sud nije ustanovio zašto je Bušković tukao Oliveru Lakić. Kao da mu se nije dopadala njena frizura.

Apelacioni sud oborio je prvostepenu presudu osumnjičenima za deportaciju bošnjačkih izbjeglica. Nakon ponovljenog suđenja, krajem novembra, devetorica bivših crnogorskih policajaca optuženih za ratni zločin protiv civilnog stanovništva u slučaju deportacije bosansko-hercegovačkih državljana 1992. godine, ponovo su oslobođeni. Sudija Milenka Žižić je u obrazloženju oslobađajuće presude navela da tokom procesa nije dokazano da su optuženi bili na nekoj od strana u oružanom sukobu, što je potrebno za postojanje ratnog zločina. Sasvim u skladu sa vladajućom istinom da Crna Gora nije učestvovala u ratu.

U međuvremenu su državni mediji sproveli zastrašujuću akciju žigosanja jedinog svjedoka u slučaju deportacija **Slobodana Pejovića**. Jedinog čovjeka koji nije ćutao o zločinu pokušali su

da pretvore u krivca.

U maju su Profesor Pravnog fakulteta **Milan Popović**, glavni i odgovorni urednik *Monitora* **Esad Kočan** i poslanik Pokreta za promjene **Koča Pavlović** podnijeli Vrhovnom državnom tužilaštvu krivičnu prijavu protiv predsjednika Demokratske partije socijalista Mila Đukanovića i Vrhovne državne tužiteljke Ranke Čarapić, zbog ratnog zločina deportacija 1992. i pomaganja počinocima zločina da izbjegnu pravdu. Još odjekuje tišina. Možda ovo jednom prestane da bude besudna zemlja.

U intervjuu *Monitoru*, krajem marta, profesor Univerziteta Mediteran **Milenko Popović** ocijenio je da Vlada mora pasti. Kazao je da će kada se aktiviraju sve garancije date KAP-u Crna Gora upasti u opasnu zamku zaduživanja, da će javni dug porasti za pet do šest odsto bruto domaćeg proizvoda i povećati se na preko 50 odsto BDP-a. Desilo se. „Oni prosto ništa ne umeju da urade. Nijednu životnu pobjedu ne mogu dobiti. Jedino što znaju je da dobiju izbore. Znamo i kako!”, kazao je Popović. I to se još jednom pokazalo tačnim.

Ministri su imali pune ruke posla. Uoči lokalnih izbora, održanih 7. aprila, obišli su, presjekli i otvorili sve što se moglo u Herceg Novom i Tivtu. Ministar **Predrag Sekulić** sadio je po Tivtu kamelije, predsjednik Crne Gore otvarao novski bazen na Škveru. Ostalo je kako je i bilo – u Tivtu je pobijedio DPS, u Herceg Novom opozicija.

UNICEF je objavio podatke koji su pokazali da je svako deseto dijete u ovoj zemlji siromašno. Stopa siromaštva od 10 odsto ukazuje da je toliki procenat djece živio u uslovima koji ne ispunjavaju osnovne minimalne potrebe za hranom, smještajem, obrazovanjem... Na sjeveru 19 odsto djece nema minimalne uslove za život. Ako prosječno školsko odjeljenje ima tridesetoro djece, znači da u njemu sjedi šestoro djece koja mogu biti gladna. Ako ih u seoskoj školi ima četvoro, jedno od njih je gladno jer je stopa siromaštva djece koja žive na

JOŠ JEDNA PREĐENA CRTA: Novinarka *Vijesti* Olivera Lakić početkom marta pretučena je ispred svog stana u centru Podgorice

selu 23 odsto. Nikoga ti podaci nijesu osobito dojmili.

Na građanskom protestu u maju okupljeni su nosili transparente *Pobuni se, vrijeme je, Vratite uzete pare, Stegnite i vi malo kaiš*, a skandirali su *Ostavke, Dosta je, Vrijeme je* i *Milo lopove*. Protesti su se kasnije transformisali u protestne šetnje i obilazak stubova sistema: RTCG, *Pobjede*, Agencije za nacionalnu bezbjednost, predsjednika države, parlamenta, Centralne banke i tužilaštva. Završavali su se pred vladom. Nijesu uspjeli da je sruše, ali su pokazali novo lice Crne Gore, kao mogućnost.

Nestašica lijekova, zbog nesposobnosti vlasti da uredno i na vrijeme sprovede procedure za njihovu nabavku, mjesecima je ugrožavala zdravlje i novčanike građana Crne Gore. I to su otpjeli.

Marko Mugoša, sin gradonačelnika Podgorice, pokazao je zavidan talenat za biznis. Podigao momak kredit od 200.000 eura kupio zemlju, prodao je kineskoj ambasadi za milion. Mora da je sanjao koje zemljište treba da kupi.

Sa suncem je stigao još jedan vladin izum za dranje sopstvenih građana. Euro mjesečno vladi daje svako ko koristi mobilni telefon, ima strujomjer i kablovsku televiziju. Uzalud su se

OTPOR: Stanovnici Beransela pokušavali su da se izbore protiv odluke vlasti da deponiju smjesti na Vasovim vodama

građani žalili Vrhovnom sudu. Sutkinja **Desanka Lopičić** objasnila je da takse imaju legitiman cilj - očuvanje stabilnosti finansijskog sistema u uslovima krize. Mnogi su se pitali da li je onda legitimno da neko ukrade hljeb kako bi očuvao organizam u uslovima gladi.

Na samom kraju maja, **Svetozar Marović** je udao šcer. Prvih dana juna stigla je vijest da mu je brat optužen u aferi Zavala, osuđen na četiri godine zatvora. Bivši predsjednik opštine Budva **Rajko Kujlača** osuđen je na pet, poslanik DPS-a **Đorđe Pinjatić** na tri godine zatvora. Negdje kasnije Svetozar Marović je cjelivao skute i u jednom intervjuu objasnio da je Milo Đukanović najbolji na svijetu. Tako ga je zapalo da „koordinira” partijom dok je šef na funkciji premijera.

Krajem juna Evropski savjet je odobrio Crnoj Gori početak pregovora za pristupanje EU. Savjet je istakao potrebu rješavanja problema na koje je ukazala Evropska komisija poput borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala i nezavisnosti pravosuđa.

Znalo se unaprijed: ako dobije datum pregovora, vlast će požuriti sa izborima. Na kraju jula Skupština je skratila sebi mandat. Istoga časa DPS je počeo da veze sitan vez od duše do duše. NOVA i PZP su formirale Demokratski front, na čelo tog opozicionog saveza stao je bivši šef crnogorske diplomatije i ambasador SRJ u Rimu **Miodrag Lekić**. Dugo se lomilo hoće li u Front ući SNP, na kraju je ta partija odlučila da na izbore ide samostalno. Nekoliko prvaka SNP-a zbog toga je prešlo u Front.

Građani Beransela, pored Berana, pokušali su da se izbore protiv odluke vlasti da deponiju smjesti na Vasovim vodama. Blokirali su prilaze, policija ih je hapsila. Ovih dana eksperti su još jednom kazali da je kraj njihovih kuća pravo mjesto za deponiju. Doduše, uočili su i da je deponija na trasi budućeg autoputa. Predložili su izmještanje - autoputa. Što nije teško jer ga svako može za-

IZBORI SU DA SE OPLJAČKAJU: Drago Đurović je primjerom pokazao kakvi treba da budemo pa da se vlast sa nama ponosi

misliti kako želi.

Polovinom avgusta navršilo se trinaest godina od potapanja broda *Mis Pat* u ljeto 1999. godine, kada je, prema optužnici, stradalo 35 Roma, dok se desetine još vode kao nestali. To je tek jedno od suđenja – farsi u Crnoj Gori. Neko je zaradio, neko se utopio – nikome ništa.

Početak avgusta *Monitor* je objavio šta sadrži tajni formular kojim DPS

evidentira ljudske sudbine i pretače ih u glasove. Na obrascu stoji ime i prezime, matični broj, datum i mjesto rođenja, ulica i broj, broj telefona, mail adresa, broj biračkog mjesta – sve stane na pola lista papira koji se zove zahtjev za socijalnu pomoć ili za posao, u

zavisnosti od toga koju od ponuđenih opcija građanin zaokruži. Tužiteljka je, naravno, ćutala.

Opozicija je, uglavnom ćutke, odbacila ideju o bojkotu izbora, uprkos tome što je bilo jasno da će se oni održati u nefer i nedemokratskim uslovima. Septembar su obilježile rasprave o nepravilnostima

u biračkim spiskovima i, naravno, zloupotrebe državnih funkcija u predizborne svrhe. Predsjednik DPS-a u kampanji se uglavnom pojavljivao sam – kao svaki spasitelj.

Nakon izbora 14. oktobra, na kojima koalicija DPS-SDP-LP, prvi put nakon 11 godina nije osvojila apsolutnu vlast, u pomoć Đukanoviću priskočili su bratski lideri manjinskih naroda. Bošnjačka stranka, partije koje okupljaju Albance i Hrvatska građanska inicijativa utrkivale su se ko će prije uskočiti u krilo DPS-a. Rijetki glasovi koji su upozoravali da to dugoročno nije u interesu manjinskih naroda nije imao ko da čuje. Milo Đukanović se vratio na premijersku funkciju. Zbog povjerenja koje su mu ukazali građani, odgovorno je to lice.

Na lokalnim izborima u Nikšiću pobijedila je opozicija, u Budvi i Kotoru DPS i SDP su ostali na vlasti. U maju formirana Pozitivna Crna Gora na izborima je osvojila 8,3 odsto glasova. Pregovori te partije sa Demokratskim frontom oko formiranja vlasti u Nikšiću pretvorili su pobjedu opozicije u mučno samoubilačko natezanje. Taman kad su se dogovorili, DPS se potrudio da stvar reguliše. Ozbiljno se priča da je nedavno lider DPS-a uhvatio zlatnu ribicu i dobio priliku da bira tri želje. Po običaju bio je kratak i jezgrovit: „Da mi svi budu kao Drago. Da mi svi budu kao Drago. Da mi svi budu kao Drago.”

Ako ne pronađe način da se dogovara i da se na pravi način pobuni protiv DPS-ovih rutinskih krađa, opozicija nema šta da traži. Osim da prima plate za posao dekoracije.

Građanski protesti u Crnoj Gori 2012. i rezultati izbora ličili su na tek upaljeni plamen. Dašak je dovoljan da ga rasplamsa, dašak da ga ugasi. Održavanje te vatre stvar je opstanka onih koji ne pristaju na diktaturu laži.

Miloš BAKIĆ

Osveta i ucjena

Dvaput je Crna Gora ove godine ličila na mjesto nade. S proljeća kad su krenuli građanski protesti i jesenas kad je na izborima vladajuća koalicija ostala u manjini. Izgubiti izbore od ne osobito ubjedljive opozicije, za Đukanovića i vrh režima je bio strašan znak da se ovdje rađa prkos. Tehnički, sve je došlo na svoje. Uz pomoć satelitskih partija spremnih da pogaze volju svojih birača i pljačkom opozicione pobjede u Nikšiću, nekako su zakrpili zidine moći. Strah je ostao.

Ne zaboravite – da bi opoziciona Srbija protiv mnogo slabijeg Miloševića u svoje vrijeme postigla rezultat kakav su na jesenjim izborima postigli crnogorski građani, na noge se morala dići Evropa i Amerika.

Dolazi zima i najavljena osveta svima koji su izazivali sumnju u vladajuće bogove. U našem kraju smjenjuju se godišnja doba, ali jedno ne: meta najbjesnijih Đukanovićevih napada ostaju mediji koje ne kontroliše. To je neka vrsta nasilja iz očaja. On zna da tu Crnu Goru koja se oslobađa straha od slobode neko strpljivo budi. Kao što je zazivao devedesetih da ne izgubi zanavijek sebe u krvi i zločinima. Opstanak slobodnih medija njegov je poraz. Zapaljivo svjedočanstvo granica moći.

Među svima, jedno se ime redovno izdvaja za najteže i najprljavije napade. Miodrag Perović, jedan od vođa crnogorskog antiratnog i emancipatorskog pokreta, utemeljivač *Monitora* i *Vijesti*. Poslije Đukanovićevog povratka na tron bilo je jasno da kreće novi ciklus brutalizacije režima. Pitanje je bilo – šta je na redu?

To je kontekst u kojem se jedino može razumjeti nalog Vrhovnog državnog tužilaštva na čelu sa Rankom Čarapić da se uhapsi nekoliko bivših direktora CKB-a.

To je ono tužilaštvo koje ni nakon svjedočenja u sudnici Momira Bulatovića da je zločin deportacija naložen s vrha države nije podiglo optužnicu za najodgovornije. Čisto slučajno – put ravno vodi do ondašnjeg i sadašnjeg premijera. To je VDT kojem na um palo nije da provjeri kakvom je čarolijom jedan milion *Prve banke* prerastao u jedanaest, i kako su, pod kojim uslovima i do kada braća Đukanović poslovala sa Darkom Šarićem. To je ono VDT koje samovoljno nije mrdnulo nakon što je u Americi objavljeno da je u korupciju pri prodaji *Telekoma* umiješana i Prva sestra. To VDT spava snom pravednika na sto kila krivičnih prijava protiv ljudi iz okruženja režimskih vođa koje je podnio MANS. To je ono VDT zahvaljujući čijem djelovanju domaći kriminalci međunarodne reputacije više ne moraju kršiti zakone da bi gazili

društveni interes. Zakoni se donose po njihovoj mjeri. To je posljednja faza zarobljenog društva, u kojem je vlast političko krilo organizovanog kriminala, a VDT – fantomka mafije.

Zato ovo tužilaštvo, dosljedno, nalogom da se gone sestra Miodraga Perovića Milka Ljumović i njeni saradnici, prenosi poruku vrha režima da nema nekažnjivog paljenja svijeće u pomrčini. To je osveta i ucjena. Priče o borbi protiv organizovanog kriminala su makete za zamajavanje publike. I izgovor ravnodušnih. U doba starinske mafije ekvivalent ovoj akciji bilo je kidnapovanje najrođenijih, da bi se ucjenjivao onaj ko ne prihvata poruku Dona koja se ne odbija.

Brutalizacija nikad ne ide sama. Za ono što je redovno prati Milan Popović zna riječ: *sporednifikacija*. Ovo je izvjesna budućnost: Milki Ljumović da se sudi za navodne neosigurane kredite, a Miodragu Peroviću, *Monitoru* i *Vijestima* sud istovremeno da ugoni pamet zbog klevetanja Ane Kolarević u aferi *Telekom*.

Sadejstvo brutalnosti i sporednifikacije najbolje se moglo vidjeti tokom medijskog pogroma Slobodana Pejovića. Istovremeno izvlačenje iz fokusa premijera, nalogodavca i pretvaranje hrabrog svjedoka u krivca za deportacije – bilo je nasilje nad očiglednošću u najčistijoj formi. Tada je u *Pobjedi*, najisturenijem oruđu režima, obavljena artiljerijska priprema za napad na sve koji mogu pružiti organizovani otpor pretvaranju Crne Gore u radionicu nekontrolisane moći.

Vlast će sve činiti da očuva zjap između nedodirljivosti probranih i pokorene većine. Kritičarima režima sljedovače kriterijumi strogosti sa sudnjeg dana. Zavirivaće im i u snove. To će prikazivati kao odlučnost na evropskom putu u borbi protiv kriminala.

Važno je imati snage i priznati krivicu za saučesništvo u buđenju nade. To je ono za što režim stvarno optužuje Miodraga Perovića hapseći mu sestru i njene saradnike. Cijena pokornosti je veća.

Piše: Esad KOČAN

Važno je imati snage i priznati krivicu za saučesništvo u buđenju nade. To je ono za što režim stvarno optužuje Miodraga Perovića izdajući nalog da se hapsi njegova sestra i njeni saradnici. Cijena pokornosti je veća

Sjetva straha

TRAPAV POČETAK: Ranka Čarapić, vrhovna državna tužiteljka

Da se ne lažemo: vijest da je policija, postupajući po nalogu Državnog tužilaštva, privela grupu bivših i sadašnjih menadžera *Crnogorske komercijalne banke* (CKB) iznenadila je samo krajnje neupućene ili one nezdravo sklone zaboravu.

Nakon više od dvije godine *artiljerijske pripreme*, bilo je samo pitanje gdje će i kada pješadija krenuti u napad. Sjetićete se, prvi plotuni u najavi ove ofanzive ispaljeni su još 2010. kroz riječi **Miomira Mugoše** i tekstove **Srdana Kusovca**, urednika *Pobjede* i bivšeg savjetnika **Mila Đukanovića**. A kada se *vrhovni komandant* te ekipe

U momentu kada se OTP tužilaštvu požalila na poslove nekadašnjeg menadžmenta CKB, sa naplatom je kasnilo oko 500 miliona, odnosno četvrtina odsto svih kredita koje su odobrile banke iz Crne Gore. Znači li to da će crnogorsko tužilaštvo pokrenuti postupak protiv svih menadžera koji su učestvovali u odobravanju ovih poslova

vratio u koalicioni *generalštab* ofanziva je bila više nego izvjesna.

O tehničkim detaljima ponuđene predstave može se raspravljati. Zapravo – to *sašaptavanje* je bio jedan od projektovanih ciljeva njenih režisera.

To što su policajci na vrata osumnjičenih banuli u cik zore djelić je već viđenog scenarija za zbunjivanje i zastrašivanje. Kako privedenih tako i njihovog okruženja. Postupak policije je, uostalom, razumljiv ako se zna da ih je na vrata: **Milke Ljumović**, **Bose Tatar**, **Veliše Radunovića**, **Gorice Vujisić**, **Jelice Petričević** i

NEDOSTAJU SAMO TERORIZAM I RATNI ZLOČINI: Đurđina Ivanović

Dubravke Pavićević poslala lično **Đurđina Nina Ivanović**, specijalna tužiteljica Odjeljenja za suzbijanje organizovanog kriminala, korupcije, terorizma i ratnih zločina.

Nema indicija da će Đurđina Ivanović osumnjičenim menadžerima CKB na teret staviti terorizam ili neki od ratnih zločina počinjenih na teritoriji Crne Gore (niko do sada nije osuđen za ta zlodjela). Specijalni tužilac se, za sada, fokusira na pokušaj dokazivanja krivičnih djela iz sfere organizovanog kriminala, a ako u političko-medijsko-policijskoj kuhinji uspije priprema

planiranog *preliva* naći će se na toj torti i nešto korupcije – zbog boljeg ukusa i statistike.

Stvar, doduše, nije započeta na najbolji način. Tužilaštvo nije uspjelo da ubijedi istražnog sudiju **Miroslava Bašovića** u potrebu da se privedenima odredi pritvor od 30 dana. „Činjenični opis uopšte ne sadrži, ne samo sve, nego nijedan bitni elemenat bića krivičnog djela”, zaključuje sudija Bašović u obrazloženju svoje odluke, „Drugim riječima, činjenični opis koji je naveo tužilac ne može se podvesti ni pod jednu radnju iz zakonskog određenja bića krivičnog djela”. Da li je i Vama ovo smiješno?

Istražni sudija se, potom, osvrće i na činjenicu da se tužilac, u zahtjevu za određivanje pritvora, poziva na nepostojeću tačku 5 stava 1 člana 276, koje u Krivičnom zakoniku CG nema od 2010. godine?! Aferim!

Tužilaštvo, uglavnom, osumnjičenima spočitava da su „na organizovan način” od 2005. do 2009. godine (što bi moglo donijeti i „produženo trajanje” krivičnog djela), odobrili pet kredita a da za njih nijesu postojale valjane garancije. Javnost je, preko nezvaničnih izvora, obaviještena da je aktuelni slučaj zasnovan na dokumentaciji koju je uprava CKB tužilaštvu predala ljetos. Prema istim izvorima, od 14 predmeta pristiglih sa Trga Vektre (u CKB-u tvrde da to nijesu krivične prijave) tužilaštvo „obrađuje” njih šest. Osam su, navodno, odbacili.

Sada se VDT **Ranka Čarapić** naljutila zbog odluke da se osumnjičenima iz CKB ne odredi pritvor. „Mi procjenjujemo da je pritvor nužan radi sprovođenja radnji bez uticaja na svjedoke koje planiramo da saslušamo”. Ranka Čarapić ne objašnjava zašto neophodni svjedoci već nijesu saslušani. Tada bi tužilaštvo i

sebe i osumnjičene moglo poštedjeti blamaže i neprijatnosti koje su, primjera radi, imali akteri nekih ranijih privrednih afera (*Euromarket banka, EPCG, Montenegroerlajn, Mljekara Podgorica, Inpek...*) čiji je epilog bila oslobađajuća presuda ili, čak, odustajanje Tužilaštva od optužnice – nakon što bi osumnjičeni dane i mjesec proveli u pritvoru.

Da se vratimo na sporne kredite koje su menadžeri CKB „na organizovan način” odobrili, prema mišljenju Tužilaštva, bez dovoljno dobre garancije da će biti vraćeni.

Za početak, i pored očitog entuzijazma nadležnih, teško je vjerovati

CKB je u periodu od 2005. do 2008. godine plasirala nekih 3,03 milijarde eura kredita (više od tri miliona svakog radnog dana). Danas tužilaštvo tadašnjem menadžmentu spočitava da sedam miliona plasiranih kredita nije imalo valjano obezbjeđenje

dokaže (i pored priznanje optuženih) nezakonitosti tokom privatizacije *Jugopetrola...*

Prema nalazima Ranke Čarapić, Đurdine Ivanović i njihovih saradnika, osumnjičeni menadžeri CKB su, „mimo internih procedura banke, koje su uređivale način davanja kredita i bankarskih garancija pravnim licima, te bez sredstava obezbjeđenja datih kredita i garancija banke, odobrivali kredite ... što je imalo za posljedicu pribavljanje imovinske koristi tim pravnim licima na štetu imovine CKB u iznosu od preko sedam miliona eura”.

Aevo šta su kontrolori Centralne banke CG u jesen 2008. našli u *Prvoj banci* braće Đukanović: „Utvrđeno je da *Prva banka* ne izvršava sve naloge za plaćanje izdate od strane nalagodavaca, odnosno da ima oko 30 miliona eura neizmirenih naloga za plaćanje u domaćem i ino platnom prometu”.

Bila je to eksplicitna potvrda stare finansijske doskočice da je najlakši način da opljačkate banku – taj da je sami osnujete (kupite). Ranka Čarapić je, ipak, odbacila krivičnu prijavu koja joj je, uz prateću dokumentaciju, dostavljena iz CBCG. Državna tužiteljica nije našla osnov za pokretanje krivičnog postupka protiv odgovornih ljudi banke za koju je utvrđeno: da nije izvršavala plaćanja po nalogu klijenata; da je bez osnova skidala novac sa računa svojih deponenata; da je sa tuđih računa otimala novac pravosnažno dosuđen državi – kao dug za neplaćene poreze; da je trgovala akcijama i odobrivala kredite u vrijeme kada

su joj te aktivnosti bile zabranjene obavezujućim odlukama CBCG.

Umjesto toga, Čarapić je u maniru finansijskog eksperta, sposobnog da izvaga poslovne finese, javnosti

u uspjeh tužilaštva koje nije prepoznalo krivično djela u postupcima rukovodstva *Prve banke*, tokom ili nakon privatizacije *Telekoma*, *KAP-a* i *Željezare*, a na sudu nije uspjelo da

MONITORING

ponudila tezu da je u *Prvoj* „u nekom periodu bilo povreda bankarskih propisa“. Nedovoljno za pokretanje postupka. A sada joj je zasmetalo što su se krediti odobravali „mimo internih procedura“. Kao da je bilo ko u Crnoj Gori u to vrijeme opšte ekonomske euforije, konstantno orkestrirane i podsticane od strane kompletnog državnog vrha, dobio kredit veći od 100 hiljada eura u skladu sa *internim procedurama*.

Nekoliko činjenica bi čitaocima *Monitora* moglo pomoći da shvate ambijent u kome su osumnjičeni menadžeri CKB počinili navodna zlodjela. Banka je u periodu 2005. – 2008. plasirala nekih 3,03 milijarde eura kredita (više od tri miliona svakog radnog dana). Danas, tužilaštvo tadašnjem menadžmentu spočitava da sedam miliona plasiranih kredita nije imalo valjano obezbjeđenje.

Stvari možemo posmatrati i ovako: u momentu kada su se OTP, odnosno CKB Tužilaštvu požalile na poslove nekadašnjeg menadžmenta, prema podacima CBCG sa naplatom je kasnilo nekih 500 miliona ili približno 25 odsto svih kredita koje su odobrile banke iz Crne Gore. U kategoriji *nekvalitetni krediti* koja podrazumijeva kašnjenje otplate duže od tri mjeseca vođeno je više od 15 odsto odobrenih kredita u ukupnom iznosu većem od 350 miliona eura. Znači li to da će crnogorsko tužilaštvo pokrenuti postupak protiv svih finansijskih menadžera koji su učestvovali u odobravanju ovih poslova?

Mnogo je nepoznanica u ovoj priči.

Šta o *aferi CKB* misli bord direktora iz 2005. na čelu sa **Olegom Obradovićem**, doskorašnjim predsjednikom borda *Prve banke*? Kako na cijeli slučaj gleda **Džordž Bobvoš**, izvršni direktor CKB od 2009. godine do momenta kada je, po naređenju CBCG, razriješen dužnosti? Da li je **Aco Đukanović**, kvalifikovani akcionar CKB koji je među akcionare banke ušao za milion,

Postoji li bilo kakva veza: Privođenja osumnjičenih počela su dan pošto je Privredni sud u Podgorici prihvatio zahtjev CKB o uvođenju stečaja u *Vektri Montenegro*. I to nakon 13 mjeseci opstrukcija koje su Mađare dovodile do očajja, jer su u posao sa Đukanovićevim kumom *zagazili* dublje od 100 miliona

a izašao sa 10 miliona eura, pogođen saznanjem da su se u CKB krediti odobravali „mimo internih procedura“. Da li bi višestruku premijer Milo Đukanović takođe mogao posvjedočiti o

nekim kreditima odobrenim državi ili državnim firmama, po *skraćenom postupku*?

Ne znamo, jednako, da li je novac iz *spornih kredita* makar djelimično vraćen ili bi to, u budućnosti, mogao biti. Ne znamo zašto među osumnjičenima nema vlasnika ili makar ovlašćenih lica kompanija koje su dobile kredite. Ne zna se, konačno, mnogo ni o materijalu koji su iz CKB ljetos dostavili Tužilaštvu.

Može se samo nagađati o tome da li između dva događaja koja su se odigrala prošle nedjelje, u nepuna 24 sata, postoji bilo kakva veza: Privredni sud u Podgorici je, prvo, nakon 13 mjeseci dugog postupka (zakonski rok je 30 dana) prihvatio zahtjev CKB i *OTP faktoringa* o uvođenju stečaja u *Vektri Montenegro Dragana Brkovića*. Mađari su u posao sa Đukanovićevim kumom *zagazili* dublje od 100 miliona eura, tako da ih je očigledna opstrukcija pravosuđa tokom postupka dovela do granica očajja. Samo dan po ovoj odluci uslijedilo je privođenje nekadašnjih čelnika CKB. Paralelno, Vlada je životno zainteresovana da OTP ne krene u

prinudnu naplatu kredita datih KAP-u, uz garancije iz nekadašnjeg kabineta **Igora Lukšića**.

Konačno, premijer Milo Đukanović je više od svega zainteresovan da učutka najglasnije oponente. Oni škode njegovim *državničkim* ambicijama a još više – privatnim biznisima koji su već ozbiljno ugroženi što međunarodnom krizom, što lakomošću, neznanjem i nesposobnošću domaćih aktera.

Afera CKB predstavlja pokušaj da se na te izazove odgovori istom mjerom: i ti imaš sestru, poruka je koju je preko Ranke Čarapić i Đurdine Ivanović Milo Đukanović poslao svakome ko se usudi da u Crnoj Gori pita za pravdu, slobodu i (zašto da ne) vlastiti novac. Ako nas je iskustvo o aktuelnom premijeru i njegovim saradnicima išta naučilo - nastavak slijedi.

Zoran RADULOVIĆ

Otvoreno pismo

Poštovana gospodo, kao što Vam je poznato, brojne i ozbiljne indicije, ali i neki neposredni dokazi najveće dokazne snage, već duže vremena ukazuju na to da je Milo Đukanović, stari-novi premijer, najmoćniji čovek i vrhovni oligarh Crne Gore, zapravo, DVOSTRUKI ŠEF, ili, da upotrebimo izraz iz majsko-junskog broja Vama bliskog *Foreign Affairs*-a, „integralni igrač“ najvišeg

ranga, naime, šef izvršne vlasti i šef organizovanog kriminala i, u tom svojstvu, najodgovorniji za velik broj najtežih krivičnih dela velike korupcije, organizovanog kriminala, pljačkaških privatizacija i ratnih zločina, u Crnoj Gori i regionu, u poslednjih više od dvadeset godina.

Čak i samo Vaše ćutanje o svemu ovome svih ovih godina bilo je dovoljno mučno i kompromitujuće. Od skoro, to jest od poslednjih parlamentarnih izbora u Crnoj Gori, održanih u jesen 2012, međutim, Vaše ćutanje preraslo je u najdirektniju podršku. Na opštu nevericu i zgražavanje demokratske javnosti Crne Gore, ovu podršku, javno, jasno i glasno, izneli su Vaši visoki predstavnici, Jelko Kacin (EP/EU), i Filip Riker (SAD). Ovaj drugi, čak je smatrao za neophodno da istakne, kako našeg vrhovnog oligarha smatra – svojim prijateljem.

Ne znamo za Jelka Kacina i Filipa Rikera, ali znamo za Crnu Goru, SAD i EU. U poslednjih više od dvadeset godina, oligarhija Mila Đukanovića je NAJVEĆA NESREĆA naše države. Ali i NAJVEĆA SRAMOTA Vaših administracija.

Zbog toga Vam ovim putem izra-

Predsjedniku SAD
Baraku Obami
i Predsjedniku
Evropskog savjeta
(EU) Hermanu Van
Rompeju

Piše: Milan POPOVIĆ

žavamo naše najdublje građansko nezadovoljstvo, ogorčenje i protest. I zahtev da sa podrškom našem vrhovnom oligarhu odmah prestanete.

POSTSKRIPTUM

Ovo pismo potpisuju samo autor ove kolumne i uredništvo *Monitora*. Od takozvanih post-strukturalista, međutim, znamo da svako ODSUSTVO, u ovom slučaju odsustvo većeg broja potpisa ispod ovog pisma, istovremeno govori o nekom drugom, važnom PRISUSTVU. U našem slučaju, o prisustvu najmanje četiri važne stvari.

Najpre, ono govori o prisustvu aktuelnog i moćnog NEOKOLONIJALNOG KOMPLEKSA. Koji ima najmanje dve strane. Onu vanjsku. To su SAD i EU, ali i druge velike sile, Rusija i ostale. Svi njihovi jelci kacin i filipi rikeri. I onu unutrašnju. To su naše postkomunističke i postjugoslovenske „elite“. Svi naši novokomponovani tajkuni i oligarsi. I njihovi analitičari i analitikari. Obrazovani i neobrazovani. Vladini i nevladini. I njihov najmanji zajednički imenitelj. Crnogorski vrhovnici, ali i vrhovnici SAD i EU i drugih velikih sila, kao nedodirljive, „svete krave“.

Zatim, ono govori o prisustvu jedne nove, DVOSTRUKE VLASTI. Iz dve, vanjske i unutrašnje strane rečenog neokolonijalnog kompleksa, naime, proizilaze najmanje dve, a ne samo jedna instanca dominacije. Ona unutrašnja, podgorička, i ona vanjska, vašingtonska, briselska, moskovska i ostala. Što našu borbu za slobodu i demokratiju čini zahtevnijom, komplikovanijom i težom, ali i osvešćenijom,

preciznijom i konkretnijom.

Pa onda, tu je i jedna HUMORNA DIMENZIJA ovog pisma. U njegovom poslednjem pasusu, posebno u njegovoj poslednjoj rečenici u kojoj se od najviših vrhova administracija SAD i EU traži da sa podrškom našem vrhovnom oligarhu, odmah prestanu. Nešto stariji čitaoci *Monitora* verovatno će se setiti. I po sadržini i po formi ovaj zahtev je dosta blizak onom iz 1968, kada je ona slavna partijska organizacija iz Ljubotinja (ili iz nekog drugog manjeg crnogorskog mesta, verzije su brojne i različite, to je već stvar lokalnih legendi), od najviših vrhova Varšavskog pakta i SSSR-a, isto tako beskompromisno, tražila da odmah povuku trupe iz okupiranog Praga.

I na kraju ovog postskriptuma, pre nego vladajući oligarsi, domaći i međunarodni, zapadnu u samozadovoljni i nezasluženi mir, neka znaju i četvrtu važnu stvar, čije prisustvo otkriva odsustvo većeg broja potpisa ispod gornjeg pisma. Da je humor, u stvari, ozbiljna, čak veoma OZBILJNA STVAR. „Pristojnost očajnika“ (Ežen Jonesko). Poslednja linija odbrane. I, za naše oligarhe, ali i za nas, najvažnije – najava neke nove, buduće pobune.

Americi namiguje, sa diktatorom posluje

STRATEŠKI SAVEZNICI: Đukanović i Alijev

Između NATO saveznika i azerbejdžanskog diktatora, Đukanović se okreće predsjedniku Alijevu, čijoj je naftnoj kompaniji predao stratešku tačku – Kumbor, vrata Boke. Taj štetni ugovor mogao bi doći na naplatu građanima Crne Gore

Dok recituje evroatlansku priču, **Milo Đukanović** prodaje strateške lokacije azerbejdžanskom autokrati **Ihenu Alijevu**, čija zemlja prema svim relevantnim izvještajima ima ozbiljnih problema sa korupcijom i vladavinom prava, jer su prsti predsjednika u svim unosnim poslovima. Ova sličnost nije slučajna.

SOCAR, azerbejdžanska državna naftna kompanija kojom faktički upravlja Alijev, pobijedila je na tenderu za prekrasnu lokaciju na crnogorskoj obali, strateški važnu tačku – Kumbor nadomak Herceg Novog. Kumbor je bivša vojna baza, predio pod zaštitom UNESCO. SOCAR se nikada nije bavio turizmom, o čemu je *Monitor* već pisao.

Drugorangirani na tenderu, američki konzorcijum NCH, žalio se na odluku Vlade zbog navodno nezakonitog tenderskog procesa. Iako je Vrhovni sud naložio Upravnom sudu da ispita žalbu Amerikanaca, Upravni sud je po drugi put odbio da razmatra taj

slučaj, proglašivši žalbu NCH neblagovremenom.

Zanimljivo: Vrhovni sud je donio odluku u korist Amerikanaca dan pošto je američki diplomata **Filip Riker** bio u Crnoj Gori i uzdizao Đukanovića u zvijezde – kao prijatelja i stratega važnog za region. Možda slučajno, ali čim je Đukanović uz američki blagoslov zauzeo poziciju premijera, Upravni sud je odbio žalbu Rikerovih sugrađana.

Potom je posao sa Azerbejdžancima dobio na ubrzanju. Morsko dobro je odredilo SOCAR-u cijenu zakupa za zemlju. I to nakon naloga Đukanovićeve Vlade da uprava Morskog dobra to učini – pod hitno.

Posebna priča je ugovor: kao i u drugim slučajevima kada Đukanović posluje sa partnerima nalik sebi, crnogorska vlada zaključila je posao koji bi mogao, ako stvari krenu lošim putem, skupo da košta građane Crne Gore. „U ugovoru se,

pored ostalih stvari, pominje i tužba koju je pokrenuo NCH i navodi da će Vlada obešteti SOCAR u slučaju da Amerikanci dobiju spor u sudskom postupku”, otkriva za *Monitor* **Dejan Milovac**, zamjenik direktora Mreže za afirmaciju nevladinog sektora.

To nije jedina tačka kojom se Vlada obavezala da će obešteti Azerbejdžance. „U ugovor je ugrađena klauzula kojom se Vlada obavezuje da će obešteti zakupce i neće ih smatrati odgovornim po osnovu bilo kakvih gubitaka, obaveza, šteta, potraživanja, zahtjeva, postupaka i troškova koji mogu biti pretrpljeni ili koji nastanu u vezi sa zahtjevom ili tužbom podignutom od strane nekog trećeg lica, bilo kakve prirode u vezi sa lokacijom, a koji se tiču perioda koji prethodi zaključenju ovog Ugovora o zakupu ili nastanu kao rezultat zaključenja ugovora”, kaže Milovac

i ističe da se ovakvim ugovorima Crna Gora „dodatno porobljava od strane par ljudi koji sjede u Vladi Crne Gore i njihovih strateških investitora koji po običaju dolaze ili sa off-shore destinacija, ili iz zemalja u kojima je stepen vladavine prava sličan onome koji imamo u Crnoj Gori”.

Prema ugovoru koji je Vlada potpisala sa SOCAR-om lokacija koja obuhvata preko 240 hiljada kvadratnih metara na kojima se nalazi 90 objekata površine od preko 62 hiljade kvadratnih metara, Azerbejdžancima se daje u zakup na 90 godina. Za prvih 45 godina SOCAR će platiti fiksni dio zakupnine - samo 12 miliona eura. Danas se jedna zgrada u Podgorici proda skuplje. Varijabilni dio zakupnine za Kumbor je pet posto od dobiti koju SOCAR ostvari od poslovanja budućeg rizičnog projekta koji planira da izgradi. A ako ne ostvari dobit, mi ćemo, kao u slučaju KAP-a ili *Željezare*, otplaćivati gubitke. Američki konzorcijum je ponudio duplo više novca za zakup, dva eura po kvadratnom metru, što je 27 miliona eura više od ponude iz Azerbejdžana, kako su izračunale podgoričke *Vijesti*.

Doduše SOCAR je ponudio znatno veće investicije – za prve tri godine 57,6 miliona, ukupno 258 miliona za osam godina. Međutim, i oko investicija se otvaraju važna pitanja. Pravni stručnjaci koje je konsultovao *Monitor*, ističu da se u ovom ugovoru, ali i drugim sličnim otvara više pravnih pitanja – a najvažnije je - da li se na prostoru koji je samo zakupljen može graditi i ne samo graditi već i prodavati trećim licima. „To je stari sukob nas pravnika sa ekonomistima. Dok ekonomisti samo računaju investicije, mi smatramo da one moraju biti u skladu sa pravnim

DEJAN MILOVAC, MANS

KUMBOR KAO NOVI KAP

Ugovor sa SOCAR-om podsjeća na onaj kojim je privatizovan *Kombinat aluminijuma*. Tada je Đukanovićeve vlada prodala fabriku garantujući cijenu struje, ali i da će novog vlasnika obešteti čak u slučaju da se crnogorsko zakonodavstvo promijeni na način da može ugroziti poslovanje KAP-a i interese njenog vlasnika.

Inače, kompanija SOCAR je u pogledu transparentnosti prihoda ocijenjena nulom u izvještaju međunarodne organizacije *Transparency international*, a američki State department je ranije u izvještaju ocijenio da je sektor nafte i gasa jedan od najvećih izvora korupcije u Azerbejdžanu. Istovremeno, prema procjenama *Freedom house* ta zemlja spada u neslobodne, dok su poslednji izbori okarakterisani kao nedemokratski. Pored toga, sredinom ove godine, parlament Azerbejdžana je usvojio amandmane na Zakon o informacijama o kompanijama, kojim se značajno ograničava pristup zvaničnim informacijama o firmama koje su registrovane i posluju u Azerbejdžanu, što svakako ne doprinosi transparentnosti i ovog posla, između ostalog. Nažalost, kada pogledate portfolio većine investitora koji su u posljednjih par decenija ulagali u Crnu Goru i uparite ga sa „odličnicima” Vlade Crne Gore, ali i sa ukupnom investicionom klimom u državi i vladavinom prava, sasvim je prihvatljivo reći da je crnogorska privatizacija velikim dijelom sprovedena po principu „našla krpa zakrpu”.

Sve dok na sceni budemo imali kadrove koji su prodavali KAP, *Telekom*, *Željezaru*, *Boksite* i stotine drugih većih i manjih kompanija koje su ugašene, dok oni budu odlučivali o ključnim ekonomskim pitanjima, Crna Gora neće moći dalje. U najavu Đukanovića da će izvršiti reviziju štetnih privatizacija može povjerovati samo neko ko se juče doselio u Crnu Goru i ko nije svjedočio tome kako Đukanović i „ekipa” vode ovu zemlju.

normama. U Evropi, pa i u našoj zemlji, ne može sve biti predmet pravne svojine, mnoge su lokacije javno dobro. Tako je i sa velikim dijelom kompleksa u Kumboru, koji pripada Morskom dobru“, kaže naš izvor.

Prema zakonu pojas Morskog dobra je zaštićen i ne predviđa gradnju koju u svom investicionom programu planira naftna azerbejdžanska kompanija.

SOCAR nema jasno definisanu ekološku studiju. Naprotiv, pored grandioznih projekata na kopnu, Azerbejdžanci imaju ambicije da zidaju i u moru -

predviđaju izgradnju više vještačkih ostrva! Jasno je da bi vještačka ostrva ozbiljno narušila prirodno okruženje u delikatnom ekološkom sistemu kakav je kumborski tjesnac. Osim toga njihova izgradnja je izuzetno skupa, pa ovaj prijedlog liči na megalomanske projekte koje voli Alijev. Izgradnja vještačkog ostrva je u suprotnosti sa nacrtom državne studije lokacije Sektora 5 objavljene na internet strani Vlade Crne Gore.

Ali šta su nacrti pri poslu sa prijateljima. Prije nego što je SOCAR dobio Kumbor, Đukanović je sa **Milanom Roćenom** zaduženim za bivše sovjetske republike, putovao u Baku i ugovarao nova strateška partnerstva, koja će po svemu sudeći opet plaćati građani Crne Gore.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

Zakupodavac se obavezuje da će obešteti i neće smatrati odgovornim Zakupca i Garanta po osnovu bilo kakvih gubitaka, obaveza, šteta, potraživanja, zahtjeva, postupaka i troškova koji mogu biti pretrpljeni ili koji nastanu u vezi sa zahtjevom ili tužbom podignutom od strane nekog trećeg lica, bilo kakve prirode u vezi sa Lokacijom, a koji se tiču perioda koji prethodi zaključenju ovog Ugovora o zakupu ili nastanu kao rezultat zaključenja ovog Ugovora o zakupu između Strana. Zakupodavac se slaže i obavezuje da će se takvo obeštećenje odnositi na bilo kakav zahtjev od strane konzorcijuma NCH ili bilo kojeg drugog ponuđača u vezi sa Lokacijom i ako se zahtjev ili bilo kakav sudski postupak okonča u korist NCH ili nekog drugog ponuđača, Zakupodavac će nadoknaditi Zakupcu i Garantu, na pisani zahtjev, troškove Radova i honorara nastale do tog momenta za ili u ime Zakupca ili Garanta.

SPORNE ODREDBE: Iz ugovora

Kako se kalio kapital

Milo Đukanović je, onih godina koje počinju januarom, sa govornica obećavao: „Umjesto raspodjele siromaštva mi nudimo mogućnost za sticanje materijalnih i duhovnih vrijednosti“. Ispostaviće se: sebi i svojim

Kada su, koncem osamdesetih, započeli uspon na vlast bili su kao od iste majke: mršavi džemperaši iz skromnih porodica. Danas, nakon dvije decenije neprekidne vladavine, teško da bi sami sebe prepoznali. Odnarodeni milioneri koji se sumnjiče za korupciju i organizovani kriminal, sa ful opremom sumnjivog porijekla: vile, jahte, skupi automobili, biznisi u zemlji i inostranstvu... Doktori snalaženja.

Ana, Milo i Aco Đukanović rođeni su u tipičnoj crnogorskoj porodici toga doba. Skromno i odmjereno. Glava familije postaje sudija Vrhovnog suda, pa sedamdesetih iz porodične kuće u Nikšiću prelaze u Titograd, gdje, kod željezničke stanice, od države dobijaju stan. Nakon osnovne i srednje škole podmladak Đukanovića počinje svoj uspon. Ka moći.

Milo Đukanović nije imao gotovo

FAMILIJARNA SKLONOST BOGATSTVU: Ana Kolarević, Milo i Aco Đukanović

ništa. Nije bio ni punoljetan (17 godina) kada se učlanio u Savez komunista, 1979. Već tokom studija ekonomije u rukovodećim je organima omladinskih organizacija. Potom član CK SKJ. Na prvim višestranačkim izborima 1990. izabran je za poslanika, zatim slijedi prvo radno iskustvo – premijer. Onih

godina koje počinju januarom, uz ostale mlade, lijepe i pametne, sa govornica je obećavao: „Umjesto raspodjele siromaštva mi nudimo mogućnost za sticanje materijalnih i duhovnih vrijednosti“. Ispostaviće se: sebi i svojim.

Dvije decenije i kusur kasnije, na Đukanovićevoj ruci je platinasti sat vrijedan

106.076 eura. Američki *Međunarodni konzorcijum za istraživačko novinarstvo* (ICIJ) i *Centar za istraživačko novinarstvo* iz Sarajeva objavili su da Đukanović posjeduje ili kontroliše imovinu i dionice u vrijednosti od minimum 14,7 miliona dolara. Konstatuju: u suprotnosti je to sa njegovom državničkom platom, koja nikada nije prešla 1.700 dolara. Internet sajt *Top 20 list* Đukanovića je svrstao na 20. mjesto najbogatijih svjetskih lidera. Čuveni britanski list *The Independent* piše da Đukanović „vrijedi” 10 miliona funti, te da se obogatio na misteriozan način, jer sa platom oko 1300 eura spada među najlošije plaćene evropske premijere. No, sve indicije upućuju da sedmostruki premijer ima mnogo više. Mnogo.

Jedan je od četiri osnivača preduzeća

Univerzitats D.O.O. čija je djelatnost, prema podacima Registra privrednih preduzeća, nespecijalizovana trgovina na veliko. Đukanovićevo je 25 odsto imovine zavedene na *Univerzitats*: 12.832 m² parcela, stečenih po osnovu poklona(!), na kojima se prostire 14.651m² *Univerziteta Donja Gorica*. Osnivač je (sa kumom **Vukom Rajkovićem**, udio: pola-pola) firme *Global Montenegro* koja se bavi konsultantskim aktivnostima u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem. To preduzeće vlasnik je u katastru zavedene imovine u Budvi, Podkošljun, površine 20.229 m². Važno: to je prostor koji je prošle godine zahvatio požar (slučajno?), a gdje Đukanović sa kumom Rajkovićem (uz mig Opštine i resornog ministarstva) sada kani izgraditi turističko-stambeni kompleks. Istom djelatnošću, konsultantskim aktivnostima, bavi se još jedna Đukanovićeva firma (udio 100%) *Capital invest*. Premijer je, zajedno sa bratom i sestrom, vlasnik većinskog paketa *Prve banke* (osnovane 1901. godine), koja širom Crne Gore, na ekskluzivnim lokacijama, posjeduje ogromnu površinu parcela i nekretnina.

Đukanović na svoje ime posjedu-

je 193 m² stambenog prostora, pod Goricom, od čega je 73 m² dobio na poklon od brata Aca. Sjetimo se – prije tačno dvije decenije, 1992, Đukanović je saopštio svoj naum: „Tek ću da budem bogat kada budem prestao da se bavim politikom”. Istina, malo je poranio. Ipak, ostao je dosljedan sebi. Prije pet godina, poručio je: „Planiram da napravim puno posla i da zaradim puno novca”. Toga se i bojimo.

I brat Aco počeo je od nule. Pričao je – prvi novac zaradio je „kopajući kanale i istovarajući vagone” na željezničkoj stanici nedaleko od stana koji je otac dobio nakon preseljenja. To je imalo dublji značaj: „Radio sam to, pa kad su me zaboljela leđa, onda sam počeo da mislim”. Mlađi Đukanović je, dakle, hodaćući dokaz da se razmišljanje

isplati. Ostalo je legenda. Bio je studentski aktivista i organizator žurki na fakultetu. Osnivač jednog od prvih privatnih crnogorskih preduzeća *Maraton*, koje se bavilo priređivanjem i promocijom koncerata. Ne smije ostati zaboravljeno – bio je i član žirija državne televizije na posljednjem zajedničkom nastupu za *Pjesmu Evrovizije*.

Pobijedila je **Bebi Dol** i *Brazil, Španija, Kolumbija*...

Aco, naravno, sada je multimilioner: vlasnik desetina hiljada kvadratnih metara zemljišta, poslovnih i stambenih prostora, akcionar preduzeća (Rudnik uglja 10 odsto, Republički zavod za urbanizam i projektovanje 75 odsto), osnivač firmi... I banke. *Prve*. U njoj posjeduje 46,48 odsto ak-

cija. *Međunarodni konzorcijum za istraživačko novinarstvo* njegovo bogatstvo procijenio je na 167 miliona dolara. Prema svemu sudeći cifra je potcijenjena.

U Podgorici, zapisano je u evidenciji nepokretnosti, na njegovo ime upisano je zemljište površine 8.466 m² i 6.926 m² poslovnog prostora, sve stečeno kupovinom. Centar grada: dvospratna zgrada koja je nekada pripadala PTT-u Crne Gore u Ulici Braće Zlatičanina, poslovni prostori kod stadiona FK *Budućnost*, zgrada od 1300 m² u kojoj je sjedište *Prve banke*; dio zgrade u naselju Kruševac... Tu su i parcele u Nikšiću, Rastoci – 3.350 m². Aco nije zapostavio ni jug. Naprotiv: u Kotoru, Dobroti, na atraktivnoj lokaciji uz more, posjeduje 3.723 m² zemljišta stečenog odlukama državnog organa i, nešto, kupovinom. Na tom lokalitetu njegovi su i spomenici kulture

TOMOVI KAPITALA: Sve-tozar Marović

MONITORING

– dvospratna zgrada DPO, DSZ i SIZ-a, površine 291 m², tri pomoćne zgrade i „ruševina porodične stambene zgrade”. Skupa 614 m². Pisao je *Monitor* o tome: „Zašto je kulturno nasljeđe, u vlasništvu države, ustupljeno privatnom licu? Možda za prvoboračke zasluge mlađeg Đukanovića u onim godinama kada je po kiši puštao muziku na mitinzima bratove DPS”.

Za Aca sjever je – Kolašin. Tamo, u Smailagića Polju i Šljivovicama, tik uz sestrićevih (**Edin Kolarević**) četrdesetak hiljada, posjeduje „tek” 275.414 m² šuma. Osnov sticanja – kupovina. Ima se. Na Đukanovićeve firmu *Invest nova D.O.O.* (građevinski radovi) čiji je, skupa sa izvjesnom *Chercor Co Limited*, osnivač (udio: pola-pola), u Herceg Novom vode se parcele površine 4.849 m². Skoro isto toliko (4.885 m²) navedena firma posjeduje i u Baru, na prestižnoj lokaciji – Topolica. Upada u oči: u katastru nije zabilježen podatak o osnovu sticanja prava barskih parcela.

Na *Prvu*, čije je poslovanje više puta bilo pod ozbiljnim sumnjama, Aco je zaveo još „ponešto”: Ulcinj – 61,753 m² parcela; Sveti Stefan i Petrovac – 14.500 m² zemljišta; Budva – 2600m² parcela i 900m² stambenog i poslovnog prostora; Herceg Novi – dvadesetpeti dio hotela *Metalurg*; Šušanj – 554m²; Cetinje – objekat površine 186m²; Šavnik – parcela od 13.000m²; Danilovgrad – 2951m²; Nikšić – 52.000 parcela i više od 1000 m² stambenog i poslovnog prostora... Ima li kraja? Aca Đukanovića ima i u knjigama: **Momir Bulatović** u insajderskoj ispovijesti *Pravila ćutanja* bilježi da je Aco „bio ključni igrač u brojnim prljavim poslovima”.

I sestri Ani solidno ide u životu. Kolarevićka, nekada sutkinja (Osnovnog, Višeg i Vrhovnog suda), sada je advokatica koja zastupa 80 odsto svih stranih kompanija i pojedinaca koji posluju u Crnoj Gori. Bila je posrednik u najvećim (sumnjivim) privatizacijama: *Telekom*, *Jugopetrol*, *Željezara*,

NA NJEGOV MOJKOVAČKI STAN SADA LIČI CRNA GORA: Duško Marković

Avala... Posjeduje akcije *Prve banke*, bila je jedan od vlasnika prve privatne gimnazije *Luča* za djecu moćnika (godišnja školarina 5900 eura), jedna je od četiri osnivača firme *Edu cons D.O.O.* koja se bavi konsultantskim aktivnostima u vezi s poslovanjem i upravljanjem. I ona, kao i braća, nekretnine za trku ima. Prema podacima iz katastra, u Podgorici posjeduje četiri stana (214 m², 80 m², 53 m² i 42 m²) i dva poslovna prostora (157 m² i 86 m²). Ukupno 632 m². Sitnica za sestru.

Prema izvještaju *Međunarodnog konzorcijuma istraživačkih novinara* Anino bogatstvo procjenjuje se na 3,5 miliona dolara. Sin Edin (*Monitor* je o tome detaljno pisao u prošlone-djelnom tekstu *Djeca dolaze*) posjeduje biznise i nekretnine od Kolašina do Menhetna. Ostaće upamćene dvije njene izjave. Prva: „Da, vrlo sam moćna i uticajna”. I druga: „Ja sam čovjek od zakona”. I braća su ljudi od zakona. Premijer je, tako, više puta naglasio da je bogatstvo članova njegove porodice izraz

njihove sposobnosti, a ne rođačkih veza. Sposobnost je čudo.

Privremeni lider DPS-a **Svetozar Marović** je, takođe, počeo skromno. Služba u Opštini, načelnik Uprave prihoda, predsjednik gradske vlade... Pa napredovanje po socijalističkoj vertikali: jednogodišnji mandat RK SSO Crne Gore (svakodnevno putovao

na relaciji Budva – Podgorica), član Predsjedništva SK Crne Gore, generalni sekretar... Prisjećanja radi: stariji u partiji su mu prigovarali zbog nejasnog izražavanja i „strane terminologije”. Ali i zbog ljevičarskog buntovništva. Sada, on i njegovi posjeduju – Budvu i milione. U duhu samoupravljanja. Detalj: samo u jednom trenutku (2009) postao je bogatiji za 160 miliona eura kada je volšebno prijavio 816.928 metara kvadratnih zemlje u Budvi koje ranije nije pominjao. Umjetnička je filozofska duša. Tako su slike u njegovom posjedu procijenjene na 20.000 eura. Biblioteka (**Markuze** i društvo) mu broji 5.000 naslova.

Odakle su krenuli, a dokle stigli, u tekstu pomenuti i njima slični, lijepo oslikava slučaj potpredsjednika Vlade i ministra pravde **Duška Markovića**. Bivši direktor ANB-a i jedan od ljudi od najvećeg povjerenja Mila Đukanovića, nakon diplomiranja u Kragujevcu (1983), aktivizma u Savezu komunista, te radnog angažmana u Rudniku olova i cinka *Brskovo*, dobio je premještenje u Podgoricu. Osim namještaja iz stana u Mojkovcu, Marković je početkom devedesetih u glavni grad prenio i fiksne radijatore za centralno grijanje! Formirana je i istraga koja je utvrdila: „Radijatori nijesu sastavni dio stana, te se zbog toga ne mogu otuđivati”.

Nakon njihove dvije decenije Crna Gora najviše liči na pomenuti mojkovvački stan.

Marko MILAČIĆ

Svi premijerovi savjetnici

Premijer šteti: izabrao je savjetnika za nacionalnu politiku, ali nema savjetnika za socijalna pitanja. Možda ne zna da su za vrijeme njegove vladavine socijalno ugroženi postali najveća društvena zajednica u Crnoj Gori

Kabinet premijera **Mila Đukanovića** je kompletiran, saopšteno je iz Vlade, uz informaciju da su novoimenovani savjetnici *najvećeg sina* DPSSDP koalicije postali: **Nebojša Kaluđerović** (za spoljne poslove), **Živko Andrijašević** (za nacionalnu politiku) i **Andrijana Vukotić** (za odnose sa javnošću).

Ranije je Vlada imenovala **Žarka Šturanovića** za generalnog sekretara, **Rajka Kovačevića** za šefa Kabineta predsjednika Vlade, dok su za savjetnike premijera imenovani **Srdan Spaić** (za pravna pitanja), **Aleksandar Tičić** (za preduzetništvo i strana ulaganja) i savjetnici *opšte prakse* **Milorad Katnić** i **Ranko Milović**.

Uz sedam pojedinačnih, premijeru na raspolaganju stoji još šest savjetodavnih tijela: Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte, Savjet za regulatornu reformu i unapređenje poslovnog ambijenta, Savjet za Partnerstvo za mir, Nacionalni savjet za održivi razvoj, Savjet za saradnju Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija i Savjet za zaštitu od diskriminacije.

Uz svu silu savjetnika, Đukanovićeva Vlada ima i šesnaest ministarstava, jednog ministra bez portfelja, četiri potpredsjednika, dva sekretarijata (za zakonodavstvo i novoformirano za razvojne projekte), šest uprava koje rade kao samostalni organi (za kadrove, za mlade i sport, javne nabavke, inspeksijske poslove, antikorupciju i sprečavanje pranja novca) i 21 upravu oformljenu kao zasebni dio nekog od postojećih ministarstava. Tako imamo Upravu za imovinu i Upravu za nekretnine, Lučku upravu i Upravu pomorske sigurnosti, Direkciju za saobraćaj ali i Direkciju za željeznice, Upravu za šume i Upravu za vode. Ko tu koga savjetuje, ko kontroliše a ko nadzire – to ne zna ni Uprava policije.

„Moramo djelovati primjerom i pokazati stvarnu

spremnost na lična odricanja u krizi”, najavio je premijer Đukanović u ekspozu.

Uskoro je i pokazao svoj doživljaj štednje: imenovao je savjetnika za nacionalnu politiku, ali nema savjetnika za socijalna pitanja. Možda Đukanović ne zna da su za vrijeme njegove vladavine socijalno ugroženi postali najveća društvena zajednica u Crnoj Gori. Savjetnici ga valjda nijesu obavijestili.

Otud i Vladin naum da penzionere, socijalno najranjiviju grupu u Crnoj Gori, zakine za zakonom garantovano povećanje penzija početkom 2013. godine.

Nije samo u tom slučaju premijer pokazao senzibilitet za socijalna pitanja. „Mora se zakonom prekinuti praksa zloupotrebe instituta otpremnine, tako što će jednom iskorišćeno to pravo značiti isključivanje mogućnosti da, bez vraćanja otpremnine, bilo ko opet zasnuje radni odnos kod države kao poslodavca”, saopštio je.

Iniko se u parlamentu ne nađe kadar da ga podsjeti kako je lično on, nakon povlačenja sa mjesta predsjednika vlade krajem 2010, godinu dana primao premijersku platu, iako je profesionalno obavljao posao predsjednika DPS-a.

Zasljepili ih, valjda, nacionalni interesi.

P.S.

Neposredno pred odlazak ovog broja *Monitora* u štampu, sa Portala *Analitika* stiže ekskluzivna vijest da je prošlog četvrtka „kompletirani” kabinet premijera Đukanović dodatno ojačan: glavni politički savjetnik premijera Đukanovića biće **Milan Roćen**, bivši šef diplomatije, član Predsjedništva DPS-a i dobar drug moskovskih tajkuna koji su dio svog kapitala zbrinuli i u Crnoj Gori.

Zoran RADULOVIĆ

Tri ortaka mnogo jaka

Naser Keljmendi, Darko Šarić i Safet Kalić do juče su bili izdašni finansijeri partija na vlasti u Crnoj Gori, a vlasti su im zauzvat obezbijedile da Crna Gora za njih do posljednjeg trenutka bude sigurna kriminalna kuća

Godinu koja ostaje za nama na kriminalnom planu u regionu, bez ikakve sumnje, obilježilo je podizanje međunarodne potjernice i bijeg narkobosa **Nasera Keljmenđija**. On je, kao i njegovi ortaci i prijatelji, **Darko Šarić** i **Safet Kalić**, skoro do posljednjeg trenutka nalazio utočište u Crnoj Gori. Biće, sve slučajno.

Monitor je prvi objavio da su se američki istražitelji nagodili sa Keljmenđijem i dodijelili mu ograničenu slobodu u zamjenu za saradnju i informacije koje će tražiti od njega. Prema našem dobro obaviještenom izvoru, taj kralj heroína je pri-

hvatio ponudu i danas se nalazi daleko od Balkana, na mjestu koje je za njega mnogo sigurnije nego što je region iz kojeg je otišao.

„Od prvog trenutka se znalo da je Keljmendi na Bliskom Istoku, odnosno u Dubaiju, gdje od ranije ima kuću i razvijen biznis. U toj kući on

je u jednoj vrsti kućnog pritvora i pod stalnim je nadzorom istražitelja. Kretanje mu je maksimalno ograničeno, ali to je za njega

mного bolje nego da je ostao na Balkanu“, ispričao je izvor iz crnogorske policije.

Prema njegovim riječima Keljmendi je predstavljao prijetnju za druge narkobosove u lancu na avganistanskoj transverzali, tako da je postojala realna opasnost da bude likvidiran, prije nego je pao u ruke istražitelja.

„On je sada na sigurnom. Oni ga čuvaju, a zauzvat će dobiti vrlo dragocjene informacije. Keljmendi ima šta da ispriča o svojim narko vezama, ali i o političkoj logistici u BiH, Crnoj Gori, Hrvatskoj“, kaže *Monitorov* izvor.

Naser Keljmendi je u bjekstvu od kada je u susjednoj Bosni i Hercegovini, poslije mnogo najava, počela policijska akcija i potraga za njim, a završena je raspisivanjem međunarodne Interpolove potjernice. Keljmendi je akciju u BiH izbjegao tako što se prvo sklonio u Crnu Goru, odakle je bezbjedno otišao u rodnu Peć. *Koha ditore* je nakon toga objavila da je narkobus uhapšen, ali je policija Kosova to demantovala, tvrdeći da je uhapšeni čovjek „fizički sličan ovom kriminalcu“. *Monitor* je, pozivajući se na dobro obaviještene izvore, objavio da je Keljmendi doista uhapšen, ali da su ga iste noći preuzeli američki marinci koji su, čim je počela potjera u BiH, stigli na Kosovo i bili stacionirani u vojnoj bazi Bondstil. Naš izvor objašnjava da američki vojnici nijesu učestvovali u akciji hapšenja, ali da su „bili u Bondstilu za slučaj da Keljmendi pokuša da pruži otpor, s obzirom na ogroman broj naoružanih kriminalaca koji se nalaze u njegovom lancu“.

„Vojska je propustila da čitav posao završe istražitelji Američke agencije za borbu protiv droge (DEA), koji su Keljmenđija obrađivali i pratili njegove aktivnosti više od deset godina. To je,

„Narko banda Safeta Kalića po svemu je, u odnosu na kartel Darka Šarića, imala niži stepen organizacije, sa odlikama organizovane kriminalne grupe. Na čelu grupe je bio Safet. Brat Mersudin mu je bio desna ruka, dok je **Amina Kalić** kolateralna šteta“, kaže izvor *Monitora*

GODINAMA IH JE ŠTITILA CRNOGORSKA VLAST: Kalić, Šarić i Keljendi

uostalom, njihov posao, a ne posao za vojsku. Agenti DEA odavno su pratili njegove tragove po Balkanu“, tvrdi ovaj izvor.

Naser Keljendi je Kosovo napustio sa lažnim kosovskim dokumentima, sa kojima mu nije bila potrebna viza za zemlju u koju je otišao.

To nije mogao da učini bez znanja američkih agenata koji su mu ‘disali za vratom’. Sve u svemu, on je shvatio bezizlaznost situacije u kojoj se našao i prihvatio je ponudu za saradnju, u zamjenu za ograničenu slobodu. Pjevaće on istražiteljima sve što budu od njega tražili, a tražiće mnogo toga“, tvrdi naš sagovornik.

Monitor je odavno pisao da su na putu droge takozvanom balkanskom rutom kriminalne organizacije sa prostora bivše Jugoslavije veoma dobro uvezane i da se u tom lancu nalazi oko deset hiljada ljudi. Oni, kao velika kompanija ili familija, vrte milijarde eura na heroinskom putu prema zapadnoj Evropi. Ne zvuči zbog toga nevjerovatno da se i bogatstvo Nasera Keljendija mjeri milijardama. Mediji su davno objavili da se Keljendi nalazi na čelu najjače albanske kriminalne porodice na Balkanu i da je sve do bjekstva poslove vodio iz hotela *Casa grande*, smještenog na Ilidži kod Sarajeva.

Čitavo ljeto prije podizanja potjernice Keljendi je u miru proveo na Crnogorskom primorju i u Podgorici, gdje ima nekretnine, koje do danas nijesu zaplijenjene, uprkos preporuci

predsjednika SAD **Baraka Obame**, koji je lično Nasera Keljendija, neposredno prije podizanja potjernice, stavio na crnu listu i proglasio osobom opasnom po bezbjednost SAD.

Zanimljivo je da je Darko Šarić posljednji put prije bjekstva viđen u društvu Keljendija. Naš dobro obaviješteni izvor tvrdi da je upravo Šarić, koji se nalazi u Južnoafričkoj

Čitavo ljeto prije podizanja potjernice Keljendi je u miru proveo na Crnogorskom primorju i u Podgorici, gdje ima nekretnine, koje do danas nijesu zaplijenjene, uprkos preporuci Baraka Obame, koji je lično Keljendija proglasio osobom opasnom po bezbjednost SAD-a

Republici, predao američkim istražiteljima ključne dokaze protiv svojih kompanjona Keljendija i Kalića, protiv kojih je istraga pokrenuta poslije *Balkanskog ratnika*.

Monitor je ranije pisao i da je akcija *Balkanski ratnik* bila kruna obavještajno-operativnog praćenja pomoću najsavremenije tehnologije, ali i ljudi na terenu, od Balkana i Evrope, do SAD i Južne Amerike. Naš izvor iz policije tvrdi

da su starijeg Šarića američka DEA i srpska Bezbjednosno-informativna agencija počele da prisluškuju čak šest-sedam godina prije pokretanja akcije i početka hapšenja saradnika tog odbjeglog kriminalca. Toliko je trebalo da se akcija *Balkanski ratnik* dobro pripremi.

DEA je, prema tvrdnjama našeg policijskog izvora, pratila kontakte klana Šarić i u Argentini i Urugvaju, odnosno Montevideu. Ubaceni operativci američke Agencije za borbu protiv droge bili su angažovani i u jednoj akciji doturanja kokaina, sve u cilju prikupljanja dokaza za pokretanje *ratnika*. Naš policijski izvor objašnjava da je Šarićeva narko banda bila jedini kartel na Balkanu, odnosno da je imala internacionalni i međunarodni karakter.

„Sve drugo na našim prostorima ima odlike organizovanih kriminalnih grupa. Kartela nema čak ni u Albaniji, ni na Kosovu. Pa i narko banda Safeta Kalića po svemu je, u odnosu na Darkov kartel, imala niži stepen organizacije, sa odlikama organizovane kriminalne grupe. I u toj grupi su policijski operativno poznata sva imena u hijerarhiji, ali nijesu procesuirana. Na čelu grupe je bio Safet. Brat **Mersudin** mu je bio desna ruka i čovjek za kontakt, dok je **Amina Kalić** kolateralna šteta“ – priča naš izvor.

Safet Kalić je, izgleda, imao dojavu da se protiv njega vodi istraga. Ko mu je dojavio? Treba se prisjetiti da su mu

službenici crnogorske Agencije nacionalne bezbjednosti pružali logistiku dok se krio i bježao u vrijeme nekadašnje akcije *Sablja* u Srbiji. Ovog puta je mirno otputovao za Istanbul, gdje se i sada krije u svojoj kući, zaštićen lažnim identitetom i falsifikovanim ličnim dokumentima. Prema riječima našeg policijskog izvora, Kalić uspijeva da se skriva i zahvaljujući velikom bogatstvu koje ima u gotovom novcu. Taj novac se nalazi na raznim računima u Turskoj, naravno na njima su druga imena, ali i u *Turkiš bank* na Kosovu. Naš izvor tvrdi da Kalićevo bogatstvo u kešu iznosi nekoliko stotina miliona eura.

„To je njegova sigurnost. Dok ima taj novac, njemu je lako da se skriva“, tvrdi naš izvor.

Podsjetimo, akcija u kojoj su uhapšeni Safetov brat Mersudin i supruga Amina, izvedena je u julu 2011. godine, nakon šestomjesečne policijske istrage koja se vodila u navodno strogoj tajnosti.

Specijalno tužilaštvo njih i Safeta tereti da su u periodu od 2006. do 2011. godine kroz finansijske transakcije u Crnoj Gori legalizovali veliku količinu novca sumnjivog porijekla. Navodno su samo preko jedne banke u Rožajama oprali više od sedam miliona gotovine. Tim novcem Kalići su plaćali rate za kredite koje su od te banke podigli preko svojih preduzeća, ali plaćali i dobavljače i novac prebacivali na privatne račune. To je vjerovatno samo djelić novca koji je legalizovan. Veći dio je ubačen u sistem preko privatizacije, kupovine nekretnina, trgovinom naftom i drugim robama.

Safeta Kalića i u BiH povezuju sa trgovinom narkotika. Njega su u vezu sa Naserom Keljmenđijem i Darkom Šarićem mnogo ranije doveli novinari istraživači iz regiona. Crnogorska policija i tužilaštvo ipak su čekali cijelu deceniju da bi krenuli u akciju protiv Kalića. Razumljivo. Kalić, Šarić i Keljmeni do juče su bili izdašni finansijeri partija na vlasti, a vlasti su im zauzvrat obezbijedile da Crna Gora za njih do posljednjeg trenutka bude sigurna kriminalna kuća.

Tufik SOFTIĆ

Mugošini tunelograditelji

Usvajanje plana o izgradnji tunela kroz Goricu nisu uspjeli da zaustave ni ekolozi, ni opozicija

Kroz poznato izletišta Podgoričana biće probijen tunel koji će povezivati naselje Zagorič sa centrom grada. Taj plan nisu uspjeli da stopiraju ni ekolozi, ni opozicija – nijesu pomogle ni peticije.

Za izgradnju tunela zeleno svjetlo dali su u srijedu odbornici vladajuće DPS-LP-BS koalicije i pridruženi **Slaviša Guberinić** (NS). Protiv su bili predstavnici SNP, PzP i Nove, a tri odbornika SDP-a uzdržani.

Dan prije zasjedanja Skupštine, predstavnici Udruženja ljubitelja prirode, među kojima je bilo i više odbornika opozicije, podsjetili su da je „brdo Gorica simbol grada koji treba negovati“ i apelovali da Goricu treba ostaviti građanima za mir i rekreaciju.

Gradonačelnik **Miomir Mugoša** i odbornici vladajuće koalicije sve su to ignorisali.

Mugoša ih je čak upozorio - ukoliko ne usvoje Strateški plan razvoja Podgorice nema priče „o bilo kakvim poslovima sa EU“. I pohvalio se: „Ova vlast je maksimalno zaštitila to brdo i od štala i, na žalost, mentaliteta i navika i odnosa građana prema nečemu što nije lično, nego je državno“.

Odbornici SNP-a založili su se da Gorica bude rekreaciono-turistička zona i da u nju treba ulagati „ali ne u bušenje brda“, već kroz druge sadržaje

„i učiniti je dostupnom građanima i turistima“.

Prema mišljenju šefa kluba odbornika SDP-a **Đorđa Suiha** tunel je skup za izgradnju i održavanje. „Dajte da izađemo iz tunela... Mi smo nekoliko godina u tunelu“, kazao je Suih. „Skupština daje bjanko potpis izvršnoj vlasti i gradonačelniku da radi šta god želi, pa nam investitori kroje razvoj grada“.

Esad Šainović (LP) predložio je da se o tunelu organizuje referendum. Nije prošlo.

Opozicioni prebjezi stali su odbranu tunela. **Slaviša Guberinić** iz Narodne stranke tvrdi da je plan „od strateškog značaja za Zagorič“. **Radoš Zečević** ne prihvata „argumente šetača da će tunel nanijeti štetu ekologiji“. Naravno, i odbornik DPS-a **Ranko Jovanović** bio je za. „Tunel ne šteti ambijentalnosti Gorice i flori i fauni, jer bi bio izgrađen po ekološkim standardima uz pošumljavanje autohtonih biljaka“.

Protivnici tunela su nadaju da će Moračom proteći još dosta vode do probijanja srca Gorice. Prvo, za to će biti teško sakupiti devet miliona eura, a drugo u međuvremenu će gradonačelnika Mugošu valjda zamijeniti neko kome nije do oranja brda.

V. KOPRIVICA

NEISPRIČANE RATNE SUDBINE

Hiljade i hiljade priča pripadnika nekog od naroda koji su iz voljnih ili nevoljnih razloga obukli „neprijateljsku” uniformu – čekaju da budu ispričane

OFICIR VOJSKE RSK,
AGENT AMERIČKE VLA-
DE, HRVAT OPTUŽEN ZA
ZLOČINE NAD HRVATIMA:
Renato Petrov

U uniformi druge boje

Bivšeg pripadnika oružanih snaga samoproglašene Republike Srpske Krajine (RSK), kapetana **Renata Petrova**, Županijski sud u Zadru je 1995. kaznio na 20 godina zatvora. No, dugo im nije bio dostupan. Utočište je pronašao u SAD-u, gdje je dobio pasoš, ali i državni posao – angažovali su ga u Birou za nacionalnu bezbjednost.

To nije jedina neobičnost njegove biografije. Petrov je po ocu i po majci etnički Hrvat a terete ga da je 18. novembra 1991. bio u eskadronu koji je u Škabrnji masakrirao 44 Hrvata; navodno je pucao u glavu jednom starcu.

Sa majkom **Milevom**, koja svih ovih godina živi u Benkovcu, nije bio u neposrednom kontaktu. Tvrdi da je 1991. na izbor uniforme njenog jedinca presudno uticala prijeratna ljubav, Srpkinja iz obližnjeg sela sa kojom se oženio i dobio dvoje dece: „Renato se morao dvaput više dokazivati nego drugi zato što je Hrvat”, rekla je za lokalne novine.

U izbjeglištvu se Petrov razveo. Uz pomoć bivšeg pripadnika UNPROFOR-a je emigrirao u SAD. Opet se oženio i u novom braku dobio decu. Uhapšen je po međunarodnoj poćernici u aprilu 2011. u Njemačkoj. Kada je izručen Hrvatskoj, Mileva je rekla da nema novca da otputuje do obližnjeg Zadra i posjeti ga u pritvoru.

Petrov je na jednom pretresu promijenio svoj iskaz o narodnosti i deklarirao se kao Srbin. Rekao je da je tog dana kada se odigrao zločin u Škabrnji bio odsutan iz svoje jedinice jer je bio rođendan njegovom ocu. Presuda je izrečena u septembru – nepravosnažno je oslobođen. Tužilaštvo se žalilo, a njegov advokat je najavio odštetni zahtjev protiv države Hrvatske od 200.000 eura...

Hiljade i hiljade drugih priča onih pripadnika nekog od naroda koji su iz isto toliko voljnih ili nevoljnih razloga obukli „neprijateljsku” uniformu – čekaju da budu ispričane.

Čak oko 9.000 mobilisanih Srba su prošli kroz ratne jedinice Hrvatske vojske (HV). Taj podatak je dugo godina sklanjan od javnosti, jer nije bio prijatan ni za vlasti u Hrvatskoj, ni u Srbiji. Partizan i jedini Srbin član Vlade nacionalnog jedinstva iz 1991 - 1992, **Živko Juzbašić**, u svojoj knjizi *Srpsko pitanje i hrvatska politika* piše kako je **Franju Tuđmanu**, sa spiskom 2.000 dobrovoljaca, predlagao da se formira brigada HV-a isključivo od Srba.

„Rekao je da je to preglomazna jedinica. Odgovorio sam da ako ne može brigada, neka budu srpske bojne (bataljoni), ali ni to nije prošlo, ni satnije (čete). Bojali su se takve ideje. To je bio dokaz u prilog tezi da Srbe zapravo nisu ni trebali”, svjedočio je Juzbašić.

Neki od njih su, međutim, zaista i bili dobrovoljci na frontovima od Dunava do Jadrana. Podoficir JNA **Željko Baltić**, sa kompletnom obalskom baterijom na ostrvu Žirje kod Šibenika je dezertirao u HV, te sep-

tembra 1991. topovskom kanonadom zaustavio prodor mehanizacije **Ratka Mladića** u grad.

Svaki dvadeseti branilac Vukovara – prema evidenciji tamošnjeg udruženja ratnih veterana – bio je Srbin, njih ukupno stotinjak. Među njima su i **Predrag i Nenad Gagić** – sinovi **Vukašina**, pravoslavnog paroha iz Pačetina.

Predrag je bio mitraljezac na Trpinjskoj cesti, poznatom „groblju tenkova” JNA, gdje ih je uništeno nekoliko desetina. Zarobljen je nakon pada Vukovara i prebačen u logor u Sremskoj Mitrovici. U proljeće 1992. je razmijenjen, ali se od teškog zlostavljanja nikada nije oporavio. Imao je čin satnika (kapetana) HV-a. Umro je 2001.

No, čak i angažman u HV-u za Srbe nije bila garancija od gubitka radnog mjesta ili deložacije. Dok je bio na ratištu, Splitsaninu **Svetozaru Jovanoviću**, profesionalnom pripadniku 4. gardijske motorizovane brigade – vjerovatno najelitnije jedinice u HV-u – grupa drugih hrvatskih vojnika je bespravno upala u stan. Gardisti su predložili Jovanoviću da ih oružjem iščeraju, no on je to odbio. Spor je trajao punih 13 godina i mirno je riješen.

Bilo je i tragičnih događaja. Četvorica pripadnika izviđačke satnije 113. brigade HV-a – protiv kojih se deceniju vode sudski procesi – terete se da su 11. avgusta 1995. tokom tzv. čišćenja terena kod Skradina ubili srpske civile **Nikolu (76) i Milicu Damjanić (74)** koji su aktivnom oficiru iz susjedne 114. brigade HV-a bili ded i baba po majci.

Ratni vihor je uzrokovao i da se članovi porodice nalaze na različitim stranama jednog fronta. Admiral **Dušan Rakić** je zbog toga u Beogradu bio tema nekoliko sjednica Vrhovnog savjeta odbrane (VSO). Rakić je 1992. bio načelnik Štaba ratne mornarice u

Kumboru, no neki su stavili rezervu na njegovu karijeru. „Žena mu živi u Splitu, oba sina su mu u Zboru narodne garde (ZNG)”, kazao je 9. decembra 1992. na sjednici VSO-a tadašnji načelnik Generalštaba Života Panić.

Rakiću je testirana lojalnost. VSO ga je poslao na dužnost u Knin. Bio je ministar odbrane RSK-a. Dvije godine kasnije, tražio je da se vrati na službu u VJ. „Odao se alkoholu. Ima nesređenu porodicu, bio je u Meljinama na lečenju”, referisao je 27. septembra 1994. na VSO-u novi načelnik Generalštaba Momčilo Perišić. Na kraju, Rakiću su odobrili prekomandu.

SLOVENAC, JEDINI GENERAL JNA KOJI JE U RATU U SLOVENIJI U POTPUNOSTI IZVRŠIO NAREĐENJE: Marijan Čad

Zapisnici sa sjednica VSO-a, čiji je dio dostupan Haškom sudu, otkrivaju da je Momir Bulatović na sjednici 9. decembra 1992. rekao: „Evo, kapetan fregate, **Brajković Ratko** – dva brata su mu u ZNG-u, a radi u obavještajnom organu”. To je zabrinulo **Slobodana Miloševića**: „Ovo sa rodbinom po ZNG-ama, a još radi u obaveštajnim organima – to moramo videti”.

Dok su iz VJ udaljeni Slovenci i Hrvati koji su ostali nakon sukoba JNA sa njihovim matičnim republikama – a njih je bilo na stotine, lojalni pripadnici manjina unutar SRJ imali su visok, ali suštinski nebitan rang. Na sjednici VSO-a 11.

oktobra 1993. Perišić je predložio da se razmotri da li je „politički oportuno” penzionisati generala Ismeta Krasnićija.

„Njegove intelektualne i ukupne sposobnosti su ispod nivoa”, kazao je Perišić, a Milošević dodao: „Da su ispod nivoa, to je sigurno. Ali, ja ga ne bih penzionisao; treba da imamo jednog Albanca generala”.

Istom zgodom se raspravljalo i o generalu **Enesu Tasu**. „Nije sposoban za vojsku”, kazao je Perišić, „ali njega smo ostavili; on je Musliman”. Taso je 1991. bio komandant 51. motorizovane brigade JNA koja je dejstvovala kod Dalja, na način da je Tužilaštvo iz Osijeka 2009. pokrenulo krivični postupak zbog ubistava 11 hrvatskih policajaca, te zbog toga što nije spriječio ubijanje 92 civila.

Nakon slavonske ravnice, Tasa su poslali u rodnu BiH. Kao zamjenik generala **Milutina Kukanjca** je ranjen 3. maja 1992. u Dobrovoljačkoj ulici u Sarajevu, kada je prilikom dogovorene evakuacije Komande 2. vojne oblasti – što je bio uslov JNA da oslobodi uhapšenog **Aliju Izetbegovića** – došlo do pucnjave.

Dva važna aktera događaja u Dobrovoljačkoj, ali na suprotnoj strani, ispred snaga Vlade BiH su bili Srbi – zamjenik komandanta Teritorijalne odbrane **Jovan Divjak**, kasnije general i „drugi čovjek” Armije BiH, kao i **Zoran Čegar**, zamjenik komandanta Specijalne jedinice MUP-a BiH. Za Divjakom je zbog Dobrovoljačke Srbija raspisala počernicu, po kojoj je uhapšen i pritvoren 2011. u Beču, ali je ekstradicija odbijena kao neosnovana.

Nekoliko drugih Srba su takođe istaknuti pripadnici Armije BiH. Najveća vojna odlikovanja, *Zlatni ljiljan* i *Zlatni grb sa mačevima*, posthumno su dodijeljena **Čedomiru Domuzu**,

СУСРЕТ СА ХАЈРУДИНОМ
МУШАНОВИЋЕМ
ИЗ ЈЕДИНИЦЕ ПУКОВНИКА
ДЕСИМИРА ГАРОВИЋА

ДРУГАРСТВОМ СЕ ПОБЈЕЂУЈЕ У РАТУ

Од првог дана у рату - Хајрудин М

Хајрудин Мушановић из
Скендер-Вакуфа од првих рат-
них дана налази се у јединици ко-
јом командује пуковник Десимир

BOŠNJAK, PRIPADNIKA VOJSKE RATKA MLADIĆA: Tekst o Hajrudinu Mušanoviću

prijeratnom policajcu, sredinom 1992. poginuo u borbama kod Trnova. Čedini vukovi, jedinica kojom je komandovao na Igmanu se smatra zaslužnom da je ta planina, preko koje je naredne tri godine išao jedini kopneni koridor do opkoljenog Sarajeva, ostala pod kontrolom Armije BiH.

Nosilac Zlatnog ljiljana je i Slaviša Šućur, po mnogim ocjenama najbolji tenkista. Istakao se u borbama na sarajevskom obruču – specijalno u osvajanju kote 850 na brdu Žuč, zatim na Treskavici i Bjelašnici, kao i 1995. na Ozrenu.

Brojni drugi Srbi u BiH su takođe dali značajan doprinos u Armiji BiH. Na primjer, Aleksandar Mrenica, rođen u Beogradu, major JNA, artiljerac na službi u Bihaću i Zadru, gdje se upoznao sa Atifom Dudakovićem, koji je 1991. bio oficir kod Ratka Mladića. Dudaković i Mrenica su u Bihaću, na početku bosanskog rata, najspособniji u lokalnoj Teritorijalnoj odbrani iz koje je nastao 5. korpus Armije BiH.

Kada je Dudaković u jesen 1993. postao komandant 5. korpusa, Mrenica je njegov pomoćnik za operativno-nastavne poslove. Izradio je planove svih važnijih operacija. U nedavno objavljenom izvještaju hrvatske obavještajne službe iz tog vremena piše da Mrenica „vodi sve akcije iz operativnog stožera dok

Dudaković ide na teren”.

Bošnjaci su, takođe bili pripadnici Vojske Republike Srpske. Hajrudin Mušanović iz Skender-Vakufa je dobio publicitet kao „srpski heroj”, kao i braća Izet i Himzo Golić iz Rogatice. Major Pašaga Halilović je bio komandant 3. semberijske brigade.

Za razliku od njih, Safet Sejdić, pripadnik Interventne čete VRS-a iz Smizovca, svjedočio je u Hagu

SRBIN, NOSILAC NAJVEĆIH VOJNIH ODLIKOVANJA
ARMIJE BOSNE I HERCEGOVINE: Čedomir Domuz

DRUŠTVO

protiv Vojislava Šešelja. Pukovnik Osman Selak, jedno vrijeme komandant pozadinske baze 1. krajiškog korpusa iz Banja Luke, svjedočio je protiv Miloševića i drugih haških optuženika.

Sud BiH je za ratne zločine u logoru Batković osudio na osam godina Džemala Zahirovića iz Bijeljine, a na 17 godina zbog silovanja osudio Jaska Gazdića; obojica su bili pripadnici VRS-a.

U Hrvatskoj je Fikret Abdić, tvorac samoproglashene Republike Zapadne Bosne, osuđen jer je naredio, planirao i organizovao logore u Velikoj Kladašu u koje su zatvarani - Bošnjaci.

Hrvat Franko Simatović, 1990-ih načelnik Obavještajne uprave MUP-a Srbije, bio je glavni operativac srpske oružane pobune u Kninu, utemeljivač frenkijevaca – zloglasne JSO i njenih filijala, takođe Miloševićeva veza sa Željkom Arkanom Ražnatovićem. Optužen je pred Haškim sudom za ubistva i nehumana djela i protiv sunarodnika u Hrvatskoj i BiH.

MUP Hrvatske potražuje generala Zvonka Jurjevića, Hrvata iz Slavenskog Broda, 1991. komandanta jugoslovenskog ratnog vazduhoplovstva, zbog „ratnih zločina protiv civilnog pučanstva”.

Jedan od najpoznatijih pripadnika Hrvatskih odbrambenih snaga (HOS) u Mostaru je bio Sergej Belović, Srbin, koga mnogi sunarodnici pominju kao najokrutnijeg aktera hapšenja, pljački i šikaniranja. Ubijen je navodno u svadi HOS-ovaca oko podjele „ratnog plijena”...

Svojevremeno je Janez Janša tužio generala Marijana Čada, Slovenca, komandanta 13. korpusa, da je bio agresor. Sud u Kopru je 1998. odbačio tužbu. Čad je jedini zapovjednik JNA koji je juna 1991. u dodijeljenom sektoru u potpunosti i bez ispaljenog metka izvršio naredbu iz Beograda da se trupama zaposjednu slovenačke granice.

Vladimir JOVANOVIĆ

NOVOGODIŠNJI SPEKTAKL U BUDVI

ASTRONOMSKI HONORAR IZ PRAZNE KASE: Zdravko Čolić

Nema se, a može se

Kako će Budva platiti 120.000 eura Zdravku Čoliću za novogodišnju noć kada je prema podacima Centralne banke Crne Gore opštinski račun blokiran već duže vrijeme na iznos od oko sedam miliona eura

Na kraju stare 2012. godine u „metropoli“ crnogorskog turizma odvijaju se dvije paralelne javne akcije lokalne vlasti koje na drastičan način ukazuju na društvenu i ekonomsku realnost u ovom gradu.

Budva se priprema za još jedan novogodišnji koncert na otvorenom, za novi visokobudžetni muzički spektakl na trgu ispred Starog grada i hotela *Mogren* i *Avala*, uz angažovanje poznatih muzičkih zvijezda i grupa iz susjednih zemalja. Po već ustanovljenoj budvanskoj tradiciji ni ovoga se puta nije štedjelo, pa je za organizaciju dobrog provoda i zabave u noći 31. decembra i 1.

januara Opština, odnosno njena Turistička organizacija, odvojila cijelih 200.000 eura.

Uoči Nove godine lokalna uprava zajedno s privrednicima grada putem medija poziva sve dobronamjerne građane da se pridruže velikoj novogodišnjoj humanitarnoj akciji za kupovinu specijalnog vozila za reanimaciju za budvansku Hitnu pomoć! Na jednoj strani raskalašno se troši a na drugoj ponizno prosi za osnovno medicinsko pomagalo

U isto vrijeme, uoči Nove godine, lokalna uprava zajedno s privrednicima grada, putem medija poziva sve dobronamjerne građane da se pridruže velikoj novogodišnjoj humanitarnoj akciji za kupovinu specijalnog vozila za reanimaciju za budvansku Hitnu pomoć! Na jednoj strani raskalašno se troši a na drugoj ponizno prosi za osnovno medicinsko pomagalo koje turističkoj „prijestonici“ slučajno nedostaje.

Vozilo za reanimaciju samo je detalj u moru osnovnih gradskih potrepaština koje Budva ni u 21. vijeku nema. U turističkom centru Crne Gore koji u špicu sezone broji i do 100.000 stanovnika nema ni bolnice, ni

porodilišta, ni ljekara specijalista pa ni opremljenih sanitetskih vozila. Ranjeni i bolesni najčešće ispuste dušu prije nego se domognu najbližih bolnica u Kotoru ili Cetinju. Ali to je Budva, prijestonica obmana, korupcije, kiča i jeftine zabave.

Zvijezda dočeka Nove godine u Budvi biće **Zdravko Čolić**, jedan od najpopularnijih pjevača stare jugoslovenske muzičke scene, za čiji je nastup dogo-

voren astronomski honorar od 120.000 eura. Tačan podatak o honorarima angažovanih estradnih zvijezda nije moguće dobiti redovnim putem. U Turističkoj organizaciji obično kažu kako su ugovorene nadoknade poslovna tajna, koju na zahtjev izvođača ne mogu odavati.

Ugovori su tajni a prihodi TO, naravno, javni.

Kako jedna opštinska firma koja posluje sredstvima iz budžeta a izdržava se od javnih taksi i nadoknada može tajno poslovati, nema objašnjenja. Sklapanje tajnih i napumpanih ugovora sa umjetnicima raznih profila na brojnim budvanskim koncertima, festivalima i kulturno-zabavnim manifestacijama prateća su pojava koja obezbjeđuje mnoga „ugrađivanja“ o kojima se sve češće govori. Ove su manifestacije jedan od uspješnijih vidova izvlačenja eura iz siromašne gradske kase.

Dok se zbog loše ekonomske situacije u mnogim gradovima u Crnoj Gori odustalo od organizacije dočeka nove godine na javnim trgovima, Budva ne posustaje. Veliki broj pjevača iz Srbije i Hrvatske kao i domaćih muzičkih zvijezda osigurao je prazničnu teozu na trgovima, u hotelima i diskotekama na rivijeri. Kao uvertira za koncert popularnog Čole na platou ispred Starog grada najavljen je nastup crnogorske pop pjevačice **Andrijane Božović**. Zanimljiv program osmišljen je i za 1. januar za kada je planiran koncert hrvatske rok grupe *Parni valjak* i cr-

nogorskog benda *Perper*.

Sjaj praznične dekoracije, lampiona i koncertnih reflektora, muzike i zabave sa hiljadama mladih na trgovima i ulicama Budve, ne mogu

Ni Vladina *Budvanska rivijera* ne žali novce za veselje političke i biznis elite. Halid Bešlić ugovorio je honorar za dvije noći od 50.000 eura dok je suma koju će Neda odnijeti iz *Palasa* ostala nepoznanica

prikriti realnost u kojoj je novogodišnja fešta organizovana u jednom od najzađuženijih gradova u zemlji. Na koji će način Budva platiti Zdravka Čolića kada je prema podacima Centralne banke Crne Gore opštinski račun blokiran već

duže vrijeme na iznos od oko sedam miliona eura. Nema odgovora ni na pitanje kako lokalna uprava može i smije izdvajati fantastične sume za koncerte najzahtjevnijih muzičkih zvijezda a da svojim radnicima nije isplatila zarađene mjesečne plate.

Opština duguje zaposlenim licima u organima uprave i javnim ustanovama i preduzećima 2-3 plate. U opštinskim institucijama kulture nije isplaćena plata za oktobar, dok se doprinosi za penziona i zdravstveno osiguranje radnika ne uplaćuju godinama.

Na desetine miliona eura Opština Budva duguje na ime kreditnih zaduženja kod crnogorskih banaka. Među brojnim dugovanjima zavidno mjesto ima kredit od 3.000.000 eura kojim je plaćen dio honorara za koncert **Madone** na Jazu 2008. godine. Milionsku pozajmicu za čuveni spektakl uzela je TO Budva a vraća Opština, odnosno građani.

Novu godinu na trgovima Budve mahom dočekuju mladi i oni koji se tako osjećaju, dok se za Petrovac opredjeljuju crnogorski političari. U hotelu *Palas* koji je vlasništvo *Budvanske rivijere* godinama državni i politički vrh sa svojom svitom na okupu dočekuje najluđu noć. Njih će ove godine zabavljati **Neda Ukraden**

i **Halid Bešlić**. U *Palasu* se 2. januara tradicionalno organizuje i Paštrovska noć za koju je angažovana poznata hrvatska grupa *Novi fosili*.

Ni Vladina *Budvanska rivijera* ne žali novce za veselje političke i biznis elite. Halid Bešlić ugovorio je honorar za dvije noći od 50.000 eura dok je suma koju će Neda odnijeti iz *Palasa* ostala nepoznanica.

Nakon duže pauze Nova godina se i u Kotoru čeka na otvorenom i to na dva gradska trga na kojima su za dobru atmosferu angažovane domaće muzičke snage.

Opština Kotor izdvojiće oko 25.000 eura za organizaciju dočeka, gotovo deset puta manje nego Budva. Na Trgu od oružja koncert će 31. decembra održati grupa *Slatka tajna* iz Hrvatske i domaći bend *Egzodusi*. Malo dalje na trgu ispred crkve Sv. Tripuna sviraće grupa *Who See* i lokalni bend *Indigo Blue*.

Skromnost definitivno nije vrlina

MOŽE LI SJAJEM PREKRITI DUGOVE: Lazar Rađenović

budvanske vlasti koja i kad propada čini to na visokom finansijskom nivou. Poređenja radi, gradska vlast Skoplja pokušala je organizovati doček 2012. godine uz nastup Zdravka Čolića ali je odustala od toga jer je honorar od 100.000 eura koji je poznati pjevač zatražio, za glavni grad Makedonije bio prevelik.

Branka PLAMENAC

BANKARSKI POJMOVNIK

Obavezna rezerva banaka

Svaka poslovna banka mora da drži određeni deo depozita na posebnom računu obavezne rezerve kod Centralne banke. Obavezna rezerva u rukama Centralne banke je instrument regulisanja količine novca u opticaju, kao i instrument kontrole likvidnosti i kreditnog potencijala banke. Kada Centralna banka poveća obaveznu rezervu banaka, uglavnom dolazi do skoka kamatnih stopa na kredite.

Virman (opšti nalog za prenos)

Virman ili opšti nalog za prenos je bezgotovinski instrument platnog prometa pomoću koga se, radi plaćanja izvjesnih novčanih obaveza, vrši prenos sredstava sa žiro-računa nalagodavca na žiro-račun korisnika, nezavisno od toga da li se vode kod istog ili različitog nosioca platnog prometa.

Grejs period

Grejs period podrazumijeva da se tokom određenog perioda ne otplaćuju ni kamata ni glavnica. To je, praktično, period između isplate kredita i dospjeća prve rate ili anuiteta. Najčešće se koristi kod dugoročnih kredita privredi, jer se najčešće efekti neke investicije ne osjećaju na početku korišćenja kredita. Grejs period može trajati od nekoliko mjeseci do nekoliko godina.

Interkalarna kamata

Interkalarna kamata zaračunava se vrijeme korišćenja pozajmice prije početka otplate pozajmice (grejs perioda). Banka kamatu obračunava i naplaćuje kod prenosa pozajmice u otplaćivanje ili kroz rate/anuitete.

Mjenica

Sopstvenu mjenicu popunjava korisnik kredita na licu mjenice u donjem desnom uglu, čitko, pisanim slovima, navodeći sljedeće podatke: svoje ime i prezime, adresu stanovanja, JMBG, broj lične karte, naziv firme u kojoj je zaposlen i potpisuje mjenicu.

Ukoliko se radi o mjenici sa žirantima, prvi žirant popunjava mjenicu u donjem desnom uglu na licu mjenice, u obilježnom prostoru predviđenom za unošenje podatka za trasanta. Ispod imena i prezimena žirant upisuje adresu stanovanja, JMBG, broj lične karte, naziv firme u kojoj je zaposlen i potpisuje mjenicu. Iste podatke potrebno je da navede na poledinu mjenice okrenute vertikalno, vodeći računa da tekst ne bude na poledini talona. Drugi i ostali žiranti potpisuju se na poledini mjeničnog obrasca ispod potpisa prvog žiranta. Na dovoljnoj udaljenosti (3 cm) od podataka prvog žiranta, unose se podaci: ime i prezime, adresa stanovanja, JMBG, broj lične karte, naziv firme u kojoj je zaposlen i potpis.

KAKO SE TROŠE PARE OD ŠKOLARINE NA UCG

Debeli bonusi

Fakulteti sami odlučuju kako će trošiti većinu novca od školarina.

Ta praksa bez jasnih i ujednačenih kriterijuma pojedinim dekanima i profesorima debelo se isplati. Neki profesori Univerziteta Crne Gore za čas dobijaju po 110 eura, a drugi 12 eura

Prema finansijskom izvještaju Univerzitet Crne Gore (UCG) je prošle godine od školarina prihodovao 10, 8 miliona eura.

Od preko 20.000 višokoškolaca UCG, njih 15.000 plaća školarinu od 500 ili 1.000 eura. Kuda ide taj novac?

Fakulteti su u obavezi da 20 odsto prihoda od školarina daju u budžet UCG, a ostatak raspoređuju po svom nahođenju.

Afera na Pravnom fakultetu pokazala je da fakulteti veći dio kolača od školarina podijele izabranim profesorima. Tako je bivši dekan ovog fakulteta **Ranko Mujo- vić** od 80.000 koliko je zaradio za godinu i po rada, polovinu para dobio na ime naknade od samofinansirajuće nastave. Za isti period

smijenjeni dekan **Drago Radulović** zaradio je 74.000, na ime školarina dobio je 34.000 eura.

„Pravila o raspodjeli sredstava od školarine za realizovanu nastavu samofinansirajućim studentima, na koja je data saglasnost rektora, u

Na Ekonomskom fakultetu naknade se isplaćuju po odluci dekana. Mjesečna naknada dekanu za rukovođenje po četiri osnova je 1.575 eura! Prodekanima su opredjeljena nešto skromnija sredstva od 560, a rukovodiocima studijskih programa 350 eura. Naknada za čas predavanja na Ekonomskom je od 21 do 70 eura

potpunosti nijesu jedinstvena”, navodi se u oktobarskom *Nacrtu izvještaja o reviziji uspostavljanja sistema kontrole, usklađenosti i sistema računovodstvene evidencije UC*, koji se odnosi na prvi kvartal 2012, a u koji je *Monitor* imao uvid. Dalje piše da su fakulteti jedinstveni jedino u isplati obavezanog djela od 20 odsto koji ide u budžet UCG - „za raspodjelu preostalog dijela sredstava nijesu utvrđeni jedinstveni normativi”.

U tom dokumentu je konstatovano da Pravilnik o raspoređivanju prihoda od školarina Pravnog fakulteta nije usaglašen s pravilima UCG, kao ni sa Zakonom o radu.

Bivši dekan Pravnog fakulteta Drago Radulović je u finansijskom izvještaju naveo da je sporni pravilnik naslijedio od bivših dekana **Zorana Rašovića** i Ranka Mujovića, te da ga je odobrio i bivši rektor **Ljubiša Stanković**.

I dok su na Pravnom fakultetu utvrđene nepravilnosti koje su i bile formalni povod za uvođenje prinudne uprave, ima fakulteta za koje UCG nema podataka.

„Za isplaćene nadoknade od školarina kod Fakulteta za turizam i hotelijerstvo, nije bilo moguće utvrditi cijenu časa nastave, jer se uz odluke o isplata nadoknada ne čuvaju i u dosijeu ne odlažu obračunske liste”, navodi se u *Nacrtu*.

Podaci s ostalih fakulteta

svjedoče o ogromnim razlikama u visini naknada na ime školarina.

Tako se na Ekonomskom fakultetu naknade isplaćuju po Odluci dekana. Mjesečna naknada dekaneu za rukovođenje po četiri osnova je 1.575 eura! Prodekanima su opredjeljena nešto skromnija sredstva od 560, a rukovodiocima studijskih programa 350 eura. Naknada za čas predavanja na Ekonomskom je od 21 do 70 eura.

Naknade na Ekonomskom fakultetu su višestruko veće od onih koje

Na Filozofskom fakultetu 50 odsto prihoda od školarine ide za nastavnike (80 odsto) i administrativno osoblje (20 odsto). Čas redovnog profesora na studijskom programu Psihologija košta 110 eura. Profesor Učiteljskog fakulteta i Engleskog jezika u Beranama za čas dobija 100 eura, dok naknada za čas Visoke medicinske škole u istom gradu iznosi 40, za vježbe 10, a za administraciju 30 eura

ni na Fakultetu političkih nauka. Za nastavnike na FPN-u isplaćuje se mjesečna naknada u visini osnovne zarade, a za saradnike 50 odsto od osnovne zarade.

Na Filozofskom fakultetu 50 odsto prihoda od školarine ide za nastavnike (80 odsto) i administrativno osoblje (20 odsto). Čas redovnog profesora na studijskom programu Psihologija košta 110 eura. Profesor Učiteljskog fakulteta i Engleskog jezika u Beranama za čas dobija 100 eura, dok naknada za čas Visoke medicinske škole u istom gradu iznosi 40, za vježbe 10, a za administraciju 30 eura.

Svi fakultetski pravilnici koji su omogućili ovako drastične razlike u raspodjeli para od školarina doneseni su uz saglasnost rektora.

Na UCG su odlučili da promijene ovu praksu. Pedloženo je da se novac od školarina toši po novom sistemu „kojim bi se na nivou UCG obezbijedio jedinstveni način raspodjele sredstava za nastavni kadar, sa utvrđenim fiksnim iznosom ili fiksnom

cijenom po času nastave, za svaki stepen propisanog opterećenja, a za nenastavno osoblje, fiksni iznos u skladu sa periodičnim prekovremenim angažovanjem”.

Novi sistem, ako se uvede, sigurno se neće svidjeti predavačima koji su od školarina dobijali debele bonuse. Možda bi se moglo razmisliti da više novca ide u poboljšanje uslova nastave za one koji i daju tolike pare – studente.

Predrag NIKOLIĆ

Tabela 2.

Organizaciona jedinica	Najveći iznos za nastavu	Naniži iznos za nastavu	Najveći iznos za vannastavno osoblje	Najniži iznos za vannastavno osoblje
DRAMA	870,00	300,00	0,00	0,00
PRAVNI	51.990,24	983,15	10.827,49	915,86
ARHITEKTURA	5.433,46	168,92	552,73	272,90
BIOTEHNIČKI	4.029,73	25,49	2.484,12	50,00
TURIZAM	16.998,93	78,41	7.167,21	900,00
FILOZOFSKI	6.889,28	6,00	5.158,00	50,00
GRAĐEVINSKI	6.208,14	24,00	2.652,45	624,44
MAŠINSKI	5.505,77	100,00	610,00	300,00
EKONOMSKI	23.797,16	2.067,45	10.014,96	809,77
MEDICINSKI	1.419,96	13,66	539,75	170,01
METAL TEHNOLOŠKI	3.295,05	23,17	1.395,68	700,00
IN ZA STRANE JEZIKE	3.156,80	128,00	400,00	100,00
ELEKTROTEHNIČKI	16.576,11	103,31	7.743,44	62,35
POLITIČKE NAUKE	12.504,03	1.645,86	4.995,37	1.297,32
P.MATEMATIČKI	1.791,34	37,61	1.161,09	100,00
POMORSTVO	3.998,40	60,00	1.034,09	46,90
MUZIČKA A.	937,00	0,00	355,52	101,94
FARMACIJA	0,00	0,00	129,35	0,00
PRIM FIZIOTERAPIJA	2.373,13	636,16	955,98	336,48
SPORT I FIZIČKO VAS.	7.255,67	143,26	1.235,40	954,00
LIKOVNE UMJETNOSTI	0,00	0,00	0,00	0,00

SVAKI FAKULTET IMA SVOJ PRAVILNIK: Raznolikost isplaćenih naknada od školarina

predavači dobijaju za održani čas na Institutu za strane jezike i Fakultetu za sport koje iznose 12 i 14 eura.

Možda zbog toga što Fakultet za sport novac od školarina dijeli po Pravilniku UCG, a na Ekonomskom je to odluka dekane. No, glavni razlog je svakako taj što Ekonomski fakultet ima najveće prihode od školarine od svih univerzitetskih jedinica. Ekonomski je od školarine prošle godine prihodovao 2,8 miliona eura, čak milion više od Pravnog.

S novcem od školarina ne škrtare

LJUDI, LJUDI

PARE ILI ZDRAVLJE,
ODLUČITE SAMI

- Skuplji će biti proizvodi koji imaju višak šećera, masti, soli, znači proizvodi koje ne doprinose zdravlju građana.

Biljana Ščekić, pomoćnica ministra finansija, najavljujući povećanje akciza i novi talas poskupljenja

pe po onoj mećavi, danas bismo imali 20 vozova u smetovima i automobile u Morači.

Miodrag Vuković o odluci da se o uvođenju vanrednog stanja glasa SMS-om

ĐIHA, ĐIHA, ČETIR NOGE

- Na nama je da se oslobodimo straha, da skinemo samare i da ne budemo kamile iz Maroka.

Janko Vučinić, predsjednik GO Unije slobodnih sindikata

IZVUČEN PINCETOM

- Osnovano sumnjam da sam ja pincetom izvučen da bih bio na optuženičkoj klupi i to uz pomoć mojih bivših kolega iz lokalne samouprave, uz pomoć ljudi sa strane, policije i tužilaštva.

Rajko Kuljača, bivši gradonačelnik Budve

NELOJALNA
KONKURENCIJA

- Pitam da li će Vlada, iz budžetske rezerve, pomoći

DPS-u da se podigne cijena otkupa, jer je 80 eura po glavi najniža cijena u zadnjih 15 godina.

Goran Danilović, u poslaničkom pitanju ministru pravde o kupovini ličnih karata

KVANTITET
PO BABU

- Ako Fahro kupi Pobjedu, Šeki će biti glavni faktor, Srđan glavni urednik, Marko glavni kolumnista,

TABULA RAZA O JAGNJADIMA

- Cijenim da je trebalo neko to da sankcioniš, samo je pitanje koji je državni organ nadležan u ovoj situaciji.

Predrag Sekulić, ministar turizma, povodom uskršnjeg pečenja jagnjadi na ražnju u budvanskom Starom gradu

SAM SVOJ MAJSTOR

- Region je, u energetskom smislu, sve ono što ne želim svojoj Crnoj Gori, niti kao profesionalac, niti kao građanin.

Branislav Prelević, član Odbora Regulatorne agencije za energetiku

O SMAKU SVIJETA IZ
JEVANĐELJA PO MIŠKU

- Da smo čekali da se poslanici sku-

HIT OVI

s glavnim ciljem: Vestima oti i preostale čitaoce.

Marko Vešović u *Pobjedi*

PROROCI I POROCI

- Kad sam malo bolje shvatio o čemu se ovdje radi, prisjetio sam se mojih i Savinih susreta u životu i za zelenim stolom, đe sam ga onesvješćivao i zajedno s tri dame protiv njegove tri desetke, slao ga da džogira.

Blagota Mitrić povodom prijetećeg pisma-pjesme Sava Grbovića novinarima *Vijesti*

TRAGOVI SU MNOGI DO PEĆINE

- Organizacije koje se bave kršenjem i zaštitom ljudskih prava prepoznale su da su aktivisti MANS-a današnjim performansom ugrožavali ljudska prava stanara.

Saopštenje Vlade nakon protesta ispred stambenog objekta u kojem stanuje predsjednik Vlade Igor Lukšić

SVE JE LAKO KAD SI
MLAD

- Današnji maturant ide u penziju oko 2100. godine.

Veselin Vukotić, dekan UDG-a

O RIZICIMA
IZRAŽAVANJA U
PISANOJ FORMI

- Kralj Nikola je najgori crnogorski pisac, a Igor Lukšić drugi najgori.

Ognjen Spahić, književnik

ŠTA ZNAJU ĐECA

- Povodom Dana državnosti Kraljevine Švedske, u ime Vlade i građana Crne

Gore prenosim Vam najiskrenije čestitke i želje za uspjehom i daljim ekonomskim, društvenim i sveukupnim prosperitetom prijateljske Danske.

Igor Lukšić u čestitci predsjedniku Vlade Švedske Frederiku Rajnfeltu

U ZDRAVOM TIJELU ZDRAV DUH

- Vlast treba da se mijenja kao čarape: svakih dvije - tri godine.

Dragan Šoć, bivši predsjednik Narodne stranke

NAROD DOLJE

- Zašto ne bi neko ko je završio medicinu tri mjeseca radio sezonski posao, ako tako može pomoći roditeljima, popuniti budžet i upoznati ljude.

Vukica Jelić, direktorka Zavoda za zapošljavanje Podgorice.

VLAST JE GORE

- Apelujem na nadležne organe da ispituju kako su podaci o slučaju Telekom dospjeli u javnost, jer je to krivično djelo koje treba sankcionisati.

Zoran Jelić, poslanik DPS-a

NA IVICI

- Građane očekuju nova poskupljenja hrane, ali ona će biti takva da ne ugrožavaju njihov životni

standard.

Tarzan Milošević, ministar poljoprivrede

OVLAŠĆENI PREVODILAC MILOVIH MISLI I OSJEĆANJA

- Đukanović je bio kritičan prema opoziciji, ali i prema vlasti.

sociolog **Srđan Vukadinović** tumači Đukanovićev govor

OD MOJSIJA DO INTERNETA

- Iz Ministarstva finansija odgovaraju na svako drugo naše pismo,

jer mi i dalje koristimo službene načine komuniciranja, a ne Fejsbuk i Tviter.

Momir Đurović, predsjednik CANU)

MUDAR KO PATRIOTA IZ DPS SPOTA

- Ja čekam posao ali volim ovu zemlju.

Promotivni spot koalicije Evropska Crna Gora – Milo Đukanović

NIJE SVEJEDNO

- Zasmetalo mi je što na čitulji iznad moje slike nema petokrake.

Slavko Knežević iz zetskog sela Mojanovići, kojem se pojavila čitulja nakon što je uoči izbora u svojoj kući ugostio vrh DPS-a

O MALIM RIBICAMA I VELIKOM ŽDREPCU

- Diskriminatornim ponašanjem se ne može okarakterisati ako je neko dobio cvijeće za rođendan, ili ako

je neko nazvan „ribom“, ili je neko insistirao da ga zovu Di kej.

Miodrag Pešić, sudija podgoričkog Osnovnog suda, u presudi kojom je Duško Knežević oslobođen optužbi nekadašnjih saradnica

OVRLINI I KAKO JE STEĆI

- Moramo biti primjerni u svakom pogledu, uključujući i skromnost. Da li možemo da budemo još skromniji – hajde možda možemo, ali su to detalji.

Ranko Krivokapić, predsjednik Skupštine Crne Gore

MUDROST JE SVAČIJA

Kada me pitaju zašto ovoga puta slogan Naprijed Crna Goro, nameće se jednostavan odgovor – pa

nećemo valjda nazad.

Svetozar Marović, potpredsjednik DPS-a

O HEROJSTVU ODLIKOVANOG MIROTVORCA

- Mi smo bili pred porazom, a Đukanović nam je tada prodao naftu kojom smo napunili prazne rezervoare naših tenkova i spasili Republiku Srbiju.

Momčilo Mandić, nekadašnji ministar RS

NEŠTO BEZ VEZE

- Nadam se da ćemo u tom predmetu imati neku odluku.

Ranka Čarapić, vrhovna državna tužiteljka, o aferi Listing

HIPOTEKARNA BANKA

Vama POSVEĆENA!

„AKTIVIRAJ SITNIŠ“ je Vaša štednja, koju ostvarujete korišćenjem debitnih platnih kartica.

Pri svakoj kupovini karticom, iznos sa računa koji plaćate karticom, zaokružuje se na prvi veći iznos i to na:

♦ 0.50 €, 1,00 €, 2.00 € ili 5,00 € - po Vašem izboru.

Razlika između iznosa na računu i zaokruženog iznosa, automatski se uplaćuje na Vaš štedni račun i još se vremenom uvećava za kamatu.

„AKTIVIRAJ SITNIŠ“ je još jedan razlog više da koristite debitne kartice Hipotekarne banke: VISA Electron, Premium ili Premium Plus.

Call Centar 19905
www.hb.co.me

Poslovni savjeti Richarda Brensona

Sajt *Biznis insajder* prenio je iz Brensonove knjige *Kao Virdžin: Tajne koje vas neće naučiti u poslovnoj školi* savjete koje bi svako trebalo da pročita

vrijednost, poboljšanu uslugu i novi, seksi pristup. On u knjizi navodi da je ime smislio dok je sjedio sa grupom šesnaestogodišnjaka na piću.

Sve je u prvom utisku. Kao i u drugom

Prvim utiskom kupujete mušteriju, a drugim je zadržavate uz sebe.

Perfekcija je nedostižna

Postoji opasnost da kad neko uradi nešto perfektno dobro, sjedne, opusti se i uživa u lovorikama, dok tamo neko drugi bjesni zbog toga i radi na tome da postane bolji. Zbog toga Brenson svojim zaposlenima nikada ne daje stoprocentnu ocjenu dok evaluira njihov rad.

Mušterija je, uglavnom, uvijek u pravu

Brenson kaže da svoj posao nikada ne smijete usmjeriti ka tome da sve što vaš klijent kaže mora da bude ispravno. „Mušterija je uvijek u pravu” trebalo bi da bude geslo svih kompanija, ali ne u svim prilikama.

Definiši svoj brend

Ako ne definišete svoj brend to će uraditi vaša konkurencija, savjetuje Brenson.

Navedeni savjeti dolaze od čovjeka koji je 1970. godine osnovao kompaniju *Virgin* i danas je jedini privrednik na svijetu koji ima osam kompanija u osam različitih industrija, a vrijede više od milijardu dolara. I sve to bez diplome iz biznisa.

Nemoj raditi nešto, ako u tome ne uživaš

Kako kaže Brenson, za posao je potrebno mnogo krvi, znoja i suza, ali na kraju dana trebalo bi da stvaraš nešto na šta si ponosan.

Pažljivo izaberi ime

Brenson se postarao da njegovo ime *Virgin* prezentuje

Istražite neistraženo

On upoređuje istraživanje novih teritorija u biznisu, kao istraživanja u nauci ili geografiji. „Postoji mnogo toga što i dalje nije otkriveno, pronađeno, urađeno. Istraživanje tih neistraženih djelova biznisa može vas dovesti do novih ideja”.

Čuvajte se radnog okruženja gdje postoje „oni i mi”

Radni prostor mora da bude mjesto gdje će šef i njegovi zaposleni raditi zajedno na zajedničkom cilju. „Ako se zaposleni ne poistovjećuju sa svojom kompanijom, onda je to znak da ljudi ‘na vrhu’ i oni ‘na dnu’ uopšte ne komuniciraju”.

Nije svako za direktora

Menadžer treba da bude neko ko izvlači najbolje iz zaposlenog, neko ko dobro komunicira sa svima i pomaže zaposlenima da uče iz svojih grešaka.

Traži drugo mišljenje. Traži i treće

Brenson kaže da moraš biti dobar slušalac ako želiš da uspiješ. A to znači mnogo ideja, od mnogo ljudi, pa tek onda konačna odluka. On je ubijeden da vam to može sačuvati mnogo vremena i novca.

Ne spaljujte mostove za sobom

Dobri biznismeni znaju kada se poslovni dogovori završavaju. To što ste odlučili da idete u drugom pravcu od poslovnog partnera ne znači da se mora ružno završiti.

Koristite telefon

Brenson smatra da se u posljednje vrijeme sve više koriste mailovi i SMS poruke od uobičajnog telefona i sastanka „oči u oči”. Probleme je teže riješiti putem SMS poruka i nema ništa gore nego dozvoliti da oni eskaliraju, a sve to može da se riješi jednim telefonskim pozivom.

Kad pravite greške, napravite korak nazad, nemojte da padnete

Vaša odluka neće uvijek biti najbolja. Svi griješe, ali kad pogriješite, nadite se sa tom odlukom „lice u lice” i budite iskreni prema sebi. Otkrijte problem i rješavajte ga.

Budite lider, ne šef

Šef naređuje, dok lider organizuje. Dobar korporativni lider je neko ko ne izvršava samo svoje ideje, već inspiriše ostale da izađu sa svojim.

Ubij bližnjeg svoga

Starosna granica delinkvenata sve je niža, a krivična djela sve su surovija. Osamdesetih godina prosjek je bio oko 10 ubistava godišnje, a od početka devedesetih oko 25 ubistava

METE NAPADAČA ČESTO BLISKE OSOBE: Igor Raičević

Milijana Vuković poginula je prije nekoliko dana u eksploziji bombe u njenoj kući kod Bijelog Polja. U eksploziji je povrijeđena njena kćerka. Policija je uhapsila **Gorana Kuča** (28), koji je aktivirao bombu u kući Vukovića. Nezvanično – motiv te tragedije je ljubomora Gorana Kuča prema kćerki stradale Milijane.

Igor Raičević (33), iz Podgorice, osuđen je prošle nedjelje na 40 godina zatvora, jer je krajem novembra ubio suprugu **Mariju Raičević** i sugrađanina **Ivana Dulovića**. On je iz pištolja ispalio metak u suprugu, a u Dulovića šest metaka, piše u optužnici.

To su samo tri od dvadesetak ubistava u Crnoj Gori koja su se desila tokom ove godine.

U prvoj polovini ove godine dogodilo se deset ubistava, od toga četiri u

maju. Motivi ubistava su različiti – ljubomora, osveta, novčani dugovi, svade... Mete napadača često su bliske osobe.

Nasilje je postalo stil života u Crnoj Gori. Iz policije upozoravaju da je starosna granica delinkvenata sve niža, a krivična djela sve surovija.

Od početka devedesetih do danas,

Kod „običnih“ ljudi čest motiv ubistava je svađa. Obračun pripadnika kriminalnih krugova posebna je priča kao i ubistva poznatih osoba, koja su mahom nerasvijetljena. U Crnoj Gori ima oko 40 ubistava čiji su počinioci nepoznati policiji

u odnosu na prethodnu deceniju, broj ubistava duplo je porastao. Osamdesetih je prosjek bio oko 10 ubistava godišnje, a od početka devedesetih oko 25.

Ljetos se u Mojkovcu desio svirepi zločin. Mojkovčani **Milan Radulović** (19), **Dario Bjelić** (18) i njegov brat maloljetni D. B. (17), na monstruoan način ubili su sugrađanina invalida **Zorana Kneževića** (46).

„Kod Kneževića smo krenuli samo da bismo ga opljačkali. Znali smo da je prodao neku stoku. Sve se desilo spontano. Imao sam nož na preklapanje. Radulović je držao metalnu, a brat drvenu šipku. Brat

je Kneževića udario kocem po glavi. Potom su njih dvojica izudarali Kneževića. Prišao sam i udarao ga nožem”, opisao je taj zločin svjedočeći na sudu Dario Bjelić, koga je otac, kad je saznao šta su mu sinovi uradili, istukao i predao policiji.

Posljednjeg dana aprila **Slavko Milović** iz Andrijevice upao je u kuću svoje tazbine Otović u Rijeci Marsenića i poslije svađe pištoljem ubio tasta **Slobodana**, taštu **Danicu** i šuru **Zorana**. Drugog šuru **Željka** je ranio sa pet hitaca. U kući Otovića je u tom trenutku bilo i šestoro djece. Milović se, bježeći poslije ubistva od policije, naočigled policajaca ubio aktiviranjem ručne bombe.

Policija sumnja da je Milović ubistvo počinio u teškom psihičkom rastrojstvu.

Željko Otović, koji je preživio tu dramu, kazao je ranije za naš list da je Slavko njegovim roditeljima otvoreno prijetio da će ih ubiti. To je poručio i u pismu tastu. Iako je policija u Andrijevi bila blagovremeno upoznata sa sadržajem pisma, ništa nije preduzela.

Nadležni nijesu objasnili ni to kako je bivši policajac Milović posjedovao dva pištolja i više komada ručnih bombi i eksplozivnih naprava.

Tragedija u Marsenića Rijeci samo je jedna u nizu koje se godinama ponavljaju u Crnoj Gori zahvaljujući nemarnom odnosu institucija sistema i opštoj neodgovornosti, uključujući i

ORUŽJE – ZABRANITI ILI NE

Nedavna tragedija u školi u američkoj državi Konektikat, ponovo je aktuelizovala temu da li bi ograničavanje prodaje oružja smanjilo broj ubistava.

Velika Britanija je takav eksperiment uradila 1997. Donijela je najrestruktivniji zakon o oružju u Evropi. Civilima je potpuno zabranjeno posjedovanje kratkog vatrenog oružja, te gotovo svih drugih vrsta oružja. Rezultat? U posljednjoj deceniji, kako piše zagrebački *Globus*, broj zločina počinjenih vatrenim oružjem porastao je 89 odsto! Razlog - nisu nestali razlozi i uzroci zloupotrebe oružja. Kriminalci su postali kuražniji znajući da njihove žrtve po zakonu ne smiju imati oružje.

I Luksemburg je zabranio oružje civilima. Danska i Njemačka imaju stroge zakone o oružju. Švajcarska je potpuno liberalizovala zakon o oružju. Svaki odrasli vojno sposobni muškarac posjeduje lično vojno naoružanje koje čuva u svojoj kući. I to jurišnu pušku s mogućnošću rafalne paljbe.

U Izraelu država „za samodobranu” posuđuje milione komada oružja građanima. I šta kažu statistike? Broj ubistava na 100.000 stanovnika u Izraelu i Švajcarskoj daleko je manji nego u strogo kontrolisanom Luksemburgu, Njemačkoj i Danskoj, navodi *Globus*.

Prema Zakonu o oružju građani u Crnoj Gori mogu posjedovati oružje, nakon procedure registrovanja, ali ga ne mogu nositi niti upotrebljavati na javnim mjestima.

Od 450.000 odraslih građana Crne Gore, 103.700 ima dozvolu za posjedovanje oružja. U zemlji postoji 170.000 legalnih komada vatrenog oružja, ali Ministarstvo unutrašnjih poslova procjenjuje da toliko ima i nezakonitog vatrenog oružja, objavio je ljetos beogradski portal *Setimes.com*.

Srbija je lider u regionu po legalnom i nelegalnom posjedovanju oružja, ali ni druge zemlje ne zaostaju mnogo za njom. Prema istom izvoru, Crna Gora ima 14,36 komada oružja na 100 ljudi, a slijede je Hrvatska (8,36), Bosna i Hercegovina (7,97), Makedonija (7,63)...

Opet se sve svodi na onu poznatu: „Oružje ne ubija ljude, ljudi ubijaju ljude.“

neodgovarajući tretman psihički poremećenih osoba. U publikaciji *Ljudska prava u Crnoj Gori 2010-2011*, koju je izdala *Akcija za ljudska prava*, navodi se da su psihijatrijska vještačenja

izvršena 2009. godine pokazala da su od 40 slučajeva pet ubistava izvršili registrovani duševni bolesnici.

Doktori specijalisti kažu da je rizik od agresivnog ponašanja i nasilnog ponašanja psihijatrijskih bolesnika moguće prilično objektivno predvidjeti i pratiti, ali i da u Crnoj Gori ne postoji timski rad porodice, primarne zdravstvene ustanove (doma zdravlja), centara za socijalni rad i policije, odnosno ljudi različitih struka koji bi bili edukovani za rad sa mentalno oboljelima u zajednici”, piše u publikaciji.

Danilovgrađanin **Goran Babić** (21) je u maju u podgoričkom naselju Stari aerodrom ispred kuće sačekao i ubio svoju bivšu petnaestogodišnju djevojku N.S. Samo nekoliko dana ranije službenici Ispostave policije Danilovgrad od Babića su oduzeli poluautomatsku pušku, lišili ga slobode i uz krivičnu prijavu predali nadležnom državnom

NERASVIJETLJENO OKO 40 UBISTAVA: Sa uviđaja ubistva Duška Jovanovića

tužiocu u Podgorici. Babić je potom pušten.

Mjesec prije toga **Marija Milić** (19), bivša rukometašica iz Pljevalja, optužena je za ubistvo sugrađanina **Radmila Mitrovića** (47) s kojim je bila u emotivnoj vezi. Potpredsjednik pljevaljskog FK Rudar Radmilo Mitrović ubijen je u iznajmljenom stanu u Podgorici.

Kod „običnih” ljudi čest motiv je svađa. obračun pripadnika kriminalnih krugova posebna je priča kao i ubistva poznatih osoba, koja su mahom neraskvijetljena. U Crnoj Gori ima oko 40 ubistava čiji su počinioci nepoznati policiji.

Navršilo se osam godina od ubistva urednika i vlasnika lista *Dan* **Duška Jovanovića**, a ubica ili ubice su nepoznati. Neraskvijetljeno je ubistvo vlasnika hotela *Avala* **Dragana Bećirovića**.

Više od deceniju traga se za ubicama **Gorana Žugića**, nekadašnjeg savjetnika za bezbjednost crnogorskog predsjednika, funkcionera državne bezbjednosti **Darka Belog Raspopovića**, te vlasnika više lokala i kockarnica u Podgorici **Blagote Bajek Sekulića**. Policija još ne zna ko je odgovoran za smrt brata i sestre **Darija** i **Marije Šurine**, koji su 2003. stradali od eksplozije u porodičnoj kući u Budvi...

Još se traga i za ubicom Nikšićanina **Vidaka M. Vorotovića** (34), koji je ubijen 15. decembra u gradu pod Trebjesom. Nepoznati muškarac pucao mu je u glavu dok je na parking-u ispred autobuske stanice sjedio u kolima. Vorotović je dovođen u vezu sa više krivičnih djela. Za njim je zbog sumnje da je bio član višečlane zločinačke grupe, koja je pripremala likvidaciju Baranina **Veselina Bujića**, u novembru 2008. godine raspisana međunarodna potjernica po kojoj je uhapšen u Srbiji prije tri godine. Brat ubijenog **Vorotovića Marko** (32) pripadnik je klana odbjeglog narko bosa **Darka Šarića** (42).

Marko Vorotović nije jedini koji je životom platio iz kruga povezanih sa tim klanom.

Veseljko KOPRIVICA

KAMP KONIK PRED PRAZNIKE

Vrijeme za snove

Manji broj stanovnika kampa na Koniku slavi Novu godinu. Većina ne slavi iz vjerskih razloga, a onih koji slave sve je manje zbog loše ekonomske situacije i stanja u kampu. Ove godine u kampu nema struje pa ni to malo jelki ne mogu da svijetle

Evo trinaest godina, svake godine poželim da dobijem krov nad glavom, da moja djeca imaju bolje uslove. I prošle godine sam to poželio ali se nije ispunilo”, sliježe ramenima **Ljavidim Boneštaj**. Dok razgovaramo njegovo šestoro djece polugoli se igraju u hladnoj sobi. Plafon okićen balonima samo što ne padne na njih. U čošku jelka. Ne svijetli jer, objašnjava domaći, u kampu od jula, od požara, nema struje.

Boneštaj i njegova porodica došli su u Crnu Goru u izbjegličkom talasu sa Kosova, krajem 1999. godine, skupa sa oko 1.500 Roma i Egipćana koji duže od decenije stanuju u „privremenom” kampu čije se zatva-

ranje, kao i trajno rješenje njihovog stambenog pitanja, odavno planira. Na smetlištu, udaljen od drugih stambenih dijelova grada i zajednica, kamp de facto predstavlja segregaciju. Stanovnici tog naselja praznike

čekaju u kontejnerima koje su nedavno dobili, nakon požara koji je uništio većinu baraka.

Preko 150 porodica opet su, kao prvoga dana kada su izbjegli sa Kosova, na početku. Ni krova nad glavom, ni hrane, ni odjeće i obuće, samo ono što su imali na sebi kada su se spašavali od velikog požara pod vedrim nebom razočarani u život i ljuti na vlast”, priča za *Monitor* **Ganija Pajazitaj** predsjednik Udruženja Egipćana,

„Nemamo šporet. Kod komšije ćemo da spremamo sve što treba, pošto on ima. Prije deset godina je bilo malo bolje, bilo je više para. Tada sam barem kuvao na svom šporetu”, priča Ljavidim Boneštaj dok mu jedno od šestoro djece sjedi u krilu. Nije im još, objašnjava, kupio poklone. „Prošle godine jesam, a ove godine ne znam da li ću moći”

NEISPUNJENE ŽELJE: Kamp na Koniku

čovjek koji se u kampu „pita”. Oko njega se ostali stanovnici kampa često okupljaju. „Nemamo struje a kažu da moramo sami da je plaćamo”, dobacuju okupljeni koji „znaju da je EU i za to odvojila sredstva”.

Ljavidim Boneštaj i njegova

porodica spremaće novogodišnju trpezu, kažu, na komšijinom šporetu. „Nemamo šporet. Kod komšije ćemo da spremamo sve što treba, pošto on ima. Prije deset godina je bilo malo bolje, bilo je više para. Tada sam barem kuvao na svom šporetu”, priča

Ljavidim dok mu jedno od šestoro djece sjedi u krilu. Nije im još, objašnjava, kupio poklone. „Prošle godine jesam, a ove godine nijesam siguran da ću moći”.

„Jelku nijesmo kitili, nemamo je”, priča **Blerim Krasnići**. „Ako je nabavimo do Nove godine okitićemo je, a ako ne, onda tako, bez nje. Prošle godine smo je imali, a ove godine ne mogu ni da pomislim da priuštim to mojoj porodici”

Bitno je, kaže, da su na okupu. „To mi je najvažnije”. Neće, objašnjava, spremati ništa posebno. „Uobičajeno. I da se popije. Volimo da se prepustimo slavlju i da zaboravimo na sve brige koje nas muče. A kad se kazaljke spoje, uzimamo čaše i nazdravljamo. Trudimo da nam ta noć bude veselija, srećnija od ostalih noći u godini. Tada poželim da smo zajedno, da smo zdravi, i da se stvari poprave”.

Ljuma Krasnići će sa svoje šestoro djece novogodišnju noć provesti sama, u mraku. Muž joj je, kaže, umro prije tri mjeseca, pa neće biti novogodišnje trpeze.

„Slavili smo dosta dobro prethodnih godina, ali za ovu i ne razmišljam. Za mene nema Nove godine. Biću sa mojom djecom. Dok mi je muž

bio živ, nikad nam nije falilo ništa. Radio je”, priča mlada žena. Dok razgovaramo četvoro od njeno šestoro djece isprobavaju odjeću koju

ERSTE Stiftung

Fellowship for Journalist of Roma/Ashkali/Egyptian Origin 2012-2013
This project has been supported by ERSTE Foundation

su dobili na poklon.

Manji broj stanovnika kampa na Koniku slavi Novu godinu. Većina ne slavi iz vjerskih razloga. A onih koji slave sve je manje i manje, zbog loše ekonomske situacije i stanja u kampu.

„Jelku nijesmo kitili, nemamo je”, priča za *Monitor* četrdesetdvogodišnji **Blerim Krasnići**. „Ako je nabavimo do Nove godine okitićemo je a ako ne, onda tako, bez nje. Prošle godine smo je imali, a ove godine ne mogu ni da pomislim da priuštim to mojoj porodici. Ne radim nigdje. Teško je, mnogo je teško. Skupljam sekundarne sirovine ali i toga je sve manje”.

Prije deset godina, prisjeća se on, bilo je mnogo bolje. „Radio sam privatno i bilo je posla a i para”. Trpeza im je bila veoma bogata, sjeća se. Prostirala se sofru, priča, i djeca su bila jako srećna okupljena oko nje. „Ove godine nemamo ni sofru, izgorjela je u požaru. A svako je imao svoj tanjir i čašu na sofru”, uzdiše sa sjetom.

Njegova žena uz osmijeh priča šta je spremala za prošle novogodišnje noći: „Pečeni bataci, meso, ćevapi, ponešto za meze”, priča dok drži polugolu bebu u naručju.

Izbačen sulundar kroz prozor dimi kao da se u Blerimov kontejner, ugalj loži. Ali, to nije ugalj. „Nemamo ni drva. Izlazim biciklom po otpadima pa nalazim poneko drvo”, kaže Blerim. „Kad će da nam puste struju, nećemo moći da se grijemo ni na šporet, jer su nam zabranili da izbacimo sulundar kroz prozor. Ako se grijem na struju onda nemam kako da je plaćam”.

Ova godina mu je, kaže, najteža. Ne može se uporediti ni sa prošlom iako je i tada bio u veoma teškoj situaciji.

„Mislim se samo kao da zaradim nekako 20 eura za Novu godinu. Da kupim djeci da nešto jedu, piju i nemamo šta drugo, u mraku, nego da spavamo”.

I sanjaju bogate trpeze, tople stanove i jelke koje svijetle.

Elvis BERIŠA

MASLINARSTVO U CRNOJ GORI

Daleko je renesansa

Iako crnogorska maslinova ulja dobijaju prestižna priznanja ne samo na takmičenjima u našoj zemlji već i u inostranstvu, a u svim dokumentima se navodi da je maslinarstvo velika šansa za ovu zemlju, to još dovoljno ne prate nadležni u Vladi Crne Gore

Ni najstariji maslinari ne pamte takav rod. Mnogi se pitaju kuda će sa tolikim uljem. „Do sada je ubrano svega nešto više od polovine plodova. Sigurno je da će se ova godina još dugo spominjati kao rekordna. Vidjeti ovako bogat rod zaista je prekrasno“, kaže za *Monitor* Ulcinjanin **Munib Abazović**. „Ne da su masline rodile, nego su prerodile“, dodaje stari maslinar i vlasnik uljare u Kotoru **Petar Čelanović**.

Prema riječima sekretara *Udruženja maslinara* u Baru **Sadetina Peričića**, dugotrajna suša i preveliko opterećenje stabla plodovima uticali su da je sadržaj ulja u plodu manji od uobičajenog, ali je zahvaljujući izuzetnom rodu prinos ulja, ipak, visok. Vlasnik ulcinjske uljare **Braća Kolari Ruždo Kolari**, kaže da maslina sorte žutica, koja dominira na našem prostoru, u normalnim godinama daje od 13 do 20, pa i 22 procenta ulja, ali sada ide uglavnom oko 14 procenata. No, i on tvrdi da je maslin-

ka zdrava, nije bilo maslinove mušice, pa se na osnovu do sada prerađenog ploda može zaključiti da su skoro sva ulja veoma visokog kvaliteta, s manje od jedan odsto kiseline.

Tome su svakako doprinijeli i novi načini sakupljanja i prerade ploda. U našim maslinjacima sada se veoma često mogu vidjeti mreže koje ne dozvoljavaju da plod padne na zemlju i prikupi kiselinu, mnogo se više maslinke kupe sa grane, a proces prerade u nešto manje od 40 mlinova uglavnom kreće odmah nakon prikupljanja ploda. Kako ističe izvršna direktorka Maslinarskog društva **Boka Vesna Đukić**, oko 80 odsto prerađenog

ploda ubrana je maslina. Zato su, za kratko vrijeme, maslinova ulja sa Crnogorskog primorja dostigla izuzetan kvalitet. Neki maslinari dobijaju prestižna priznanja ne samo na takmičenjima u našoj zemlji, već i u inostranstvu.

To, međutim, još dovoljno ne prate nadležna ministarstva u Vladi Crne Gore, iako se u svim dokumentima navodi da je maslinarstvo velika šansa

Vesna Đukić: „Katastar maslina pokazao bi realno stanje u maslinarstvu Crne Gore, a strategija razvoja ili planirana proizvodnja od države omogućila bi napredak. Očekujemo da se maslinama i na ovom prostoru posveti pažnja kao u drugim zemljama Mediterana”

ROD OSTAO
NEUBRAN:
Valdanos

primjer samo u Ulcinju plaća 30 centi za prikupljeni kilogram, nema dovoljno ljudi koji bi masline kupili. S druge strane, ove je godine u Baru zabilježen i fenomen krađe, odnosno lomljenja najrodnijih grana maslina koje su se potom nosile nakupcima. Iako su predstavnici Udruženja maslinara ovaj zločin prijavili policiji, nijedan vandal nije uhvaćen.

Pred maslinarima je sada teži period. Treba pronaći kupce za proizvedeno ulje, te pristupiti pripremama za narednu sezonu.

„Već poslije Nove godine trebalo bi da krenemo s prehranom masline za zimu da bi se dobio rod i u 2013. godini. U zemljama gdje se maslina dobro održava, ona, manje ili više, rađa svake godine”, kaže Peričić i ističe da kod nas to nije slučaj, jer se dio maslinjaka nalazi na teško pristupačnim područjima što otežava održavanje.

Stoga će se na pravu renesansu crnogorskog maslinarstva morati još malo sačekati. To će se desiti tek kada se naprave podrumi za ulje, obrazuju radnici u uljarama, pristupi navodnjavanju maslina i prije svega preduzmu neophodne mjere na uređenju tržišta maslinovog ulja.

Vrijeme je, konačno, da se prestane s prodajom ulja na crno i da se uspostavi tržište domaćeg maslinovog ulja. „Katastar maslina pokazao bi realno stanje u maslinarstvu Crne Gore, a strategija razvoja ili planirana proizvodnja od države omogućila bi ozbiljan napredak u obnovi i očuvanju jedne od naših najvećih tradicionalnih vrijednosti. Zato očekujemo da se maslinama i na ovom prostoru posveti ista ili bar slična pažnja koja se posvećuje u zemljama Mediterana”, kaže Đukićeva.

Mustafa CANKA

za ovu zemlju, kao ni građani. Jer, i pored svih saznanja o ljekovitosti maslinovog ulja, koje je još Homer zvao „tekućim zlatom“, stanovnik Crne Gore u prosjeku troši tek pola litra godišnje! Ako se zna da se dosta ulja proda tokom sezone, onda je ovaj podatak još porazniji. U Grčkoj, na primjer, potrošnja iznosi oko 20 litara, dok se u EU troši prosječno pet litara maslinovog ulja po stanovniku.

U susjednoj Hrvatskoj potrošnja je četiri puta veća nego kod nas. Vlada u Zagrebu krenula je u veliku akciju podizanja novih maslenika, pa se godišnje u toj zemlji sadi više od pola miliona stabala, odnosno hiljadu hektara novih maslenika, dok se sve više obnavljaju i stabla na zapuštenim površinama. Za Crnu Goru nema preciznih podataka. Pretpostavlja se tek da je u posljednjih deset godina nabavljeno i zasađeno oko 50 hiljada sadnica i revitalizovano oko 25 hiljada stabala maslina. No, zbog enormne gradnje na primorju i divljanja urbanističke mafije, nekoliko hiljada stoljetnih maslina je uništeno.

Istovremeno, crnogorska Vlada predlaže da se donese novi zakon o maslinarstvu kojim se, na primjer, želi ukinuti stepen zaštite maslinade u Valdanosu. Taj najveći živi spomenik maslinarstva

u ovoj zemlji, de je prosječna starost stabla oko 800 godina, po dosadašnjim propisima uživao je, uz Staru maslinu u Baru i Velju maslinu u Budvi, poseban tretman. No, u stvarnosti ta maslinada sa 18 hiljada stabala, zarasla u makiju

i žbunje, propada a ni ove godine rod nije prikupljen. U Udruženju maslinara Ulcinja procjenjuju da je izgubljena dobit od bar milion eura, što je za grad čiji budžet ove godine iznosi tek 4,4 miliona eura, prilično visoka cifra. U toj organizaciji se, ipak, nadaju da će se stvari popraviti do naredne berbe, jer je novi ministar poljoprivrede i ruralnog razvoja **Petar Ivanović** prihvatio njihov zahtjev da jedna stručna komisija napravi analizu stanja maslina u uvali Valdanos i predloži mjere kako da se one revitalizuju.

Desetak odsto ovogodišnjeg roda maslina ostaće neobrano. Jer, u Crnoj Gori, iako se, na

Valdanos, maslinada sa 18 hiljada stabala, zarasla u makiju i žbunje propada, a ni ove godine rod nije prikupljen. U Udruženju maslinara Ulcinja procjenjuju da je izgubljena dobit od bar milion eura, što je za grad čiji budžet ove godine iznosi tek 4,4 miliona eura, prilično visoka cifra

HOĆE LI IMATI SENZIBILITET I ZA MASLINE: Petar Ivanović

Ekonomski problemi svijeta neće biti lako riješeni jer se radi o strukturnim nevoljama, kako tih velikih i važnih privreda, tako i načina funkcionisanja kapitalizma koji neumitno vodi sve nepodnošljivijim i destruktivnijim nejednakostima. Mnogi danas ponovo čitaju Marksa. Tome malo mogu pomoći izbori. Rast apstinencije na izborima postao je globalna pojava

Svijet opet čita Marksa

MONITOR: *Zahuktala se borba protiv korupcije u Srbiji. Kako vidite tu borbu?*

POPOVIĆ: Koliko vidim, zahuktalo se jedino potpredsjednik Vlade Vučić, koji nas neprestano uverava da niko nije jači od države, to jest od njega, Vučića, kao i da nema nedodirljivih. Poslednja izjava potkrepljuje se pritvaranjem najvećeg srpskog monopoliste i tajkuna, Miroslava Miškovića. Ubedljivosti doprinosi i nova Vučićeva botoks ozbiljnost, krunisana parom

novih naočara, kao i autoritativna sporost u govoru, herojska poza i česta i odlučna upotreba poštapalice „Ne pada mi napamet”. Dakle, jako mnogo teatra. Vučić je dobio dosta aplauza. Van toga, ne vidim da se nešto značajno dogodilo u „zahuktaloj borbi protiv korupcije”, ako izuzmemo nekoliko „hapšenja”, to jest pritvaranja nekih sumnjivih privrednika u pretkrivičnom postupku. Javnost malo zna i još manje razume o čemu se tu radi, ali spremno pozdravlja sva ta „hapšenja”, dok je Vučić uverava

da je to „tek početak”.

Naša tužilaštva otvoreno priznaju da do sada nisu „hapsila”, jer nije bilo političke volje, odnosno jer nisu dobijala, očigledno njima neophodne, političke signale. Opozicija, pak, očekivano, refleksno i preventivno, ne ulazeći u činjenice, protestuje protiv „političkog progona”. Sve u svemu „trese se gora”.

Nikom „ne pada na pamet”, da sačeka eventualne optužnice ili, ne dao bog, presude. Dosadašnje iskustvo

SAČUVANE ZABLUDE IZ DEVEDESETIH

MONITOR: *Srbijom a i Crnom Gorom vladaju ljudi koje znamo odavno, iz 90-ih koje pamtimo po zlu. Međunarodna zajednica o tome čuti. Može li se očekivati da se u Srbiji politički istaknu i u doglednoj budućnosti vlast formiraju političari koji ne pripadaju jednom te istom „točku sudbine“?*

POPOVIĆ: Postavili ste dva pitanja. Prvo se odnosi na preživljavanje stare garde koju po zlu pamtimo iz 90-ih, a drugo je odnos tzv. međunarodne zajednice prema toj pojavi. Što se tiče ovog drugog, međunarodna zajednica, zapadna diplomatija prihvatit će svakoga ko ovde osvoji vlast, jer nema drugog izbora. Pokušaće da utiče na tu vlast, kakvagod da je ona. To je normalno, ne možete birati partnere, sem ako ne želite da prekidate diplomatske odnose, čime gubite svaku mogućnost uticaja.

Pitanje preživljavanja „po zlu upamćenih“ je nešto komplikovanije. Prvo, nisu ih baš svi zapamtili po zlu, eto, recimo Mišković! A bilo ih je na svim nivoima. Milošević je septembra 2000. godine dobio dva miliona glasova. Drugo i mnogo važnije, u samom glasačkom telu, u društvu, odnos prema tim 90-im se do danas nije mnogo promenio, niti su vlasti dovoljno činile da se promeni (recimo DS se i tokom poslednjih osam godina vladavine u tom pogledu držao vrlo kukavički i kalkulantski, čime je skoro potpuno uspeo da izbrise razlike između sebe i tih „po zlu upamćenih“). Nastao je privid političke borbe gde su stranke lako ulazile u dilove, formirajući političku klasu unutar koje više nije

i opšte stanje u pravosuđu ne daje mnogo nade da se ovim započinje nekakva ozbiljna borba protiv sveobuhvatne sistemske korupcije.

MONITOR: *U pritvoru je Miroslav Mišković što je zaista vijest. Očekujete li ozbiljne teškoće u dokazivanju njegove krivice?*

POPOVIĆ: Teško je to reći, jer o stanju dokaza u spisima zna se samo onoliko koliko nam Vučić udeli na kašičicu. To je sasvim u redu budući da je istraga, po zakonu, tajna. Delo koje se Miškoviću sada stavlja na teret, zloupotreba službenog položaja, samo po sebi je problematično i u stručnim krugovima, od evropskih do domaćih; često je predlagano njegovo brisanje iz Krivičnog zakonika. Smatra se nekom vrstom „gumenog propisa“ čije se inkriminacije mogu

rastezati po želji i političkoj potrebi. To, u izvesnoj meri, apriori ukida kredibilitet optužbe, pogotovo u jednom postupku koji se politički plasira kao egzemplan.

Stepen bogatstva koje je akumulirao Mišković, u siromašnoj zemlji kakva je Srbija, zaista je enorman. Postoji nešto što možete nazvati kruženjem moći, poput kruženja energije u prirodi: ovde se bogatstva stvaraju pretvara-

bilo bitnih političkih nesporazuma, a borba se vodila samo oko podele plena. Što je najgore, ta politička klasa je uspevala da raznim merama čitavu političku sferu zaštiti zajedničkim zidom koji je onemogućavao i otežavao pojavu novih igrača. Rasporedivši se preko čitavog političkog spektra (od levog do desnog) stvarali su utisak da su sve opcije zastupljene i da su neke nove - nepotrebne i nemoguće.

Ovaj trik su prozreli tzv. „beli listići“, zato su ih smesta histerično napali sa svih strana. Cela politička klasa, udobno raspoređena u „stranke“, osetila se ugrožena. Jer im se kvari igra. Beli glas je bio glas protiv takve političke klase, protiv privida političkog života koji je ovde stvoren. Pokušao se osporiti legitimitet cele političke klase koja se zabavlja samo svojim interesima, dok su im interesi njihovih birača poslednja briga.

Preživljavanje likova iz 90-ih bilo je moguće, jer je među strankama postignut konsenzus da se srpsko društvo zadrži u svim glavnim zabludama 90-ih: da je Srbiji nametnut rat, da Srbija nije bila u ratu, da u Hagu se nevine srpski heroji, da genocida nije bilo, da je broj žrtava u Srebrenici bio neznan, da nam Evropa otima Kosovo, da je Milošević branio Jugoslaviju, da su nam nepravedno uvedene sankcije, da smo bez razloga bombardovani, da je svet srbofoban itd. Nema nikakve

sumnje šta bi danas pokazala jedna anketa stavova na ove teme. Zar je onda čudno što šampioni toga vremena još jašu?

njem političke moći u finansijsku, ali je takođe moguće i pretvarati novac u moć. Vučić kaže, niko nije jači od države, ali možda je neko bogatiji od države? Ili, ne daj bože, pametniji?

MONITOR: *Vučić je na putu da stekne veliku popularnost među građanima. Da li bi to*

mogli da razumijemo i kao njegovo lično iznenađenje za 90-e ili se radi o rivalitetu sa premijerom Dačićem?

POPOVIĆ: Aplauzi ne manjkaju. Mi volimo hapšenja. Naročito krupnih riba. Mi smo servilni prema moćnima, ali uživamo u njihovom padu. Kulturno, tradicionalno, mi preferiramo jednakost u siromaštvu, starinski zadružni egalitarizam, uz poslovično neprijateljstvo prema komšijinoj kravi.

U svojoj političkoj propagandi to su majstorski uvek koristili i Milošević i radikali (naprednjaci, ako hoćete). Vučić je i sam prošao te škole. To su ovde uvek sigurni poeni. U tom smislu, ne vidim to kao nekakvo „vađenje” za 90-e, naprotiv, pre kao igranje na istu vrstu demagogije.

Svakako da postoji rivalitet između Dačića i Vučića. Njihova je koaliciona saradnja nestabilna i neiskrena, obojica imaju ambicija da u konačnici prisvoje ceo kolač. U Srbiji i posle vladavine komunista, ideal i krajnji cilj svake vlasti jeste - jednopartijski sistem.

MONITOR: *Milo Đukanović je ponovo crnogorski premijer, mada je slabiji u parlamentu nego ranije. Da li je problem „srpske opcije“ u opoziciji i dalje ono što Đukanovića čini prihvatljivim, i kod kuće i u međunarodnoj zajednici?*

POPOVIĆ: Ne poznajem dovoljno crnogorske prilike da bih to bio u stanju da procenim, ali mislim da se načelno može ustvrditi da je u poslednjih dve decenije u regionu bilo politički vrlo probitačno biti u sukobu sa srpskom politikom, i da se mi možemo pohvaliti da smo značajno pomogli emancipaciju okolnih naroda. Kako su govorili Jevreji, „mi imamo tajno oružje, a to su Arapi”.

MONITOR: *Vjerovatno ste primijetili učestalost nacionalističkih i rasističkih ispada pri sportskim događajima na kojima se susreću predstavnici zemalja bivše Jugoslavije, ali i u samoj Srbiji. Da li je to samo ružnoća političkih recidiva ili simptom širih i jačih resantimana i krhke stabilnosti?*

POPOVIĆ: Rasistički i nacionalistički ispadi na stadionima često se pripisuju huliganima, navijačima, devijantnim asocijalnim pojedincima, što oni svakako jesu, ali se time ovaj fenomen ne objašnjava. Oni uglavnom daju glas onom što u društvu u nekom obliku već postoji. Tokom poslednjih 20 godina svi ti narodi prošli su kroz teška stradanja i traume (neki manje, neki mnogo više), a istovremeno imaju snažno i opravdano osećanje da nisu dobili nikakvu pravdu, štaviše da su nastojanja da se do nje dođe aktivno

PREPUŠTENI SMO SEBI

MONITOR: *Koliko je i da li je uopšte svijet otišao naprijed u ovih godinu dana i kako danas izgleda mjesto našeg regiona u njemu?*

POPOVIĆ: Suvviše dugo se svet bavio nama. Danas se taj svet nalazi u vrtlogu velike finansijske i privredne krize, pa i krize samog kapitalizma, a svakako i krize novih ideja. Takav svet nema mnogo interesa za ono što se dešava u ovom regionu, koji neprestano proizvodi probleme i trzavice. Prilično smo prepušteni sami sebi i sopstvenoj sposobnosti da se izborimo za nekakvo mesto. Najzad, koliko mogu da vidim iz svoje žablje perspektive, svet nije otišao napred za poslednjih godinu dana. Godinu dana je vrlo kratak period za „svet”. A niko nam nikad nije obećao da svet baš mora da ide napred.

osujećivana, nekad iz interesa, političkih i materijalnih, ponekad iz naivnog verovanja da je „mir važniji od pravde”, to jest želje da se „sve to ostavi iza nas i gleda samo u budućnost”. To izaziva frustracije, osvetoljubivost, produženu mržnju. Očekivanja da ta pravda može doći spolja, od nekakvog Haga, bila su uzaludna. Iz mnogo razloga u koje ne možemo ovde da ulazimo.

Ovo je velikim delom i posledica položaja mladih u ovim društvima, i naročito velikih problema sa obrazovanjem, nestabilnošću porodice, i najglavnije, nezaposlenošću koja kod ovog segmenta stanovništva ide i do 50 odsto. Katastrofalni nedostatak perspektive mladih sigurno je izvor velike frustracije i agresivnosti. Pogotovo što se tome, u političkom sistemu, ne poklanja nikakva pažnja, pa ni onda kada su političarima puna usta „naše dece” i „naše budućnosti”.

MONITOR: *Hoće li događaji u ne-*

posrednoj budućnosti – tokom naredne godine, kao izbori u nekoliko važnih EU država, a posebno u Nemačkoj i novi mandat Baraka Obame, uticati na rešavanje ekonomskih i novih i starih političkih problema svijeta?

POPOVIĆ: Vaše pitanje daleko prevazilazi moje mogućnosti predviđanja. Jasno mi je samo da ekonomski problemi sveta neće biti lako rešeni jer se izgleda radi o strukturnim nevoljama, kako tih velikih i važnih privreda, tako i načina funkcionisanja samog kapitalizma koji neumitno vodi sve nepodnošljivijim i destruktivnijim nejednakostima. Mnogi danas ponovo čitaju Marksa. Tome malo mogu pomoći bilo kakvi izbori. Uostalom, rast apstinencije na izborima postao je globalna pojava. Jedino mogu da vam kažem da je Kosovo izgubljeno. Ali to sam vam mogao reći i pre 20 godina.

Nastasja RADOVIĆ

Slobodni jahači

S tražari su ih prvi opazili i odmah su nas pozvali. Još su bili na horizontu. Tanka tamna linija, kao strijela koja leti nisko iznad zelene ravnice koja se prostirala oko naše tvrđave, u nedogled. Sa ove daljine mogli smo čuti tiho zujanje, kakvo perima koja podrhtavaju stvara strijela, hitnuta izdaleka. Jahali su galopom, brzi kao strijela. Grupa od desetak konjanika divljeg izgleda. Čelične kacige ukrašene perjanicama, svjetlucale su kao oštri vrhovi strijela, duge grive njihovih konja vijorile su kao barjaci na suncu. Sada se čuo jasan fijuk, kakav čuje ratnik kada odapeta strijela već nađe svoj put do njegovog srca. Zemlja je muklo podrhtavala od topota kopita dok su zauzdavali zapjenjene konje ispred same kapije naše tvrđave.

Naš kralj je pokretom ruke naredio da se kapije otvore. Ujahali su u tvrđavu; konji su im još poigrali. Sa kule na kojoj smo stajali, okupljeni oko kralja, mogli smo vidjeti kako potkovicama izbijaju varnice iz uglačanog granita kojim je bilo popločano naše dvorište.

Slugama sam prenio kraljevu naredbu da se pobrinu o nepoznatim jahačima. Uveli su ih u kraljevsku konjušnicu i pomogli im da rasedlaju i dobro istimare njihove konje, a zatim da pred njih polože najbolje zobi.

Uspravan na prijestolju, sa krunom na glavi, naš kralj ih je, sat kasnije, primio u svečanoj dvorani. Dobro su govorili naš jezik, pa su i prevodioci samo slušali razgovor, čekajući da pomognu ako bi neka riječ zapela. Ni jedna riječ nije zapela i pređa od koje se ispredao razgovor, brzo i lako je istkala ornamente razgovora koji je zamislio našeg kralja a sve nas duboko ražalostio.

- O vašim podvizima mnogo se priča! - rekao je naš kralj nakon što su se nepoznati ratnici predstavili. - Junaci bez straha i mane! Branite slabe od samovolje i nasilja mojih nevaljalih namjesnika. I neka vam je halal! Mnoge ste moje neprijatelje u crno zavili. Čast i obraz su vam važniji od života. Vi znate da je naše kraljevstvo u teškoj zavadi sa susjednom državom. Sada je prilika da uz vašu pomoć zauvijek otklonimo tu prijetnju. A kada ih pobijedimo, nagradiću vas kraljevski. Dodijeliću vam titule plemića,

bićete doživotno komandanti moje armije i svakom od vas će dobiti po jedno veliko imanje sa pet hiljada ljudi. Sav prihod biće vaši i nikakve poreze nećete plaćati.

Oni imaju više vojske, njihovi ratnici su bolje naoružani i uvježbaniji su od naših. Ali ni oni, ni mi nemamo dobre komandante, a bez dobrog komandanta nema ni dobrog vojnika. Ja mogu skupiti sto hiljada vojnika, oni sto i pedeset hiljada. Svakog od vas odrediću da komanduje sa deset hiljada vojnika. Uvježbajte ih dobro, predvodite ih dobro i naučite ih da vas dobro slijede. Jer, rečeno je da su dvije vrste ljudi najbeskorisniji: Oni koji ne znaju da vode i oni koji ne znaju da slijede!

N astupi duga tišina. Najzad jedan od ratnika reče: - Neka je slava i hvala Vašem Visočanstvu, i neka vam Bog podari dug život i svako dobro. Vaša ponuda je više nego plemenita i mi smo Vam zahvalni koliko čovjek može biti zahvalan čovjeku! Ali mi mislimo da je Bog onaj koji vodi sve ljude, da je svim ljudima odredio da samo Njega slijede, i da je svakom čovjeku dao jednak um kojim može znati kako da slijedi Božju volju. Svaki je čovjek strijela odapeta sa Božjeg luka! Čovjek ne zna ni svoj put, pa kako bi se obavezao da vodi druge ljude? I ako zna da treba slijediti samo Boga, pa kako bi se osmjelio da slijedi nekog čovjeka? Niti bismo sebi mogli dopustiti da slijedimo nekog čovjeka, niti bismo nekom čovjeku mogli dopustiti da nas vodi! Mi smo slobodni jahači. Za nas, dvije vrste ljudi su najbeskorisnije: Oni koji hoće da vode i oni koji hoće da slijede! Jer ovi prvi samo misle da znaju da vode, a oni drugi samo misle da znaju koga treba slijediti.

A dok su galopom, kao strijela, hrlili dalekoj liniji horizonta preko zelene ravnice, osjetio sam da su u mom srcu ostavili zaboden vršak svoje strijele!

Piše: Ferid MUHIĆ

Dvije vrste ljudi su najbeskorisnije: Oni koji hoće da vode i oni koji hoće da slijede! Ovi prvi samo misle da znaju da vode, a oni drugi samo misle da znaju koga treba slijediti

SIRIJA U CENTRU MEDIJSKE PAŽNJE: Eskalacija građanskog rata

Zlatno doba?

Globalizacija, ratovi, stari neriješeni problem... No, ako se ne čini tako, ima mišljenja da je 2012. bila najuspješnija godina u istoriji svijeta. To možda zvuči kao ekstravagantna tvrdnja, ali su njeni pobornici ponudili dokaze

Kako bi bilo užasno, neprirodno, nevjerovatno da kopamo rovove i navlačimo gas maske zbog nesuglasica u dalekoj zemlji među ljudima o kojima ništa ne znamo". Te riječi izgovorio je britanski premijer Nevil Čemberlen u radio poruci svom narodu u septembru 1938, nedugo prije nego što je odletio u Minhen da potpiše sramotni sporazum o „miru našeg doba“ sa Adolfom Hitlerom kojim je dozvoljena podjela Čehoslovačke.

Čemberlen bi 2012. bio zapanjen stepenom sa kojim drugi ljudi, njihove aspiracije i njihovi problemi imaju direktan uticaj na Veliku Britaniju i

sve druge države u svijetu.

I u protekloj godini je sve brža povezanost predstavljala neizbježnu činjenicu života širom planete Zemlje. Internet, društvene mreže, mobilna telefonija, elektronske publikacije i satelitska komunikacija osigurali su da događaji, bili oni dobri ili loši, značajni ili trivijalni, postanu globalno dijeljeno iskustvo.

U 2012. bilo je manje opravdano nego ikada da se „ništa ne zna“.

Godinu za nama, kao i mnoge ranije, obilježili su oružani sukobi. Neki su bili više u centru pažnje od drugih.

Eskalacija građanskog rata u Siriji zauzela je većinu naslova. Uz broj

žrtava koji prema procjenama premašuje 40 000, krvava borba predsjednika **Bašira El Asada** za održanje na vlasti simbolički je označila nagli kraj *Arapskog proljeća*. Sve je veća zabrinutost da bi se konflikt mogao proširiti na Irak, Liban i Tursku – koja je zatražila od NATO razmještanje raketa za odbranu Patriot duž granice.

Krajem godine Egipat i Jordan pokazali su obnovljene znake nestabilnosti. U Saudijskoj Arabiji, Bahreinu i ostalim monarhijama Zaliva, „poklopac na šerpi još uvijek je čvrsto pričvršćen“. Istok

Demokratske Republike Kongo iako pod nadzorom mirotvoraca UN, još jednom je stradao u pobunjeničkom nasilju. Promjenljivi stepeni globalne nezainteresovanosti pratili su oružane sukobe u Somaliji, Jemenu i Avganistanu.

Veću pažnju je poslije državnog udara privukla afrička država Mali, zahvaljujući „efektu Al Kaide“. Zapadne vlade su podigle uzbunu zbog ubacivanja džihadista za koje se smatra da namjeravaju da destabilizuju Alžir i Nigeriju i teroristu Evropu.

Tu si i globalni neriješeni problemi.

Iran i njegov nuklearni program za koji zapadne zemlje i Izrael sumnjaju da služi samo u civilne svrhe, nalazili su se na vrhu neriješenih diplomatskih problema u 2012, kao što se nalaze na listi stvari koje treba uraditi u 2013. Ukoliko izraelski premijer **Benjamin Netanjahu** pobijedi na izborima u januaru, a Teheran nastavi da povećava količinu osiromašenog uranijuma, mogućnost vojnog sukoba će se uveliko povećati.

Raketne probe Sjeverne Koreje i opšta paranoja predstavljali su još jednu glavobolju. Raste strahovanje da bi sirijski režim mogao da posegne za hemijskim oružjem.

Palestinski predsjednik **Mohamed Abas** dobio je aplauze zato što je ta država stekla status nestalne članice posmatrača u UN. Ali okršaji radikalnog pokreta Hamas u Gazi sa izraelskom

REKORDI

Na listama glavnih događaja koji su obilježili 2012. su i ovi.

Olimpijske igre u Londonu: London je potrošio nekih 14,5 milijardi dolara na održavanje Ljetnjih Olimpijskih igara od 27. jula do 12. avgusta. Preko 10,000 atleta učestvovalo je na igrama.

Olimpijada je uslijedila nakon velike i gala proslave u Londonu u junu u čast Dijamantskog jubileja Kraljice Elizabete II. Milioni pristalica okupili su se na ulicama kako bi odali poštovanje monarhu, koji vlada zemljom posljednjih 60 godina.

Robot rover Kjuriositi, koji je NASA lansirala sa Zemlje u novembru 2011, uspješno je sletio na Mars u avgustu ove godine. Roverova misija je da procijeni da li je Mars ikada bio, ili i dalje jeste, sredina sposobna da podrži mikroski život.

Austrijski padobranac **Feliks Baumgartner** oduševio je svijet kada je iskočio iz kapsule 39 kilometara iznad Zemlje i uspješno obavio rekordni prolazak kroz zvučnu barijeru u oktobru ove godine. Taj skok je uživo preko Jutjuba više od osam miliona ljudi.

SKOK ZA PAMĆENJE:
Feliks Baumgartner

armijom i novi talas izgradnje jevrejskih naselja na Okupiranim teritorijama namijenjen kažnjavanju Abasa zbog njegove naglosti u UN, podsjetio je sve da je izraelsko-palestinski sukob, kao i siromašni, uvijek sa nama.

Dugo očekivano ukidanje 50-ogodišnjih sankcija SAD prema Kubi, nije se dogodilo, ali su porasle špekulacije u vezi zdravlja **Fidela Kastro** (koji se penzionisao) i tek izabranog predsjednika Venecuele **Huga Čaves**a, glavnog saveznika Kube. Burma je bolje prošla - Obama je nagradio godinu impresivnih reformi posjetom Rangunu, što je dio njego-

ve tzv. politike „okretanja Aziji“, koju u Pekingu doživljavaju kao „opkoljavanje“ Narodne Republike Kine.

Jermenija i Azerbejdžan zaprijetili su novim ratom zbog starih problema (Nagorno-Karabah), Argentina je ponovo bijesna zbog insistiranja Velike Britanije na suverenitetu nad Foklandskim ili Malvinskim ostrvima, a vladajuća sekularna elita Pakistana i islamski fundamentalisti nastavili su neobjavljeni građanski rat, podstaknut nasiljem u Avganistanu i bespilotnim letelicama SAD.

Nikada nije bilo manje gladi, bolesti i više društvenog napretka, tvrde pobornici teze da je 2012. bila uspješna. Zapad je i dalje u ekonomskom kovitlacu, ali većina zemalja u razvoju juriša naprijed, i ljudi se izdižu iz siromaštva po stopi bržoj nego ikada prije. Stopa smrtnosti usljed ratova i prirodnih katastrofa je takođe milostivo niska

Sve veće interesovanje i uznemirenost usmjereni su ka teritorijalnim nesuglasicama povezanim za energente u Južnom i Istočnom Kineskom moru, što je zavadilo NR Kinu sa Japanom, Filipinima, Vijetnamom i drugim državama, i Japan sa Južnom Korejom. Konfrontacije na moru potpalile su nacionalističke strasti.

Neki su u 2012. bili pobjednici i gubitnici.

Poslije mnogih bojazni i katastrofalne prve TV debate, predsjednik Obama je osvojio drugi mandat, uprkos ekonomskim teškoćama, a uglavnom zahvaljujući slaboj izlaznosti republikanaca. U Francuskoj, **Nikola Sarkozy** izgubio je izbore, kao žrtva teških vremena i prevelikih nada. I Sarko, ukoliko izbjegne zatvor zbog optužbi za korupciju, planira povratak. Sistem „rukovođene demokratije“ opet se pokazao uspješnim za **Vladimira Putina**, koji je napustio mjesto premijera kako bi se vratio na funkciju predsjednika.

Rukovodstvo NR Kine bezbolno je obavilo uobičajenu desetogodišnju tranziciju.

Na čelo Komunističke partije došao je **Si Đinping**, koji će u martu 2013. postati i šef države.

Iako se ne čini tako, ima mišljenja da je 2012. bila najuspješnija godina u istoriji svijeta. To možda zvuči kao

SVE SE ZNA U GLOBALNOM SELU: Internet

ekstravagantna tvrdnja, ali su njeni pobornici ponudili dokaze.

N ikada nije bilo manje gladi, bolesti i više društvenog napretka, kažu. Zapad je i dalje u ekonomskom kovitlacu, ali većina zemalja u razvoju juriša naprijed, i ljudi se izdižu iz siromaštva po stopi brzjoj nego ikada prije. Stopa smrtnosti usljed ratova i prirodnih katastrofa je takođe milostivo niska. „Živimo u zlatnom dobu,“ tvrde advokati ovakvog stava.

UN su 1990. proglasile Milenijske razvojne ciljeve, od kojih je prvi bio da 2015. bude prepolovljen broj ljudi u ekstremnom siromaštvu. Protekle godine je izašlo na vidjelo da je taj cilj postignut 2008. To postignuće nije dobilo zvaničnu objavu, vjerovatno zato što to nije postigla nijedna vladina šema nego tempo globalne privrede. Kupovina jeftinih plastičnih igračka, „**RUKOVOĐENJE DEMOKRATIJE**“: Rokade Vladimira Putina

Kini zaista pomaže odlasku siromaštva u istoriju. A globalna nejednakost? Ona je, takođe, niža nego u bilo kom trenutku modernih vremena.

Prizivači apokalipse će reći da eko-

nomski rast u svijetu ne može biti održan bez uništenja životne okoline. Međutim, dok su bogate svjetske ekonomije porasle šest odsto tokom posljednjih sedam godina, potrošnja fosilnih goriva u njima je opala za četiri odsto. Ovo nevjerovatno (neobjavljeno) dostignuće nema nikakve veze sa ekološkim taksama i vjetroparkovima. Potrošnja je pala zbog potražnje potrošača za efikasnijim automobilima i fabrikama.

A šta je sa brigama o nestanku svjetske nafte? Ministri su potrošili godine razmišljajući o malo vjerovatnim izvorima energije. Ispostavilo se da su inženjeri SAD otkrili novi način

Obama je osvojio drugi mandat, uprkos ekonomskim teškoćama, uglavnom zahvaljujući slaboj izlaznosti republikanaca. U Francuskoj, Nikola Sarkozy izgubio je izbore, kao žrtva teških vremena i prevelikih nada. I Sarko, ukoliko izbjegne zatvor zbog optužbi za korupciju, planira povratak. Vladimir Putin napustio je mjesto premijera kako bi se vratio na funkciju predsjednika.

vađenja fosilnih goriva. Nevjerovatno otkriće u tehnologiji dobijanja nafte iz pješćanih škriljaca znači da, uprkos sve većem svjetskom stanovništvu živimo u vremenu energetske izobilja.

Pa napredak u medicini. Ljudi širom

generacije kojima je rat stran. *Institut za mirovna istraživanja* u Oslu kaže da je bilo manje smrti usljed rata u posljednjoj deceniji nego bilo kada u proteklih 100 godina. Bilo da živimo u periodu mira koji je anomalija, ili se rizik od nuklearne apokalipse pokazao kao uspješan zastrašivač, čini se da čovječanstvo više nije samo sebi najveći neprijatelj.

No, moramo imati u vidu da se stvari mogu promijeniti, i to veoma brzo. Zasad, ipak, vrijedno je zapamtiti da, u relativnim terminima, veliki dio čovječanstva živi u mirno doba.

Milan BOŠKOVIĆ

KO JE JAČI, PRIRODA ILI CIVILIZACIJA: Oluje koje su pogodile SAD

FESTIVALI I BACANJE PARA

Godina koja je za nama donijela je, kad je riječ o kulturnim događajima, neke novitete, ali je zadržala i mnoge stare boljke. I ove godine *Monitor* je glumcima, muzičarima, slikarima... postavio pitanje - koji su to kulturni događaji obilježili 2012. godinu

Branka Femić, glumica

LAKE FEST I POLUPRAZNA POZORIŠTA

- Festival *Lake fest* je uspio da animira i poveže kvalitetneiskusne i talentovane mlade muzičare i crnogorsku publiku prepunu energije i želje za dobrom muzikom i pravom umjetničkom porukom, i spontano otvori prostor i inspiraciju za nove kreacije. Sve oko

i povodom festivala dešavalo se ležerno, nenametljivo i šarmantno, i to kod nas, sa idejama, ambicijama i radom naših ljudi. Znači da može! Jubilarno 100 izvođenje predstave *Čorba od kanarinca*. Na teritorijalno i pozorišno malom tržištu kakva je Crna Gora (pa i prostor bivše Jugoslavije), uspjeh je kada predstava, iza koje stoji velika produkcija, doživi 100 izvođenja, a kada predstava nezavisne produkcije dostigne 100 repriza onda je to i poduhvat. Zbog umjetničkog kvaliteta i glumačke strasti malobrojne ekipe,

predstava *Čorba od kanarinca* je dokučila ovaj jubilej. Za one koji su odgledali predstavu, to je sigurno bio kulturni događaj večeri, a po meni je događaj godine. I ove i svih prethodnih ili budućih godina to će biti poluprazne pozorišne sale i kratak vijek predstava. Iz kog razloga - umjetničkog, tehničko/marketinškog, ekonomskog ili mentalitetskog - treba analizirati, ali slaba posjećenost predstave i mali broj repriza uvijek ukazuje na to da u pozorišnom procesu rada i stvaranja nešto nije dobro funkcionisalo.

Dejan Dedović – Dedduh (Who See)

MUZIKA JE POTREBA

- Nijesam pretjerano pratio dešavanja iz kulture. Rekao bih da se i nije mnogo toga desilo, ali ipak bih izdvojio neke festivale kao što su *Sinesteziya*, *Lake Fest*, *Summer fest* i najmiliji od svih *Asfaltiranje*. Takve stvari su potrebne maloj zemlji koja se nada profitu u turizmu. Zato smatram da bi trebalo još više uložiti u takve stvari, jer svi na svijetu vole muziku.

Ilija Nikčević, akademski slikar

LAKE FEST POTVRDIO KVALITET

- Na prvom mjestu *Lake fest*. Ove godine je festival potvrdio da je najozbiljnije organizovani događaj ovoga tipa u zemlji. Organizatori su primijenili provjereni recept najvećih muzičkih festivala u okruženju, prilagodili line up prosječnom slušaocu ove vrste muzike i uspješnost nije mogla biti dovedena u pitanje. Mislim da festival ima šansu da se dodatno proširi kroz dešavanja koja će pratiti muzički kostur festivala.

Za promašaj godine po mom mišljenju konkurišu, sada već jezivo mala sredstva koja Ministarstvo kulture izdvaja za sufinansiranje projekata - dvorac kralja Nikole I u Nikšiću dat pod hipoteku i film *Lokalni vampir*.

Ivana Martinović, pjevačica

SKUPE PARE ZA DOSADNE SATE

- Najveći uspjesi su ogromni trud likovnih umjetnika da prežive prethodne, pa i ovu godinu i festivali poput onog u Nikšiću. Najveći promašaj je svaki cent uložen u nastupe regionalnih mega zvijezda za Novu godinu. Svake godine puno novca je „bačeno” na ovaj vid zabave. Prinudeni smo da po stoti put slušamo iste preskupe izvođače iz regiona. Za promjenu valjalo bi da ljudi malo više gledaju i slušaju jedni druge, a ne da bulje u TV ili izlaze po već poznatim kafanama, ili još gore - da ponovo slušaju Severinu, Rozgu itd. Zašto se ne vratiti dobrim starim karnevalima i slavljinama od tri dana po trgovima koji našem primorju ionako dobro pristaju, a i koštaju mnogo manje?

Vuk Perović, filmski kritičar, urednik kulture u *Dnevnim novinama*

WHO SEE I TIŠINA KULTURNE SCENE

- Pozitivno: Uspjeh dvojca *Who See*. Sasvim nenametljivo, van svih uobičajenih kanala koji se kod nas koriste za uspjeh, ova dva momka iz Bokokotorskog zaliva su prvo osvojili region, a zatim postigli zavidan uspjeh u Evropi. Istorijski, što bi se reklo. Dakle, čistim talentom, oslonjenim na specifičan humor i oštre i pametne opaske o ambijentu u kom živimo. Crnu Goru još nijesu osvojili, ali bi već bilo čudo da su i to obavili.

Negativno: Tišina na crnogorskoj kulturnoj sceni. Kao da su najbolja moguća vremena i kao da ekonomska kriza svima odgovara kao napokon dobar i ubjedljiv alibi. Nezadovoljstvo koje postoji sa razlogom, ali nikako da dobije spoj javni umjetnički oblik ili neku artikulisanu akciju. Mnogo prazne priče po kuloarima i negodovanja samo negodovanja radi.

Obrad Nenezić, dramaturg

NOVE EKRAanske UMJETNOSTI

- Pored nekih izuzetnih događaja u prošloj godini kao što su dolazak Marine Abramović u Crnu Goru, Karadaglićev uspjeh u Londonu, siguran hod po festivalima filma *As Pik*, niz izložbi, ali i festivala, ipak, ne mogu se oteti utisku da se posljednjih godina kultura i umjetnost polako, ali sigurno, sele iz svojih prirodnih i umornih staništa u neka druga, prijemčivija i pristupačnija savremenom čovjeku, a to su nove ekranske umjetnosti, kao što su video, kompjuter, film, interaktivne mreže. Što je, složićemo se, za Crnu Goru, sa bogatim jugom i nerazvijenim sjeverom, od izuzetnog značaja, jer današnji Crnogorac, htio to ili ne, dobija diskurs globalnog čovjeka, odnosno gledaoca, aktivnog gledaoca, a samim tim i slučajnog, naivnog i nevinog autora koji, usamljen i otuđen, u svojoj neodoljivoj tehnоекstazi, učestvuje u stvaranju novog djela. Ne vjerujem u odumiranje medija, jer niti je pismo upropastilo pamćenje, niti televizija film, kao što novi ekranski mediji neće upropastiti stare, ali zanimljivo je pratiti nastanak mogućih umjetnosti, odnosno popularne kulture, ili već kakav će oblik i diskurs dobiti. Umjetnost i kultura su oduvijek imale, kao što će i uvijek imati, i svoje loše strane i projekte, ali kao džentlmen ne bih navodio pojedince i promašaje, ali kao na čovjeka od umjetnosti, definitivno, najgori utisak je ostavio poluskandal sa i oko predsjednika CANU. Vjerujem da takve istine i neistine nijesu potrebne crnogorskoj nauci i umjetnosti.

Suzana Pajović, slikarka

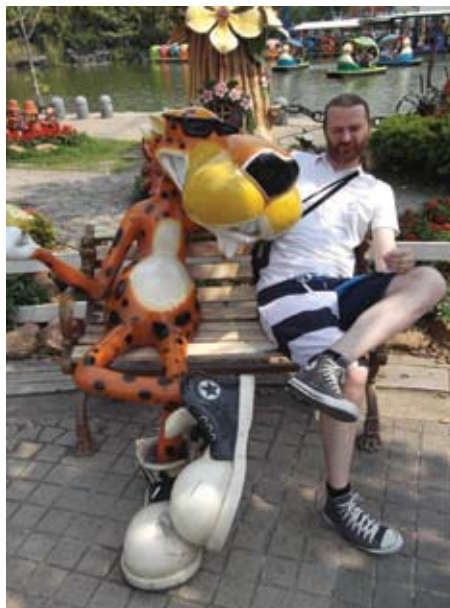
IZBJEGLIŠTVO FLU

- U godini 2012, kada su u pitanju kulturna i nekulturna dešavanja, ostaje moje priznanje i poštovanje za: prijem Crnogorskog društva nezavisnih književnika u Evropski savjet; dodjelu Trinaestojulske nagrade pozorišnom reditelju Slobodanu Milatoviću; Ateljeu *Dado* 2002 – 2012; pet godina Crnogorskog simfonijskog orkestra, *Lake Fest* u Nikšiću; nagradi crnogorskom sastavu *Who See*, nagradi Dragani Tripković... Neću zaboraviti požar na zgradi bivšeg ruskog poslanstva i iznalaženje lokacija za privremeni rad Fakulteta likovnih umjetnosti. Dodjela radnih prostora je... nezaboravna priča. A za nešto između je - nedostajanje Crnoj Gori profesora dr Vladimira Vukičevića.

Zoran Marković – Zonjo, TBOK

MOŽE SE BEZ KVAZI ZVIJEZDA

- Možda će zvučati prepotentno što ću za kulturni događaj godine predložiti svirku liverpulske bende *Brit Floyd* u Nikšiću, jer je to bio moj projekat, ali početni motiv za tu organizaciju je upravo to – prirediti Crnoj Gori kulturni događaj svjetskog kvaliteta. Mislim da se u tome uspjelo, jer niko nije sa koncerta pošao nezadovoljan priređenim spektaklom, ali ono što je važnije u čitavoj priči je dokaz da se može organizovati muzičko dešavanje visokog ranga u nezavisnoj produkciji, bez moljakanja države da takve stvari stavlja na trošak građana. To govori i o lošoj praksi naših turističkih radnika koji daju basnoslovne pare kvazi muzičkim zvijezdama iz regiona. Kad bi se sabralo koliko su nam para iznijeli Petar Grašo, *Magazin*, Severina, Ceca i ostala kompanija, mislim da bi se stiglo do šokantne cifre. Njima se zna platiti po nekoliko puta, a ponekad i po nekoliko desetina puta veća cifra od one koju inače dobijaju u svojim državama. Za svaku „zvijezdu” tog pop-narodnjačkog žanra koju dovedemo iz regiona, može se organizovati koncert nekog jakog svjetskog imena. Takve stvari bi, recimo, proglasio za kulturne promašaje, ne samo ove godine, već niza godina unazad. Problem je samo što se tome, nažalost, ne vidi kraj.

Dragan LUČIĆ

MARADONA NA KLUPI ZA REZERVE

Inspiracije ne fali, s obzirom na to da se realnost poravnala sa apсурdom. Ovo je tle na kome se lako primaju čuda, iracionalno, apсурd, glupost i ograničenost. Ovdje je raj za stereotipe, arhaičnost i površnost. A to je sve „sirovina“ od koje se proizvodi karikatura

Darko Drljević se već petnaest godina bavi umjetnošću, a svjetska javnost ga najbolje poznaje kao jednog od najvećih karikaturista današnjice. Iza sebe ima oko 500 samostalnih i grupnih izložbi, a njegova kolekcija broji preko stotinu regionalnih i svjetskih priznanja. Njegovo ime je upisano u antologiju *Poznati svjetski karikaturisti*.

MONITOR: *Može li se živjeti od umjetnosti?*

DRLJEVIĆ: Obično odgovorim pitanjem - može li se živjeti bez umjetnosti? No, šalu na stranu. U velikoj državi koje više nema, ja sam objavljivao radove u desetinama novina, koje su mi uplaćivale solidne honorare. Tada sam bio tek na početku karijere. Sada, kada sam na glasu u čitavom svijetu, u mojoj državi nemam gdje objaviti svoj rad. Da napravim malo poređenje - Maradona sjedi na rezervnoj klupi, a utakmicu igraju trećeligaši.

MONITOR: *Ima li nešto što bi se moglo promijeniti da se popravi status umjetnika?*

DRLJEVIĆ: Prije svega, moram reći da je ovo veoma osjetljiva tema za umjetnike tj. stvaraoce. Mnogi uspješni

i zaslužni se i ne spomenu. Mislim da bi Ministarstvo kulture trebalo da se pozabavi ovim važnim pitanjem. Osnivanjem nekog tijela, komisije, koja bi čitave godine bila zadužena da prati kulturne događaje i uspjehe naših stvaralaca. Mogli bi biti u stalnom kontaktu sa umjetnicima koji bi na njihovu adresu slali izvještaje i obavještenja o svojim nagradama i izložbama u svijetu tokom godine. Tako bi na kraju godine komisija lako ustanovila na najpravedniji način, ko je bio najuspješniji. Taj bi naravno tada morao od strane Ministarstva biti adekvatno nagrađen. I upošljen od strane države. Da se konačno zna de ko pripada.

MONITOR: *Jedan si od najnagrađivanijih autora na ovim prostorima. Podaci do kojih sam došao variraju od 50 do skoro stotinu nagrada. Ko-*

liko ih je?

DRLJEVIĆ: Trenutno imam, to jest, osvojio sam 104 međunarodne nagrade. Rekoh, „osvojio“, ne dobio. Postoje nagrade za koje vas je neko predložio i koje ste dobili. Ja sam moje osvojio u ogromnoj i jakoj svjetskoj konkurenciji. To je bitna razlika. Značajne su mi sve, naravno, najviše one prve - zlatne, gran prix. Posebno dragi su mi trofeji. Draži od novca.

MONITOR: *Osim tebe teritorijalno mala Crna Gora je dala značajan broj karikaturista. Šta je to što vas inspiriše?*

DRLJEVIĆ: Inspiracije ne fali, s obzirom da se realnost poravnala sa apсурdom. Ovo je tle na kome se lako primaju čuda, iracionalno, apсурd, glupost i ograničenost. Ovdje je raj za stereotipe, arhaičnost i površnost. A to je sve „sirovina“ od koje se proizvodi karikatura. No, bez dobrog mozganja i precizne ruke, sve je to nemoguće valjano realizovati.

MONITOR: *Doprinos afirmaciji karikature i satire dao si i putem humorističnog časopisa Tuš koji okuplja Lagatora, Zulića... Ima li ova odlična ekipa adekvatnu publiku?*

DRLJEVIĆ: Da. *Tuš* je prvi crnogorski magazin specijalizovan za karikaturu. Nažalost, izgleda da je naša publika sve malobrojnija. Izgleda da je sve manje duha. Mislim da je ovaj nesrećni novostvoreni sistem zvani „neoliberalni kapitalizam“ ubio čovjeka u čovjeku. Radi se od zraka do mraka, ljudi se tretiraju kao robovi. Sve je to prouzrokovalo da nestane osmijeha na licima, a oni koji pokušavaju da ga vrate humorom su u nekom zapečku gdje ih niko i ne čuje

MONITOR: *Koliko smo daleko od vremena, kao što piše u jednom uvodniku Tuš-a, kada će ljudi trčati za takvim listovima umjesto za kladiničarskim listićima?*

DRLJEVIĆ: To niko ne zna. Pita-

nje je hoće li ikada doći takvo vrijeme?! Tempora mutantur. Nestaje vode, goriva, čistog vazduha, pjesme ptica, pa i duha. Sve je to cijena modernog doba, trke za novcem i udobnostima. Izgleda da čovjek što više stiče materijalno, sve manje ima duhovnog.

MONITOR: *Francuski kraljevi su često dopuštali štampanje knjiga, ali ne i karikatura koje su čak i nepismeni razumljeli. Kolika je danas moć karikature?*

DRLJEVIĆ: Dobro ste rekli. Karikatura je pismo u slici i upravo je nastala da bi i nepismeni mogli „čitati“. Ne postoji iole ozbiljna novina u svijetu da ne sadrži karikaturu. Ona govori više od hiljadu riječi. Naslovnice moraju biti sa karikaturom. Prije svega, da oplemene list, da razbiju monotoniju teksta i da daju dušu novini. Karikatura ne može ništa promijeniti, ali može uticati da se nešto promijeni. Može

na kraju, nasmijati, pa i natjerati na razmišljanje. Zar to nije dovoljno? Ali, danas, samo „pismeni“ da ne kažem inteligentni prate i razumiju karikaturu. Time sam sve rekao.

MONITOR: *Koliko su razni softveri, pokretne slike i nove tehnologije uticali na svijet karikature?*

DRLJEVIĆ: Samo su je unaprijedili. Internet je doprinio bržu razmjenu informacija, a karikatura brže nego ikada obiđe svijet. Moje karikature su svuda prisutne zahvaljujući internetu. Prije su ih mogli gledati samo oni koji posjeduju knjigu - katalog koji je štampao neki festival. Danas sve više prelazi u praksu da šaljemo radove putem interneta, što je mnogo lakše, jeftinije, a i originali ostaju kod nas. Hiljade mojih radova su po raznim svjetskim muzejima i galerijama. Ja ih nikada nijesam dobio nazad. Sada ih zahvaljujući internetu sačuvam.

Karikatura je pismo u slici i upravo je nastala da bi i nepismeni mogli „čitati“. Ne postoji iole ozbiljna novina u svijetu da ne sadrži karikaturu. Ona govori više od hiljadu riječi

MONITOR: *Upisao si se i u svjetsku antologiju karikature. Da li te stvari mijenjaju status umjetnika kod nas?*

DRLJEVIĆ: Luka Lagator i ja smo ušli odavno u krug pedeset najpoznatijih svjetskih karikaturista. Mnoge moje radove Brazilci, Njemci, Iranci i mnogi drugi su nazvali remek djelima i najboljim karikaturama ikada nacrtanim. Skoro mi piše jedan poznati iranski umjetnik obraćajući mi se sa - „dragi moj prijatelju i učitelju“. Kud ćeš većeg priznanja. Njemački kolekcionari mi često traže bilo kakav crtež. Dakle, svijet nas cijeni. Još samo da to i neki naši ljudi primijete. Ministarstvo kulture je zaista prepoznalo to što ja radim i mogu samo da im se zahvalim. Ali, ne vidim da to cijene neki drugi ljudi, koji bi trebali, kao na primjer urednici i novinari u smislu našeg angažovanja, naravno.

MONITOR: *Pišesh priče i aforizme, a napisao si i jedan scenario za koji si i nagrađen. Da li je ovo neka vrsta odmora od likovnog polja i punjenje baterija?*

DRLJEVIĆ: To sve sam ja. To je samo dopuna onoga što se baš ne može izreći slikom, a ja imam potrebu to saopštiti na moj način. Na kraju i to sa uspjehom radim.

MONITOR: *Ima li još nešto u čemu bi volio da se okušаш?*

DRLJEVIĆ: Pa recimo, često razmišljam i želim da napravim jedan dobar animirani film. Imam dosta „short“ animacija, rađenih u *flashu* od po desetak sekundi, ali želim napraviti baš dobar, festivalski animirani film sa zvukom i svim ostalim. Postoje u mojoj glavi i razni scenariji. Još samo da ugrabim vremena i dobar računar koji mi je potreban za to.

Dragan LUČIĆ

Valja se u ovim prazničnim danima prisjetiti početaka pojedinih sportova u nas. Neki su relativno novijeg datuma, a neki imaju iza sebe stogodišnju tradiciju

CETINJE JE NA POČETKU XX VIJEKA IMALO 11 TENISKIH IGRALIŠTA: Ilustracija iz britanskog magazina

Od Orlovog krša do Arene

Ova je godina crnogorskog sporta. Rukometašice su završile na krovu Evrope, a malo je nedostajalo pa da se iz Londona vrate i sa olimpijskim zlatom. Osvojena je, uglavnom, i prva olimpijska medalja u istoriji COK-a. Uz to, ženski RK „Budućnost“ je postao šampion Evrope, pa nema sumnje ko su sportske herione zemlje u 2012. godini. U korak ih prate vaterpolisti – srebro sa Prvenstva Evropa i četvrto mjesto na OI u Londonu takođe su rezultati za ponos. Košarkaši su završili svoj dio kvalifikacija kao prvi u grupi - Evropsko prvenstvo očekuju rasterećeni i svjesni uloge favorita iz potaje. Košarkašice su, takođe, izborile pravo nastupa na EP dok su veliko iznenađenje priredili rukometaši: prvo su preko favorizovane Švedske stigli do nastupa na Prvenstvu svijeta da bi, nakon pobjeda nad reprezentacijama Njemačke i Češke isti uspjeh najavili i

u kvalifikacijama za prvenstvo Evrope. Konačno, i fudbaleri zimuju ispred Engleske, Poljske i Ukrajine, na vrhu tabele kvalifikacija za najveću planetarnu smotru fudbala – Mundijal.

Prije gotovo sto godina, stidljivo i ne previše ubjedljivo, sport je počeo da nalazi svoje mjesto pod crnogorskim suncem. O tim dešavanjima gotovo da i nema informacije iz ondašnje štampe, jer im se, jednostavno, pridavala mala pažnja. O začecima našeg sporta objavljeno je posljednjih 30 godina niz članaka i knjiga, a publicistički entuzijasti, poput dr Novaka Jovanovića, koji se bave osvjetljavanjem ovih nedovoljno jasnih stranica lokalne istorije morali su se pomučiti ne bi li sklopili mozaik teme koje su se dohvatili.

Fudbal je u Crnu Goru stigao početkom XX vijeka, a **dr Niko Simov Martinović** iznio je podatak da je prva fudbalska lopta donesena na Cetinje

1904. godine, i da ju je donio **Mihailo Mišo Vuković**, sin diplomate **Gavra Vukovića**. Logički, i prvi fudbalski tim je osnovan na Cetinju – *Radnički šport klub Lovćen* 1913. godine, iako se fudbal, to se zna iz „bočnih izvora“, igrao znatno prije tog datuma. Već naredne, 1914. godine, počinje da živi i cetinjski *Njegoš*, te Klub đaka Bogoslovsko-učiteljske škole. U Podgorici se fudbal igrao u to vrijeme, ali bez oformljenog kluba, a Crna Gora je svoj, tada su ga zvali, Nogometni podsavez dobila 1930. godine. Prvi predsjednik bio je profesor sa Cetinja **Nikola Latković**. Prvi fudbalski šampion Crne Gore, u okviru Splitskog nogometnog podsaveza, bio je 1925. *GSK Balšić*.

Iako sad i djeca u predškolskom uzrastu znaju ko je **Novak Đoković**, a crnogorska djeca i koji su mu korijeni sa ovih prostora, malo njih je upoznato s činjenicom da je Cetinje

na početku XX vijeka imalo 11 teniskih igrališta. Kako je **knjaz Nikola** završio Licej Luja Velikoga, vjerovatno je već tamo bio upoznat sa tenisom, ali do organizovanijeg bavljenja ovim sportom dolazi nakon nezavisnosti 1878.

godine, kada se strani diplomatski kor na Cetinju uvećao. Kako je tenis bio (i mnogi bi rekli, ostao) jedan od mondenskih sportova, bilo je logično očekivati da će izvanjci željeti da duh svojih gradova, barem u sportskom smislu, prebace pod Orlov krš. Tenis su igrali članovi knjaževske familije, a prvi klub je osnovan 1906. godine pri Italijanskom poslanstvu. Od tada je i „obično građanstvo“ moglo da se bavi prebacivanjem loptice preko mreže, ali je tu mogućnost koristio i dalje veoma uzan krug ljudi.

U Crnoj Gori danas nema dobro organizovanog golf kluba iako je još jula 1906. godine na Cetinju osnovan prvi crnogorski Golf klub. Pokrovitelj je bila prijestolonasljednikovic knjeginja Milica - Juta, Danilova žena, a na otvaranju prvog golf terena u Novoj varoši, u neposrednoj blizini Italijanskog poslanstva, igrao je Knjaz sa familijom uz svirku vojne muzike, i posluženje čajem.

Prvi pomen organizovanog bavljenja mačevanjem zabilježen je na Cetinju 10. marta 1891. godine. Tada je osnovano Društvo za gimnastiku, točiljanje (klizanje) i borenje (mačevanje). Njime su se bavili oficiri i studenti koji su se

PRVO PA MUŠKO: KK *Budućnost* postoji od 1949, kada je u okviru Sportskog društva formirana košarkaška sekcija, koja je imala samo mušku ekipu

školovali u evropskim zemljama. Samo četiri godine kasnije osniva se društvo *Gorski vijenac*, sa sekcijom za mačevanje. Zanimljivo je da nakon Drugog svjetskog rata ovaj sport skoro da zamire u Crnoj Gori. Zabilježeno je da su u tadašnjem Titogradu decembra 1951. godine organizovane egzibicione borbe, a jedina aktivna ekipa mačevalaca iz Crne Gore u tom periodu bila je iz Novog Bara - **Alojz Ujes** i **Nikola Šaranović**.

Što se točiljanja tiče, ono se, kao i koturanje (skating), održavalo na malom klizalištu kraj cetinjskog Starog manastira, na poljani. Uz klizalište je, piše Norvežanin Angell u svojoj knjizi „Kroz Crnu Goru na skijama“, bila „i ođaja za presvlačenje, kao i prostorija za bife kad su prijemi, tu

OPTIMISTIČKE PEDESETE: Odbojkaški klub Partizan Bar

je i novi vatrogasni šmrk da se poliva led svake večeri, pa orijentalne svjetiljke i luče – a ponekad svira i kneževski orkestar“. Prvo klizačko društvo u Crnoj Gori osnovano je na Cetinju 1892. godine, a imalo je i svoj ustav - prvi dokument takve vrste u Crnoj Gori.

U Jugoslaviji košarka se prvi put pojavila 1923. godine, kada je od strane izaslanika Lige društva Crvenog krsta **Vilijam Vajlend**, na tečaju gimnastike osnovnih i srednjih škola održanom u Beogradu, prvi put prezentovao tehniku i taktiku, te pravila košarkaške igre. Košarka se u Crnoj Gori počela igrati nakon Drugog svjetskog rata, ali najviše u Boki Kotorskoj, izuzimajući centre poput Podgorice i Nikšića. Po zahtjevu Fiskulturnog saveza Crne Gore, donosi se 1948. godine Odluka o finansiranju i izgradnji prvih košarkaških igrališta. Iste godine, na tadašnjem terenu FK *Sutjeske* iza Saborne crkve, izgrađen je teren, a nedugo zatim formira se istoimeni košarkaški klub. Košarkaški klub *Budućnost* postoji od 1949. godine, kada je u okviru Sportskog društva formirana

košarkaška sekcija, koja je imala samo mušku ekipu. Prvo prvenstvo Crne Gore u košarci održano je jula 1947. godine u Kotoru. Pobjedila je ekipa *Arsenala* iz Tivta, nastupivši pod imenom *Titograd*. Prva košarkaška utakmica u Crnoj Gori odigrana u zatvorenom prostoru bio je susret *Arsenala* i kotorskog *Bokelja* 1948. godine u hali podmorničke baterije Remontnog zavoda u Tivtu, a prva utakmica u Crnoj Gori pod re-

SPORT

flektorima je susret između *Arsenala* i subotičkog *Spartaka* 1949. godine na igralištu u gradskom parku u Tivtu. Do razvoja košarke u drugim, danas košarkaški razvijenim sredinama, došlo je kasnije, pa je Bar dobio svoj prvi klub *Gimnazijalac* tek 1973. godine.

Prva zvanična rukometna utakmica (rukomet na velikom terenu) u Crnoj Gori odigrana je 13. februara 1949. godine u Titogradu između *Srednjoškolca* i *Ekonomskog tehnikuma*. Iste godine formirani su rukometni klubovi *Budućnost* (Titograd), *Arsenal* (Tivat), *Bokelj* (Kotor), *Lovćen* (Cetinje), *Sutjeska* (Nikšić) i *Radnički* (Ivangrad). Prvo zvanično rukometno prvenstvo u Crnoj Gori održano je u Nikšiću 1. i 2. oktobra 1949. godine. Učestvovali su *Srednjoškolac*, *Ekonomski tehnikum*, *Budućnost* (svi iz Titograda) i *Sutjeska* iz Nikšića, a prvak je bio *Srednjoškolac*. Prvo zvanično prvenstvo Crne

Gore u malom rukometu (današnje dimenzije rukometnog terena) održano je na Cetinju 24. i 25. septembra 1955. godine. Na ovom prvenstvu učestvovala su ekipe iz Cetinja, Kotora, Titograda i Ivangrada u muškoj konkurenciji, a Bara, Titograda i Cetinja u ženskoj konkurenciji. Prve u obje kategorije bile su ekipe *Partizana* sa Cetinja.

Važan, ako ne i presudan zamah razvoju sportskog duha i sporta uopšte u svim slovenskim zemljama, pa i u Crnoj Gori, bilo je osnivanje Sokolskih društava. U Pragu je 1862. godine formirano prvo Sokolsko društvo, budilnik nacionalne svijesti tamošnjih Slovena. Bio je to gimnastički savez kome su pristupili češki rodoljubi. Prvo južno-

Fudbal je u Crnu Goru stigao početkom XX vijeka, a dr Niko Simov Martinović iznio je podatak da je prva fudbalska lopta donesena na Cetinje 1904. godine, i da ju je donio Mihailo Mišo Vuković, sin diplomate Gavra Vukovića. Logično, i prvi fudbalski tim je osnovan na Cetinju – *Radnički šport klub Lovćen* 1913.

ZDRAVO TIJELO ZA ZDRAV DUH: Vježbači na spravama na Trgu Peka Dapčevića na Pristanu (1950)

slovensko društvo *Južni soko* osnovano je u Sloveniji već 1863. godine, godinu dana kasnije i u Hrvatskoj, a u Srbiji 1904. godine. Sokolstvo je u Crnu Goru stiglo posredstvom čeških Sokola, koji su 1906. nakon Sveslovenskog sleta u Zagrebu, na Obilića poljani izveli zajedničku vježbu. Crnogorci su uskoro iz Češke dobili i učitelja, te ubrzo, 1907. počeli učestvovati na Sveslovenskim sletovima. Prvi jugoslovenski sokolski slet održan je u Ljubljani 1922. godine, a Sokoli-vježbači, mahom iz Slovenije (legendarni Leon Štukelj), učestvovali su i na Olimpijskim igrama 1924. i 1928. godine.

Ne uzimajući u obzir sokolske vansportske aktivnosti, ova su društva

bila nukleus organizovanja sportskih zbivanja. U okviru sokolske obuke mladi naraštaji su učeni konjičkim sportovima, boksu (pesničenju), borbama s palicom, i takmičili se u gimnastičkim i atletskim disciplinama.

Po uzoru na prijeratne *Sokole*, pokušalo se 1952. sa objedinjavanjem svih sportskih organizacija na nivou Crne Gore u jednu, po imenu *Partizan*, tako da je u svakom gradu postojalo društvo sa tim imenom.

Prve *Partizanske igre* (društava sa imenom *Partizan*) održane su 11. oktobra 1952. godine u Titogradu, a druge na Cetinju od 11. do 13. juna 1953, uz učešće 12 sportskih saveza *Partizan*. Treće partizanske igre Crne Gore održane su u dva grada. Prvi dio, u disciplinama narodni višebor, pionirski petobor i akademski sastavi, smješten je u Kotoru 7/8. maja 1955, a takmičilo se 10 klubova. Drugi dio takmičenja je bio na Cetinju, u disciplinama mali rukomet i

streljaštvo. Učestvovalo je pet društava.

Nastavak sokolskih atletskih dešavanja uslijedio je i u novoj državi – Jugoslaviji. Prvo pojedinačno Prvenstvo Crne Gore u lakoj atletici održano je u Titogradu 25. juna 1948. Učestvovalo je pet ekipa, uz brigadire sa Omladinske pruge Nikšić - Titograd. Prvo pojedinačno i ekipno prvenstvo Crne Gore u atletici održano je 16. i 17. jula 1949. na stadionu *Budućnosti* u Titogradu. Učestvovalo je šest timova, muškarci su se takmičili u 10, a žene u tri discipline.

Željko MILOVIĆ

KAKO SU PROŠLU GODINU VIDJELI MONITOROVI ČITAOCI

O tajkunima, skakavcima i bajkama

Izdvajamo neke od najinteresantnijih komentara koje su *Monitorovi* čitaoci ostavili na našem sajtu, ali i rezultate anketa u kojima su nerijetko precizno analizirali i predviđali dešavanja na političkoj sceni

Monitoru su se tokom godine putem pisama i komentara na našem internet izdanju *monitor.co.me* obraćali brojni čitaoci.

Oni su i putem anketa na našem sajtu ocjenjivali društvenu svakodnevicu. I nerijetko precizno predviđali dešavanja na političkoj sceni.

Tako je, recimo, i prije nego se počeo pominjati povratak **Mila Đukanovića** na mjesto premijera, još u junu ove godine većina posjetilaca našeg sajta odgovorila potvrdno na pitanje – priprema li Đukanović povratak na državne funkcije. U anketi koja je trajala od 20. juna do 8. septembra 74.2 posto odgovorilo je potvrdno, dok je 25.8 posto smatralo da se Đukanović neće vratiti.

Nakon izbora održanih 14. oktobra ove godine, većina onih koji su odgovorili na anketu, 60, 6 odsto, smatralo je da je rezultatom izbora i gubitkom apsolutne vlasti načet režim u Crnoj Gori, dok je 39, 4 sumnjalo u to.

No, nakon slučaja u Nikšiću, gdje je i pored pobjede opozicije, DPS ipak

preuzeo vlast, na pitanje *Imaju li nakon slučaja Nikšić izbori više smisla* 77, 1 odsto je odgovorilo sa ne, dok je 22.9 posto smatralo drugačije.

Većinu tekstova čitaoci su komentarisali na internet izdanju našeg nedjeljnika. Najčešće su se komentarisali tekstovi koji su analizirali aktuelne političke i društvene teme: afere *Listing* i *Telekom*, proteste,

pregalaštvo domaćih tajkuna, pisanje *Pobjede* i ostalih paradržavnih medija.

Nijesu im manje inspirativni bili ni tekstovi o učinku bivšeg premijera Igora Lukšića, Miomira Mugoše, rada sudstva i tužilaštva, izborima...

Izdvajamo neke od najinteresantnijih komentara:

Čitalac pod nikom Kmet primijetio je: „Naša bajka: fabrike pojedose tajkuni, godine skakavci a vuk pojede magarca. I živjeli su srećno i zadovoljno do kraja života”.

Vremeplov o budućnosti „Godina

2159: ‘Novi čoek’ crnogorski, lebdi, go, ni na nebu ni na zemlji, i na svom računaru čita e-novine, rubrika politika: u crnogorskom parlamentu došlo do opšte tuče, kada je poslanik Inter-galaktičke partije socijalista *Mi znamo kako* Miško Vuković, zv. ‘Metuzalem’ (147 godina) zabranio da se sa crnogorskog prevodi na srpski. Rubrika ekonomija: Inter-galaktički sud u Strazburu donio presudu u kojoj se kažnjava ukorom Vlada Crne Gore, jer je neovlašćeno i uz proviziju, prodala ‘strateškim investitorima’ iz sazvežđa ‘Međed’, planete Merkur i Veneru. Rubrika društvo: Objavljeni rezultati popisa: 70% Marsovaca, 10% Crnogoraca, 7% Srba, 5% Bošnjaka, 3% Albanaca, 2%, Hrvata 1%. Vrijeme: i dalje stoji”.

„Deri Milo samo deri, onaj ko te najviše kritikovao zaokružio te je. Država nam je na aparatima prikopčanog u utičnicu ‘Evropa’. Šta li će biti kad nestane ‘struje’?”, pitao se neko sa nikom Vlast.

Boba je konstatovala: „Pokazalo se da su tajkuni veće štetočine od skakavaca”.

A Jana: „Naš narod je kao mazohista, što ih više biješ više te vole. Evo koliko godina, bije ih nepravda, korupcija, krađa, cijene, nepotizam, bije ih jadan život koji imaju u ovoj kobajagi demokratskoj Crnoj Gori a on jače i snažnije voli onog koji im ovakav jadan život stvara i održava. Srećno, srećno, narode, neka ti je srećan samar, bojim se još četiri godine, a ne bih htjela!”

Nekima se ne dopadamo: „Vi ste jedna najveća katastrofa novina, jedna

sramota za našu lijepu Crnu Goru. Toliko nemam više riječi za vas i vaš katastrofalni tabloid“, pisala nam je Lejla.

Abilo je i pohvala „Svaka čast *Monitoru* koji jedini ima snagu i slobodu govora da javno kaže ono što većina nas u Crnoj Gori zna i misli. Nastavite tako, svanuće i nama svima ubrzo!”.

Srećni praznici.

R. M.

MONITOR online

NEDELJNA ŠEMA /ntvMontena/

Pregled programa

08:30; 11:30; 15:00; 18:00; 20:00
 08:35 Svježi u dan/Zdrava Tv
 08:50 Montena SHOP/rad.danima
 09:00 Mali oglasi/Hit dana
 09:15 Rad.danima:Crtani filmovi
 10:00 Dok.Program
 11:00;13:00;18:05;20:05/TV SHOP
 11:20 Marketing 1
 11:30 Pregled programa
 11.35 Životinjske lakrdije/insekti
 12:00 Crtani film-Mumijevi/rad.danima
 13:20 serija:Otkaćena plavuša/rad.danima /r.
 14:00 Ponedjeljkom:u 10:00 PUTOPISI/
 Dok. Serijal
 u 14:00 NEDELJNI PG RAPORT/r.
 u 21:40 Tekstura
 Utorkom:u 10:00 Teen Eye/r.
 U 20:20 Raport Iz Bijelog Polja
 u 21:30 Naš život/Dok. Serijal
 u 22:00 MBB MAGAZIN
 Srijedom:u 10:00 Naš život/Dok. Serijal/r.
 u 21:40 Istorijske paralele
 u 23:00 PROLOG
 Četvrtkom:u 21:35 Zelena patrola
 u 22:30 Montena Business Broadcasting
 Petkom: u 10:00 IT Networking /r.
 U 19:00 IT Networking
 u 21:30 Auto Shop/petnaestodnevno
 u 22:30 Montena Business Broadcasting /r.
 Subotom:u 10:00 Pet Show/kućni ljubimci
 u 12:30 Lili Pez-Dječija emisija
 u 14:10 MKanal/muzička emisija/
 u 16:00 PROLOG /r.
 u 17:00 Tekstura/r.
 u 19:00 RAPORT IZ BARA
 u 19:55 Auto Shop/petnaestodnevno /r.
 u 21:30 Putopisi/Dok.Serijal
 Nedjeljom: u 10:00 Pet Show/kućni ljubimci /r.
 u 12:30 Lili Pez-Dječija emisija /r.
 u 15:10 Raport iz Bara /r.
 u 15:30 Planet Croatia /r.
 u 16:00 Teen Eye
 u 17:00 KORIDORI /r.
 u 19:00 Zelena patrola /r.
 u 20:15 Planet Croatia
 u 21:00 MKanal/petnaestodnevno
 13:40 Nedjeljom: F I L M /r.
 14:50 Marketing 2
 15:05 Dokumentarni program/rad.danima
 15:50 Mali oglasi
 16:00 Dok.Program/r./rad.danima
 16:50 MONTENA SHOP/radnim danima
 16:45 serija: Otkaćena plavuša/rad.danima
 18:15 Mali oglasi/Hit dana
 18:25 Životinjske lakrdije/insekti/r.
 18:53 Marketing 3
 19:10 NEDELJNI PG RAPORT/nedjeljom
 19:30 Crtani film-Mumijevi
 20:00 PG RAPORT/rad.danima
 20:50 Marketing 4
 21:00 I N F O - informativni program/osim nedjeljom
 00:00 PONOĆNI INFO/osim nedjeljom
 01:00 Repriza dnevne produkcije i serijskog programa.

IN MEMORIAM:
**VELJKO
 RADOVIĆ**

Odlazak istaknutog pisca

„Sve što Radović stvara oblikuje kao visoki profesionalac, briljantno. Žestoko se usprotivio trivijalnosti opšteg mjesta i zastarjelosti književnog zanata”, zapisao je o Radovićevom stvaralaštvu prof. dr Ratko Božović

Poznati crnogorski dramski pisac i dramaturg Veljko Radović preminuo je 26. decembra u Podgorici.

Radović je rođen 1940. godine u Grudi kod Danilovgrada. Maturirao je u Beogradu, gdje je i diplomirao na odsjeku dramaturgije na Akademiji za pozorište, film, radio i televiziju.

Bio je profesor na Fakultetu umjetnosti Univerziteta Donja Gorica, a bio je i prvi dekan te ustanove. Radio je kao profesor dramaturgije na Akademiji umetnosti u Novom sadu i Fakultetu dramskih umjetnosti na Cetinju.

Autor je više knjiga iz oblasti teatrologije, drama, novela i književnih eseja. Dramska djela prevedena su mu na engleski, njemački, francuski, poljski, češki, makedonski i slovenački jezik.

Uvršten je u Enciklopediju svjetskog teatra. Dobitnik je svih najvažnijih priznanja koja se dodjeljuju za pozorišne angažmane, a drame su mu igrane u respektabilnim južnoslovenskim teatrima.

Bavio se istraživanjem temeljnih pitanja dramske umjetnosti, politike, teatrologije, antropologije.

Bio je veliki kritičar političke i društvene scene Crne Gore i Srbije, intelektualac koji je ukazivao na društvene anomalije

„Sve što Radović stvara oblikuje kao visoki profesionalac, briljantno. Žestoko se usprotivio trivijalnosti opšteg mjesta i zastarjelosti književnog zanata. Sudeći po sabranim dramama, Radovićev književni vrt je uređen rafinirano i skladno. I detalji i cjelina. Svaka stazica i svaka latica je na svom mjestu. Njegovo stvaralaštvo ne označava samo spisateljsko majstorstvo, nego i estetski antidogmatizam”, zapisao je o Radovićevom stvaralaštvu prof. dr Ratko Božović.

I mao je status istaknutog kulturnog stvaraoca Crne Gore.

U izdanju *Vijesti* objavljena mu je knjiga eseja Ekserom u vodu. Za tu knjigu kao i za trotomna izabrana djela, Radović je 2007. dobio Trinaestojulsku nagradu.

Veljko Radović je sahranjen na groblju u selu Gruda kod Danilovgrada

R.M.

Ovih dana izluduje me pitanje suštine i forme. Radi se formalizmu - čestitanju za novogodišnje i božićne praznike. Za misleći populis, prilažem moje istraživanje o kalendarima, malim i velikim slovima, slavlju, zdravlju... Ma, znaš već...

No, da nešto objasnim, na glas, o Julijanskom i Gregorijanskom kalendaru.

Julijanski je uveo Julije Cezar, 46 godine p.n.e, da ispravi dotadašnji, nepraktični - rimski lunarni kalendar. Uhvatio je astronoma Sosigena „za uši“, koji je koristio postojeći – egipatski kalendar i uveo solar-nu godinu sa 365,25 dana. Po tom novom kalendaru, dan bi se dodavao na kraju februara koji je bio posljednji mjesec u godini.

Problem sa svim kalendarima je što period okretanja Zemlje oko Sunca traje 365,242199 dana. Baš tako, i zbog toga, Julijanska kalendarska godina ima višak od oko 11 minuta. Sve se to sabira kako godine prolaze. Tako sada, dvije hiljade godina poslije nastanka Julijanskog kalendara, imamo Julijansku Novu godinu 13 dana kasnije od „stvarne Nove godine“.

Greška koju je napravio Julijanski kalendar odrazila se na pomjeranje ravnodnevice i dovodila je do zbunjivanja oko vremena Uskrsa i drugih praznika. Katolička crkva je to ispravila. Papa Grgur XIII objavio je da poslije 5. oktobra 1582. naprosto - dolazi 14. oktobar ispravljenog novog kalendara. Da intriga bude dosljednija, pomenimo da je Gregorijanski kalendar sastavio matematičar Lilio, koji je uveo da svaka četvrta godina ne bude prestupna.

Da rezimiramo. Greška Gregorijanskog kalendara po godini je 26 sekundi, umjesto pređašnjih 11 minuta i 14 sekundi. Tako da će nakon 3322 godine Gregorijanski kalendar imati grešku od samo jednog dana.

NOVOGODIŠNJA SLOVARICA ZA BISTRIJI UM

Pošto je naše samo ono što podijelimo sa drugima zato imamo potrebu da čestitamo, da poželimo zdravlje (prije svega), sreću i radost

POMAŽE:

- uklanja stomachne tegobe
- čisti mreću
- izaziva osjećaj radosti
- kod vrištanja
- bistri um

Naš narod, onako „iz glave“, Julijanski kalendar naziva pravoslavnim. U doba njegovog nastanka hrišćanstvo se ne pojavljuje kao religija, a samim tim ni pravoslavlje. Odlukom Prvog vaskršnjeg sabora u Nikeji 325. godine, ustanovljeno je da Uskrs, kao pokretni praznik, spada u prvu nedjelju poslije punog mjeseca, i to nakon proljetne ravnodnevice, a da se pri tome ne smije poklopiti sa judejskom Pashom. Prema tome, najraniji mogući datum Uskrsa je 22. mart, a najkasniji 25. april.

Neusaglašenosti u kalendaru vremenom su dovele do ozbiljnih podjela među hrišćanima. U Grčkoj 1924. je izjednačen crkveni i državni kalendar. Tada je među pravoslavcima došlo do podjele i izdvajanja takozvanih „starkalendaraca“ koji su osnovali zajednicu „pravih pravoslavnih hrišćana“. Za sada,

Julijanskim kalendarom se služe još samo srpska, ruska i jerusalimska crkva.

Nekada sam pisala one naše - normalne, oldtajmerske papirne čestitke sa kovertom... Odustala sam. Razlog je sasvim prost i jednostavan. U pitanju je suština, a ne forma.

Mislila sam da je problem u datumu, kalendaru, minuta-ma i ostalim brojalicama ovog našeg vremena... A ono ispade u velikom i malom slovu. Dok sam se slamala od dokazivanja kalendarskih dogmi, pretekoše me nepismeni. Lično, ne gadim se pogrešno napisane riječi. Naprotiv. I sama griješim više nego je dovoljno. Pošto je naše samo ono što podijelimo sa drugima zato imamo potrebu da čestitamo, da

poželimo zdravlje (prije svega), sreću i radost. Wrong. Ispade, da sam opet na pogrešnom putu...

Opet forma...Ljudi koje srijećem i koji sačinjavaju moj mikrokosmos, zatrovaše me brigom i floskulama: *Da li se Nova godina piše malim ili velikim slovom; kako se piše Božić; da li se piše Novogodišnji ili novogodišnji; da li se Srbima kaže sretan ili srećan, s obzirom na to da se Bosancima veli sretan, a Hrvatima naslovljava sa čestit Božić i Nova godina.*

Kakve veze ima kako se nešto piše ako se to ne osjeća iz srca i duše? Piši čovječe kako te volja. Ako si pismen, napisaćeš kako spada. Ako nisi siguran pitaj, pa ćeš naučiti. Samo nemoj zaboraviti da sve što planiraš nekome poželjeti učiniš kroz uzdah apsolutne posvećenosti. I to nema nikakve veze sa datumom, kalendarom i brojem godine koja dolazi. Važno je da si se sjetio... pa makar i elektronski putem...

Speri formu i drži se suštine.

(Za ćirilичno-latinične fanove: Ded Mraz, Nova godina, Božić... piši velikim štampanim slovima i nećeš pogriješiti!)

Marija ČOLPA

TELEVIZIJA
Vijesti

**U PODGORICI
NA 64. KANALU**

POTRAŽITE NAS

ANTENE USMJERITE PREMA SJENICI

REAGOVANJE

Neizbrisana Deponija

(Deponija nije aktivna, Monitor, 1157)

Gospodine Jankoviću,

Prvo. Očigledno da *Monitor* više vjeruje Vašim (DPSDP) institucijama nego Vi sami, pa smo za istraživanje koristili zvanične podatke Poreske uprave Crne Gore i, uz ostale dostupne, oslonili se na njih. Kažete: „Zašto u konkretnom slučaju nije primijenjena ova imperativna zakonska norma i izvršeno brisanje *Ambiente* d.o.o. iz CRPS-a odgovor se mogao potražiti u Privrednom sudu u Podgorici“. To je problem Vaših institucija, pa se u okviru Vašeg sistema potrudite da iz Registra izbrišete Vaše odavno ugašene firme (ako hipotetički uzmemo da su ugašene) i tako otklonite sve naše sumnje.

Drugo. Prećutali ste najvažniji „detalj“. Ono što je pokrenulo istraživanje *Monitora*. U Vašem reagovanju ni riječ o predsjedniku Upravnog odbora firme *Ambiente Otelu Vincencetiju* (Otello Vincenzetti), za koga je *Monitor* saznao da je marta 2007. godine bio pod istragom italijanskog tužilaštva zbog otpada u mjestu Ca' Asperite! Podsjećam: Vincenceti je bio (i sada je, prema podacima dostupnim javnosti u Registru privrednih preduzeća) Vaš partner i kolega. Vaše

ćutanje, stoga produbljuje naše sumnje.

Marko Milačić

Sveti Nikola, DPSDP i pomorci

Svetogrđe je pominjanje velikog sveca Sv. Nikole uz koaliciju na vlasti, jer se taj politički konglomerat interesnih sfera ruga zaštitniku pomoraca, djece, učenih ljudi i trgovaca.

Sveti Nikola nema koga da zaštiti iz crnogorskog pomorstva. Inače, vlast ne bi radila ovo što radi pune 23 godine, što se ne može sresti u pomorstvu vaskolikog svijeta. Potapaju, „revitalizuju“, ignorišu... Koga? Sebe! Ponosne pomorce sigurno ne!

Slavilo je 19. decembra, kao što se to čini posljednjih 60 godina, Udruženje pomorskih kapetana sa svojim kolegama iz Udruženja upravitelja stroja i inženjera Crne Gore svog velikog sveca i zaštitnika. Došle su na slavu mnoge naše kolege iz Bara, Podgorice, Novog, Budve, Tivta - zapovjednici: Miodrag-Bubo Koprivica, Slavko-Šava Ivanović, Branko Đurović, Vjeko Radimiri... Sa svojim kolegama upraviteljima stroja, tu su bili predstavnici više pomorskih agencija, direktor SPŠ gospodin Botica, nekoliko profesora pomorskog fakulteta, direktor Luka Crne Gore gospodin Lučić.

A vlast čak ni običan telegram da pošalje. Nije bilo ni direktora nove kvazi kompanije Crnogorska plovidba. Niko se nije upristojio da dođe na tu našu svečanost. Ni gradonačelnica Kotora Marija Čatović, sa tri svoja potpredsjednika. Pomorci

još nijesu imali čast da na taj dan u protekle 23 godine budu „počasćeni“ njihovim prisustvom. Ni bivši ministar Lompar nije pomorce u dva svoja mandata udostojio ni jednim jedinim zvaničnim prijemom.

Pozdravljajući skup mr kap. Mario Pilastro u ime Udruženja kapetana duge plovidbe, kao pravi domaćin, uz nekoliko prigodnih rečenica pozdravio je sve

prisutne i naše drage goste, evocirao svijetlu tradiciju ovog velikog dana. Nije rekao - koga nije bez njega se može. Ja bih dodao, sa aspekta pomorstva i pomorske struke, nije pomenuo beznačajne političke ličnosti.

Čekajmo neka nova vremena i ljude.

Momir Čolović,

Upravitelj stroja u penziji
Kotor

Manastirska 3, 85340 HERCEG-NOVI
Tel/fax: 031 344 244
E-mail: radio.delfin@t-com.me
www.radiodelfin.me

Tel. 032 302 688 fax. 302 569

PRETPLATA * PRETPLATA * PRETPLATA

Uplatu izvršiti u korist računa:
Crnogorska komercijalna banka
A.D. Podgorica
Swift Code: CKBCMEPG
Acc.No. 400876851700 EUR
IBAN: ME2551000000000283959

Intermediary bank:
COMMERZBANK AG FRANKFURT/MAIN GERMANY
SWIFT CODE: COBADEFF

za "Monitor" D.O.O. Podgorica, 02373190
Kopiju uplate obavezno poslati na fax:
+382 81 231-944 i 231-955, ili na adresu:
81000 Podgorica, ul. Vuka Karadžića br.11

Štrajk gladu

U narednih nekoliko brojeva objavićemo odlomke iz knjige Ibrahima Čikića *Gdje sunce ne grije*, u kojoj je opisao torturu koju je preživio tokom hapšenja i u zatvoru nakon što je 1994. godine osuđen sa grupom članova SDA za Crnu Goru po optužnici da su navodno namjeravali da nasilno otcijepu Sandžak od Srbije i Crne Gore

Iako je krajnji zakonski rok za podizanje optužnice davno istekao, nikakvih nagovještaja niti znakova, kada bi moglo početi naše suđenje nismo mogli dobiti. Na sva pitanja koja su pravosudnim organima postavljali naši advokati i članovi naših porodica dobijali smo neodređene odgovore, u stilu kako se još određen broj osumnjičenih nalazi u bjekstvu, te kako su nedostupni pravosudnim organima, a da je istraga u toku. Hrabra i neumorna Nataša Kandić, predsjednica „Fundacije za humanitarno pravo” sa sjedištem u Beogradu, danima se bori i pregovora sa državnim organima iz institucija izvršne i zakonodavne vlasti, vršeći pritisak i preko sličnih međunarodnih institucija kako bi makar odredila datum početka sudskog procesa. Nataša je rijetki primjer humaniste i borca za zaštitu ljudskih prava i građanskih sloboda na intelektualnom i političkom crnom nebu Srbije i Crne Gore. Kao visoki jablan među intelektualnim šipražjem Srbije i Crne Gore, lavovski se bori za svakog pojedinca koji je dopao u ruke fašističkom režimu i

osjetio neljudskost i zulum tadašnjeg državnog terorizma. Posebno interesovanje, iako je tih godina imala pune ruke posla, iskazuje prema meni zbog specifičnosti mog slučaja. Slavko Perović, predsjednik crnogorskih liberala i Žarko Rakčević, predsjednik socijaldemokrata koriste svaku priliku u Skupštini Crne Gore da pomenu moj slučaj i iskažu zabrinutost povodom mog hapšenja. Javno osuđuju policijsku akciju „Lim”, te zahtijevaju naše puštanje na slobodu. Par nezavisnih medija koji su tada postojali u Crnoj Gori pišu o meni određene članke sa bombastičnim naslovima: „Slijepi snajperista”, „Slijepi terorista” i ostale članke sličnog sadržaja, dok državni i režimski mediji, kojih je bilo veoma mnogo, prave tako monstruozne članke o meni da su i mog sina koji je tada imao samo nekoliko mjeseci proglasili opasnim teroristom i mudžahedinom. Iskusna Nataša odmah uvida pogrešku ovih prvih i zlonamjernost i laž drugih te dolazi lično da me posjeti kako bi maksimalno pomogla moju odbranu. U tom pokušaju, iako je

došla u društva dva ambasadora, nije dobila zeleno svjetlo i dozvolu da me posjeti. Uporna, ne odustaje i šalje svoju predstavnicu, mislim da se zvala Antonela Riha. Poslije nekoliko dana Antonela uspijeva dobiti dozvolu, tako da se poslije mnogo truda sastala sa mnom u zatvoru.

I pored svih pokušaja od strane Nataše i Međunarodnog Crvenog Krsta da se prebacim u neku očnu kliniku, kako bih dobio minimum ljekarske njege i pristojnih uvjeta za liječenje i lakše robijanje, državni organi su ostali nijemi i nikada nisu udovoljili takvim zahtjevima. Tih dana su državni organi Crne Gore poslije povratka crnogorskih rezervista sa ratišta širom Hrvatske i Bosne i Hercegovine u Crnu Goru, dočekivani sa ogromnim simpatijama i oduševljenjem. Masovni zločini su slavljani i doživljavani kao velike pobjede. Crkveni velikodostojnici su ubijanje „Turaka” (Bošnjaka) proglasili za najveći čin bogoštovlja. Popovi su blagosiljali kame i masovne zločine, a državna televizija u udarnim terminima izvještavala o viteškim pobjedama „golorukog srpskog naroda” nad Alijinim bojovnicima, (kako su tada zvali Armiju Republike Bosne i Hercegovine). U vremenu kolektivnog nacionalističkog i šovinističkog ludila „nebeskog naroda” život Bošnjaka vrijedio je cijenu metka. Nas više nisu ni računali u žive, samo su porodice gajile potajnu nadu da ćemo se možda nekada, vratiti svojim kućama.

Sasvim spontano, Omer Omerović počinje štrajk gladu. Poput munje vijest o Omerovom štrajku su proširili zatvorom, iako su se komandiri i uprava trudili da štrajk prođe nezapazeno. Odmah se još nas nekolicina priključuje Omeru i počinjemo štrajk gladu. Za svega sahat vremena više od polovine uhapšenika stupi u štrajk. Puna dva dana štrajkujemo i čekamo posjetu u četvrtak, kako bismo obavijestili javnost da nećemo prekinuti štrajk sve dok nam se jasno ne odredi datum početka suđenja. Bez ikakvog dogovora,

jedinstveni do perfekcije. Istina, ne svi, ali dovoljno za pritisak.

Moji novi stražari i čuvari koji su sada bili oličeni u vidu petorice robijaša budno prate da ja slučajno ne stavim šta u usta i da ne uzimam hranu krijući. Dežuraju i čuvaju me čak i noću. Za vrijeme obavljanja molitve počinju se odvratno ponašati, hroćku kao svinje, puštaju oko mene vjetrove, lupaju, guraju, zovu komandira govoreći kako i dalje obavljam namaz. Procjenjujem da u ovakvim uvjetima moram obavljati molitvu u tajnosti, kako bih se sačuvao od ovakvog vida pritiska. Skrivena molitva ima posebnu duhovnu vrijednost i pruža poseban doživljaj. Vjernicima u svim situacijama uvijek je dobro. Stalno izvuku neku korist.

Štajk gladu podnosim dobro, vjerovatno zahvaljujući postu mjeseca Ramazana. Zahvaljujući roditeljima od malih nogu njeđujem i prakticiram post. Dezinformacijama koje šire po zatvoru, uprava pokušava da razbije i osujeti štrajk. Glavni rasturači takvih dezinformacija po imenu su Bošnjaci. Robijaju, ali rade protiv sebe. Jadnici čemu se nadaju? Ipak ne odustajem, riješio sam da pratim Omera do kraja. Treći dan štrajka imali smo posjete. Četvrtak. Koristim priliku i obavještavam roditelje i suprugu da sam u štrajk gladu, te da neću prekinuti štajk sve dok se ne zakaže datum početka suđenja. Zbog specifičnosti vrste bolesti štrajk je bio jako opasan po moje zdravlje. Dalje ustezanje od hrane i pića prijetilo je da kod mene izazove trajno slijepilo. Nataša se uključuje u ovaj događaj i u petak me posjećuje jedan njen službenik i ljekar specijalista koji je došao iz Beograda. U međuvremenu više od polovine onih koji su započeli štajk sami su prekinuli isti. Uporni Omer i još nekolicina nas i dalje smo u štrajku(...)

Štrajk je ipak urodio plodom, iako je onih upornih u njemu ostalo žalosno mali broj. Omer

je bio najuporniji. Suđenje je konačno zakazano za oktobar. Ostvarena je prva pobjeda. Poslije skoro devet mjeseci, iz Omerove ćelije prolomi se sevdalinka. Pjesma je odraz tuge i sreće, još ako je iz dubine duše Omerove u to ne treba sumnjati(...)

Tih dana nisam imao nekih većih problema sa robijašima u mojoj ćeliji. Strasti su opale, a sa njima i tenzije. U zatvoru nikada nisi siguran. Život je pun iznenađenja, čak i na slobodi. Negdje peti ili šesti dan po dolasku Kljuno mi za vrijeme šetnje reče da bi dobro bilo da se na sudu branim šutnjom i da puno ne pričam. Na moje pitanje zašto, odgovori:

„Podigla se velika frka povodom tvog hapšenja. Mnogi su bili iznenađeni i nisu mogli vjerovati da si ti takav kakvim su te predstavili na TV-u i štampi. Mnogi su i povjerovali. Mi koji te dobro poznajemo i znamo za

tvoje probleme sa očima, od muke smo se smijali. Fric snajperista, pa to se graniči sa fantastikom. Ali koliko sam ja čuo, priča se da ako budeš dobar na suđenju, sa suđenja će te pustiti kući. Ja ti to kažem onako drugarski. Ti kako hoćeš. Nemoj puno pričati, moj ti je savjet. Važno je da iskočiš vani”.

Tih dana se skoro svakodnevno punila ćelija br. 7. Dovedoše i tadašnjeg direktora jedne crnogorske banke, pravo u moju ćeliju. Prije dovođenja u zatvor držali su ga nekoliko sati u ćeliji koja se nalazi u zgradi MUP-a. Nekadašnji lokalni moćnik i silnik prošlog komunističkog režima, a bogme se bio dobro uklopio i u ovaj, kada je pokušao da obavi radnju koju je naučio raditi za vrijeme komunista, misleći da će mu to i kod Momira i Mila proći, grdno se prevario. Dobio je desetak dana robije u istražni zatvor. Direktor „Montenegro

Banke” u istražnom zatvoru, kako je to uopšte moguće. Navikao na ugodan život i bahat nastup spram ljudi, a sada robijaš. Pozicija na kojoj se godinama nalazio od nje ga je napravila lokalnog moćnika. Ostavši bez pozicije sile koju je u ograničenom obliku imao, našavši se u ovim okolnostima bio je potpuno skrhan i na ivici nervnog sloma. Kako je sam tih dana govorio dok je bio sa mnom u zatvoru, niko ga nije ni jednom udario. Verbalno su mu prijetili i držali par sati u pritvornoj ćeliji. Dovoljan razlog da plače kao malo dijete. Njegov prezimenjak generalni sekretar SDA za Crnu Goru, profesor Rasim Šahman, hrabrio bi ga da izdrži desetak dana „mučne i teške” robije tješeći ga, a istovremeno se podsmjehujući njegovoj slabosti. Dok je bio uhapšen tih desetak dana, nijednom nije izašao na krug u šetnju, bojeći se da ga neko od prijatelja ne vidi u tom izdanju, izgledao bi kao izdaja, da su ga vidjeli u ovom žalosnom stanju.

Priredio:
Veseljko KOPRIVICA

(Nastaviće se)

Šta vas je inspirisalo na pisanje knjige bajki za odrasle?

Vjerovala sam, sve dok mi u jednom trenutku život nije postavio par znakova pitanja. Nije se moglo više vjerovati u stare bajke. Pa sam smislila nove, čovjek mora vjerovati inače nema smisla živjeti.

Jedan od slojeva knjige „Šećernu vunu?“ je edukativni. Šta čitaoci mogu da nauče iz ove knjige?

Mogu da nauče da pišu svoje bajke, vjerujući u ideale. Mogu da vide da u bajkama nije sve med i mlijeko, da ima uspona, padova, nerazumijevanja, tuge, zlobe, zaslijepljenosti, ali da bez toga ne bi bilo bajke i da čovjek nije potpun ne spozna li obje strane života.

Pisac Đuro Radosavović je istakao da način na koji rekonstruirate bajke i analizirate emotivno stanje likova iz poznatih bajki, navodi nas da osjetimo svijet bajki kao paralelan ovom našem. Kako je izgledao cio proces stvaranja knjige?

Prije svega bila sam revoltirana, ljuta. Bajke su lagale, i bila sam spremna na pobunu. Osjećala sam veliku moć dok držim olovku i doradujem bajke jer su izgubile korak s vremenom. Biješ, kao početni impuls, baš kao i sve silovito i slijepo, kratko traje, protutnji i nestane. Poslije bure došla je ljubav, blaga i pomirena. Te novo stvorene bajke bile su moja djeca koje sam stvarala čvrsto vjerujući u vrijednosti iz kojih su potekle. Neke bajke sam okrenula, izvitoperila sa ironičnim prizvukom, neke su smiješne, neke su srećne, a neke tužne. Baš kao i razne životne priče.

Da li su bajke kompenzacija za sve ono čega nedovoljno ima u životu?

Ne, ne bi smjeli dozvoliti da bajke zamijene nedovoljno u životu. Bajke su podstrek da od života napravimo bajku, nikako da bježimo u svijet mašte.

U kakvim knjigama ste uživali kao djevojčica?

Doživljaji mačka Toše, Orlovi rano lete, Ježeva kućica, Najljepše bajke Andersena, sestrin bukvar...

A koje su vaše omiljene knjige danas?

Danas najviše volim da čitam rusku

NATAŠA ŠOTRA

Nataša Šotra rođena je 1990. godine u Mostaru. Dio osnovne škole završila je u Herceg Novom, a ostatak kao i Gimnaziju u Podgorici. Dvije godine je studirala Književnost i komunikacije u Rimu. Od 2011. studira Dramsku akademiju *Goldsmiths* u Londonu. Nedavno je u podgoričkoj *Gradskoj knjižari* bila promocija njenog književnog prvijenca, zbirke priča - bajki *Šećernu vunu?*

klasiku. Dostojevski, Tolstoj, Šolohov, Gogolj, Turgenjev po mom mišljenju opisali su vasijski široko srce ljudi. Niko kao Dostojevski ne uspijeva da u svojim djelima do detalja vidi, opi-

še i razumije jednu takvu višeslojnu, komplikovanu i paradoksalnu pojavu kao što je čovjek.

Miroslav MINIĆ